

การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2560

การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

การมีส่วนร่วมของคร่ำวเรียนในการจัดการการท่งเที่ยวโดยชุมชน
บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

CHITPASONG SOULIDETH

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาการท่งเที่ยว

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.ปานแพร เซวณประยูร)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.วราภรณ์ ดวงแสง)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ประธานอาจารย์ประจำหลักสูตร

(อาจารย์ ดร.กิริติ ตระการศิริวานิช)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เม่งอำพัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ชื่อผู้เขียน	Mr.Chitpasong Soulideth
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร.ปานแพร เขาวนประยูร

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงบริบทและสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 4) เสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัยที่สร้างครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและผ่านการทดสอบความตรงในเนื้อหาและทดสอบความเชื่อมั่น ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวัดเจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยวมีค่าเท่ากับ 0.78 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวัดการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีค่าเท่ากับ 0.92 และหน่วยการวิเคราะห์คือครัวเรือนในบ้านนาด้วง จำนวน 104 ครัวเรือน

ผลการศึกษบริบทและสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว พบว่า บ้านนาด้วงมีต้นกำเนิดมาจากเผ่าไทปัว ย้ายถิ่นฐานมาจากแขวงหัวพัน ได้รับการสนับสนุนทางด้านทุนจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) โดยการร่วมมือของประชาชนภายในบ้าน ภายใต้โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อการพัฒนาให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยว และได้เริ่มเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการในวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2555 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวบ้านนาด้วงเป็นการบริหารโดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ และมีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ โดยให้ประชาชนภายในบ้านมีส่วนร่วมในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มคุ้มครองสถานที่ท่องเที่ยว กลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (homestay) กลุ่มทอผ้า กลุ่มตีตุงรูป กลุ่มบายศรีสู่ขวัญ กลุ่มแสดงศิลปะ กลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหาร กลุ่มเดินป่า กลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน

ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ (สปป. ลาว) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.32 โดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.71 ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.91 และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.34

ปัจจัยสำคัญที่สามารถทำนายความสัมพันธ์ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว และทัศนคติของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับปานกลาง ($R=0.449$, $P<0.05$) สามารถอธิบายความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ร้อยละ 20.20

ข้อเสนอแนะในระดับนโยบายจากผลการศึกษาคือ ควรมีการประชุมร่วมกันในหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนบางส่วนที่ไม่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ได้รับรู้ถึงการท่องเที่ยว ความสำคัญของการท่องเที่ยว และประโยชน์ที่จะได้จากการท่องเที่ยว ควรสนับสนุน และส่งเสริมด้านการตลาดท่องเที่ยวให้กับชุมชนบ้านนาด้วงส่วนข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติคือ ควรมีการทำความตกลงร่วมกันในการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับประชาชนแต่ละครัวเรือนภายในชุมชนอย่างเท่าเทียมกันตามความเหมาะสม ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของชุมชนมากขึ้น ควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่คนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวและควรปลูกจิตสำนึกและสร้างความรับรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาด้วง

Title	HOUSEHOLD PARTICIPATION IN COMMUNITY-BASED TOURISM MANAGEMENT IN NADUANG VILLAGE, VANGVIENG DISTRICT, VIENTIANE PROVINCE, LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC (LAO PDR)
Author	Mr. Chitpasong Soulideth
Degree	Master of Arts in Tourism Development
Advisor Committee Chairperson	Dr. Parnprae Chaoprayoon

ABSTRACT

The objectives of this study were to investigate the following: 1) tourism context and situations of Naduang village; 2) household participation; 3) factors relating to household participation; and 4) recommend guidelines for household participation promotion in community-based tourism management in Naduang village, Vangvieng district, Vientiane province, Lao PDR. Households were unit of analysis in this study and respondents in this study consisted of 104 households in Naduang village, Vangvieng district, Vientiane province, Lao PDR. A set of questionnaires passing content validity and reliability test was used for data collection. The reliability values of the questionnaire on attitude of the head of household was 0.78 and on household participation in community-based tourism management was 0.92.

Findings showed that Naduang Village, originated from Tai Pua moving from Huaphanh province, was funded by the Asian Development Bank (ADB) through the cooperation of the people in the village under the Sustainable Tourism Development Program. It officially opened on August 2555. Tourism Management was managed by the headman as the leader in management and groups were set up so that people in the village were involved in each group such as sites protection, homestay, cloth weaving, handicraft, baci ceremony, arts Performance, housekeeping/cooking, trekking and fund management group.

Regarding household participation in community-based tourism management of Baan Naduang community, most of the respondents participated at a moderate level ($X = 3.32$). The two aspects were also found at a moderate level: 1) participation in tourism management in the community ($X = 2.91$) and 2) participation in assessment and benefit gaining ($X = 3.34$). However, participation in the community preparation process to accommodate tourism was found at a high level ($X = 3.71$).

Significant factors that could predict the relationships towards household participation in community-based tourism management were two independent variables: the number of household members involved in tourism and the attitude of the head of household were correlated with the household participation in the management of community-based tourism at a moderate level ($R = 0.449$, $P < 0.05$). This could explain the relationships between independent variables as mentioned and household participation in community-based tourism management with a statistical significance level of 20.20 percent.

The following were suggestions in the policy level: 1) There should have meetings in the village so that some people who are not involved in tourism get to know the tourism, importance of tourism and benefits of tourism; 2) Provincial Information, Culture and Tourism Office of Vientiane Province should support and promote tourism marketing for Naduang village. And other suggestions were as follows: 1) There should be a mutually agreement upon sharing benefits to each individual household within the community as appropriately; 2) it should promote more people to be involved in community tourism; and 3) the training should be provided to educate people in the community about tourism management and should raise awareness about conservation of tourism resources in the community.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงของประธานกรรมการที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. ปานแพร เซาว์นประยูร ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ปรับปรุง แก้ไข และทุ่มเทในการ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ข้าพเจ้าตลอดมา ขอขอบพระคุณกรรมการที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมชัย ปัญญาดี และอาจารย์ ดร. วราภรณ์ ดวงแสง ที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์ ผู้นำ ชุมชน หัวหน้ากลุ่มต่าง ๆ และคนในชุมชนบ้านนาด้วง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ จนทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุกท่านที่ได้อบรมสั่ง สอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนวคิดและประสบการณ์ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ แก่ข้าพเจ้า รวมถึง เจ้าหน้าที่ทุก ๆ ท่านของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่ให้ความช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

เหนือสิ่งอื่นใดขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และสำนักงานความร่วมมือ เพื่อการพัฒนา ระหว่างประเทศ (TICA) ที่ให้โอกาสสนับสนุนทุนการศึกษาให้ข้าพเจ้าจนทำให้บรรลุผลสำเร็จตามความ มุ่งหมายสุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ได้อบรมเลี้ยงดูสั่งสอน ให้โอกาสทางการศึกษาและ เป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด

Chitpasong Soulideth

ตุลาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ค
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ปัญหาการวิจัย.....	3
คำถามวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2 การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
สถานการณ์การท่องเที่ยว สปป. ลาว.....	10
แนวคิดการมีส่วนร่วม	17
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว	30
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	34
แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยว.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
กรอบแนวคิดการวิจัย	55
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	58
สถานที่ดำเนินการวิจัย.....	58
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	58
ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร.....	59

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
การทดสอบเครื่องมือ	61
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	67
ตอนที่ 1 บริบทและสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว	68
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวัง เวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	81
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดย ชุมชนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	98
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางได้มาจากผลการวิจัยและการสนทนากลุ่ม เรื่องการส่งเสริมการมีส่วน ร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวง เวียงจันทน์ สปป. ลาว	103
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	110
สรุปผลการวิจัย	110
อภิปรายผลการวิจัย	122
ข้อเสนอแนะ	126
บรรณานุกรม	129
ภาคผนวก	130
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	131
ภาคผนวก ข ผลการทดสอบความเชื่อมั่น	138
ภาคผนวก ค ผลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อแบบสอบถาม	144
ประวัติผู้วิจัย	149

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2553 - 2558.....	11
2 ตลาดนักท่องเที่ยวสำคัญของลาว ปี 2558	13
3 ผลการสังเคราะห์แนวคิดการมีส่วนร่วม.....	19
4 ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนและองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม	24
5 ผลการสังเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม	29
6 ผลการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	36
7 ผลการสังเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยว	50
8 จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยวบ้านนาด้วง ปี 2555-2559	71
9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามอายุ	82
10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา	83
11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน	84
12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน	85
13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มี ส่วนร่วมในการท่องเที่ยว	86
14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ของครัวเรือนซึ่งเป็นรายได้ เฉลี่ยต่อปี	87
15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเจตคติของหัวหน้าครัวเรือน	89
16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการ จัดการการท่องเที่ยว.....	91
17 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในกระบวนการ จัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว	93
18 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ท่องเที่ยวในชุมชน	95

19 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการประเมินผล
และได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน 97

20 ความสัมพันธ์รายคู่ระหว่างตัวแปรอิสระ 98

21 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมี
ส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน..... 100

22 สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการ
การท่องเที่ยวโดยชุมชน..... 102

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	จำนวนนักท่องเที่ยวจากภูมิภาค ปี 2558	12
2	กรอบแนวคิดการวิจัย	57
3	แผนที่ สปป. ลาว และแผนที่แขวงเวียงจันทน์	69
4	น้ำตกแก้งย้อย.....	72
5	ที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท	73
6	การทอผ้า	74
7	พิธีบายศรีสู่ขวัญ.....	76
8	การแสดงศิลปะ	77
9	การเดินป่า.....	79

สารบัญตารางภาคผนวก

ตารางภาคผนวกที่		หน้า
1	แสดงผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้านเจตคติของหัวหน้า ครัวเรือน.....	142
2	แสดงผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้านการมีส่วนร่วม.....	144
3	ผลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อแบบสอบถาม	148

บทที่ 1

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันประเทศต่างๆทั่วโลกได้ให้ความสำคัญและนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับประเทศและกลุ่มประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้สร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศจำนวนมาก ส่งเสริมให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจการโรงแรม ธุรกิจบริการอาหาร ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจขายของที่ระลึก นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สนามบิน ท่าเรือ การคมนาคม ไฟฟ้า น้ำประปา นอกจากนี้แล้ว การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการสร้างงานให้กับประชาชนท้องถิ่น (แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์, 2553 : 1) รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยนำร่องการท่องเที่ยวเป็น 1 ใน 11 แผนงานของรัฐบาล เพราะว่าการท่องเที่ยวได้สร้างรายได้เข้าประเทศและสร้างงานให้กับสังคม รัฐบาลได้กำหนดและประกาศให้ปฏิบัติการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวและบริการอื่น ๆ ที่มีการขยายตัว นอกจากนี้ยังได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงกันทั่วประเทศและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งทางภาคเหนือ กลางและใต้ การท่องเที่ยวได้เชื่อมโยงกับทุกเขตเศรษฐกิจของประเทศทำให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน การปรับปรุงผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และปรับปรุงการบริการ เพราะความเอาใจใส่ของรัฐบาลโดยได้สร้างเงื่อนไขอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว จึงทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว สปป. ลาว เพิ่มขึ้นทุกๆปี คือตั้งแต่ปี 2548 มี 1 ล้านกว่าคน ปี 2553 มี 2.5 ล้านกว่าคน และ ปี 2558 มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่า 4.5 ล้านคน อัตราเพิ่มขึ้น 13% เทียบกับปี 2557 ก่อให้เกิดรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวมากกว่า 725 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเป็นรายได้อันดับสองของประเทศรองจากการทำเหมืองแร่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยัง สปป. ลาว มีระยะเวลาการพักผ่อนเฉลี่ยอยู่ที่ 7.5 วัน นอกจากนี้แนวโน้มของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยัง สปป. ลาว ยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คาดว่าในปี 2559 จะมีนักท่องเที่ยวถึง 5 ล้านคน และ ปี 2562 จะมีถึง 6.8 ล้านคน ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้ทางด้านการท่องเที่ยวเฉลี่ย ระหว่าง 800-1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯต่อปี (กรมพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทย, 2558 : 27)

แขวงเวียงจันทน์ มีที่ตั้งอยู่ในตอนกลางของประเทศ ทางทิศเหนือติดกับแขวงหลวงพระบาง ทิศตะวันออกติดกับแขวงเชียงขวาง ทิศใต้ติดกับนครหลวงเวียงจันทน์ และทิศตะวันตกติดกับแขวงไซยะบุรีและประเทศไทย แขวงเวียงจันทน์ มีเนื้อที่ประมาณ 22,554 กม. สภาพภูมิประเทศของแขวงเวียงจันทน์ มีพื้นที่ป่าไม้หนาแน่น เป็นภูเขาและที่ราบสูง มีความหลากหลายของป่าไม้ สัตว์ป่าอีกทั้งยังมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก พื้นที่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเพราะพื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชัน จึงทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าไปใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรได้ง่าย นอกจากนี้เส้นทางคมนาคมขนส่งอยู่ในสภาพชำรุดจึงทำให้ไม่สามารถรองรับกับการค้าขาย และการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝน

แขวงเวียงจันทน์ได้นำการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รัฐบาลได้จัดลำดับงานส่งเสริมการท่องเที่ยวและบริการเป็นลำดับที่ 5 ในจำนวน 11 แผนงานของรัฐบาล แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์ มีบทบาทในการช่วยเหลืองานผู้นำในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ปฏิบัติแนวทางนโยบาย ระเบียบกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองการท่องเที่ยวและธุรกิจท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวได้มีการพัฒนา เช่น สถานที่พักผ่อน ร้านอาหาร สถานบันเทิง ธุรกิจนำเที่ยว ของที่ระลึก นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงกับแขวงใกล้เคียง เส้นทางเชื่อมระหว่างอำเภอภายในแขวง ไฟฟ้า น้ำประปา ธนาคาร เส้นทางคมนาคม แขวงเวียงจันทน์มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 107 แห่ง ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 97 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 6 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 4 แห่ง แต่แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการปรับปรุงและเปิดให้บริการแล้วมีเพียง 42 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังพัฒนาอยู่อีก 3 แห่ง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของแขวงเวียงจันทน์คือ ธรรมชาติเมืองวังเวียง อ่างน้ำจืด ภูเขาควาย ป่าสงวนภูพานัง สวนสัตว์บ้านกิน (แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์, 2553 : 2)

เมืองวังเวียงเป็นหนึ่งใน 13 เมืองที่ขึ้นกับแขวงเวียงจันทน์ และกำลังเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างนครหลวงเวียงจันทน์และเมืองหลวงพระบาง เป็นจุดแวะพักครึ่งทางเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนหากเดินทางโดยรถประจำทาง แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักในวังเวียงมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นได้แก่ ถ้ำจิ้ง ถ้ำปูคำ น้ำตกแก้งย้อย นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยววังเวียง

โดยมาเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่ชื่นชอบกิจกรรมที่เน้นความสนุกสนาน กลางแจ้งและผจญภัย กิจกรรมที่นิยมแก่นักท่องเที่ยวได้แก่ การล่องห่วงยาง ล่องแพ และกายเรือในแม่น้ำซอง เทียวชมถ้ำ ปีนผาหินปูนที่ตั้งอยู่ด้านตะวันตกของเมืองวังเวียง และการโหนและแขวนเชือกตามจุดต่าง ๆ ของน้ำซอง นอกจากนี้แล้วนักธุรกิจทั้งภายในและนอกแขวงเวียงจันทน์ได้ลงทุนก่อสร้างโรงแรม รีสอร์ท บ้านพัก และร้านอาหาร เพื่อรองรับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยว สถานการณ์การท่องเที่ยวเมืองวังเวียงในระยะ 10 ปี ที่ผ่านมา ตามตัวเลขสถิติของกรมพัฒนาการท่องเที่ยวลาว ได้แสดงให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี คือตั้งแต่ปี 2551 ถึงปี 2558 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจาก 268,892 คน เป็น 561,855 คน (กรมพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศลาว, 2558 : 20)

ปัญหาการวิจัย

บ้านนาด้าง ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกของเมืองวังเวียง ห่างจากเทศบาลเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ประมาณ 6 กิโลเมตร บ้านนาด้างเป็นบ้านหนึ่งที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว กล่าวคือมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นเอกลักษณ์เหมาะสำหรับการที่จะพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และเพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวที่เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์โดยเล็งเห็นความสำคัญของการผันทรัพยากรเหล่านั้นเข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ระดับศูนย์กลาง ระดับแขวง และการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเห็นพ้องกันในการจัดสรรแหล่งทุน เพื่อดำเนินการวางแผนพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อยู่ภายในบริเวณบ้านนาด้าง ให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนภายในชุมชน เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญ และผลประโยชน์ของการนำเอาการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีผลต่อเศรษฐกิจสังคมและสภาพแวดล้อมของชุมชน ดังนั้นจึงควรมีการสำรวจพื้นที่ การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณนั้น และลงมือจัดตั้งปฏิบัติด้วยการลงทุนของรัฐภายใต้โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่ได้รับการสนับสนุนทางด้านทุนจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) โดยการร่วมมือของประชาชนภายในบ้านเพื่อการพัฒนาให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยว และได้เริ่มเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการในวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2555

ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของบ้านนาด้วง และเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศก็คือ น้ำตกตาดแก้งย้อย ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากบ้านนาด้วงประมาณ 2.7 กิโลเมตร นอกจากนี้ชุมชนบ้านนาด้วงยังให้บริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (homestay) ปัจจุบัน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวบ้านนาด้วง มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ และมีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ โดยให้ประชาชนภายในบ้านมีส่วนร่วมในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มคุ้มครองสถานที่ท่องเที่ยว กลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (homestay) กลุ่มทอผ้า กลุ่มตีตุงรูป กลุ่มบายศรีสู่ขวัญ กลุ่มแสดงศิลปะ กลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหาร กลุ่มเดินป่า กลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน

อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวของบ้านนาด้วงก็มีปัญหา และสิ่งท้าทายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยวอยู่บางประการ เช่น บ้านนาด้วงเป็นเพียงบ้านเดียวในเมืองวังเวียง ที่มีการให้บริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (homestay) ซึ่งสร้างความนิยมให้นักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศเข้าไปใช้บริการอย่างต่อเนื่องแต่ไม่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปใช้บริการ นอกจากนี้แล้วชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เช่น การต้อนรับและการบริการแก่นักท่องเที่ยวยังไม่มีประสิทธิภาพ การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว ประชาชนจำนวนหนึ่งยังลักลอบเข้าไปหาสัตว์ป่าและพืชผักในป่า รวมทั้งเส้นทางในการเข้าถึงก็ลำบาก ที่จอดรถไม่เพียงพอ อีกประเด็นหนึ่งน้ำตกตาดแก้งย้อยซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญจะมีน้ำเพียงในฤดูฝนเท่านั้น และน้ำจะแห้งอยู่ในระยะฤดูแล้ง ซึ่งตรงกับฤดูการท่องเที่ยว (แสงดาว วงศ์พระจันทร์, 2559)

ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่าการนำเอาหลักการเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนมาใช้ในการบริหารจัดการนั้นเป็นหนึ่งในแนวคิดของการพัฒนาที่เป็นที่นิยมอย่างมากในประเทศไทยและมีการนำเอาแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นที่ยอมรับร่วมกันว่าการนำเอาแนวคิดดังนี้มาใช้จะช่วยทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นเกิดความยั่งยืน ในทางกลับกันการนำเอาแนวคิดดังกล่าวมาใช้ใน สปป. ลาว นั้นยังไม่ได้รับความนิยมเนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมนั้นต้องเกิดจากการร่วมมือกันอย่างสมดุระหว่างรัฐและชุมชน การปกครองใน สปป. ลาว เป็นแบบสาธารณรัฐ ในส่วนของความเป็นเจ้าของรัฐเป็นเจ้าของมากกว่า ดังนั้นหากนำเอาแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมมาใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะทำให้ชุมชนเกิดความร่วมมือและรู้สึกเป็นเจ้าของกับแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวมากขึ้น

ซึ่งจะทำให้ลดผลกระทบต่างๆที่เกิดจากการท่องเที่ยว ชุมชนมีความเข้มแข็ง และแหล่งท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและหาคำตอบในปัญหาการวิจัยที่ว่า บ้านนาด้วง แขวงเวียงจันทน์ มีบริบทการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างไร การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างไร และแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียงแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นอย่างไร เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม และใช้บริการที่พักแรมสัมผัสวัฒนธรรมชนบทอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี และเกิดการพัฒนากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำถามวิจัย

1. สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นอย่างไร
3. ปัจจัยด้านใดที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียงแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
4. แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียงแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทและสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
4. เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

ระดับนโยบาย

1. แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์ สามารถนำเอาข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนการพัฒนาและแนวทาง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่บ้านนาด้วง และอาจจะนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวได้

2. ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มการท่องเที่ยว บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ ได้แนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ระดับปฏิบัติการ

1. เจ้าหน้าที่ แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์ ได้ทราบบริบทการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ชุมชนบ้านนาด้วงเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เกิดความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาร่วมกันของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งวิจัยถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง ศึกษาการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือน และศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาคือบ้านนาด้วง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่รัฐบาลได้ให้ความสนใจและมึนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าว

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ คริวเรือนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ ซึ่งมีอยู่ 145 คริวเรือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุมชน หมายถึง ชุมชนบ้านนาด้วง ที่มีกลุ่มคนมาอยู่รวมกันในพื้นที่หรือบริเวณเดียวกันที่แน่นอน มีวิถีชีวิตที่คล้ายกันทั้งในเรื่อง วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และอยู่ภายใต้กฎระเบียบหรือกฎเกณฑ์เดียวกัน

การมีส่วนร่วมของคริวเรือน หมายถึง การเข้าไปมีบทบาทในระบบการท่องเที่ยวของคริวเรือนในชุมชนโดยครอบคลุมตั้งแต่ กระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน และการได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน

การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของบ้านนาด้วง เช่น การวางแผนการท่องเที่ยว การกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ในการท่องเที่ยว การกำหนดระเบียบการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมของบ้านนาด้วง การให้บริการด้านการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การดูแลรักษาความสะอาด ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และการบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อจัดเตรียมชุมชนให้มีความพร้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของบ้านนาด้วง เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้ทำในระหว่างการท่องเที่ยว ซึ่งเริ่มจากการมีส่วนร่วมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว การนำเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยว การเที่ยวชมน้ำตก การเดินป่า พิธีบายศรีสู่ขวัญ การให้บริการทางด้านอาหาร และที่พักแรม

การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและรับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวชุมชน ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และการได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของบ้านนาด้วง ซึ่งผลประโยชน์ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมดังกล่าว จะกระจายให้สมาชิกทุกคนภายในบ้านนาด้วงอย่างเท่าเทียมกัน

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมการใช้ทรัพยากรของชุมชนบ้านนาด้วง เพื่อให้บรรลุผลผลิตที่สูงในชุมชน ซึ่ง

เกิดจากฐานคิดที่ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับเข้มข้น โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม มาใช้ประโยชน์ในการจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม และควรเป็นไปอย่างมีขั้นตอน มีคณะทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีโครงสร้างอย่างเป็นระบบ มีบุคลากร มีทักษะ และรวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในทุกกระบวนการ เพราะการจัดการที่ดี และมีระบบจะป้องกันการสับสน ซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานไปอีกด้วย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือน หมายถึง ปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้ครัวเรือนตัดสินใจเข้าร่วมกระทำกิจกรรมกับสมาชิกภายในกลุ่มการท่องเที่ยวบ้านนาด้วงได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว รายได้ของครัวเรือน และเจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยว

เจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยว หมายถึง เจตคติ ความรู้สึกนึกคิดของหัวหน้าครัวเรือนที่มีต่อการท่องเที่ยวในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง ซึ่งอาจแสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรม การกระทำหรือคำพูด ทั้งทางบวกและทางลบ

บทที่ 2

การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย บทความทางวิชาการ เอกสารและตำราต่าง ๆ และได้ทำการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษา โดยได้แบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 สถานการณ์การท่องเที่ยว สปป. ลาว
  - 2.1.1 สถานการณ์การท่องเที่ยวใน สปป. ลาว
  - 2.1.2 นโยบายการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว
  - 2.1.3 นโยบายการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน สปป. ลาว
- 2.2 แนวคิดการมีส่วนร่วม
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยว
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์การท่องเที่ยว สปป. ลาว

สถานการณ์การท่องเที่ยวใน สปป. ลาว

สปป. ลาว มีที่ตั้งเป็นจุดใจกลางทางผ่านอยู่ในภูมิภาคแม่น้ำโขงก็คือภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ผ่านการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในหลายปีที่ผ่านมาทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัว และมีการร่วมมือกับนานาประเทศในภูมิภาค และสากลในทุกด้าน ใน 30 กว่าปีที่ผ่านมา สปป. ลาว ได้เป็นจุดเชื่อมต่อ จุดพัก และทางผ่านอยู่ในภูมิภาคนี้ทั้งทางบก ทางอากาศ และทางแม่น้ำโขง ขณะเดียวกันก็มีเสถียรภาพทางการเมืองที่มั่นคง มีเสถียรภาพ และมีการร่วมมือที่ดีกับนานาประเทศในภูมิภาค และในโลก เพราะความได้เปรียบทางด้านที่ตั้งของ สปป. ลาว บวกกับ สปป. ลาว มีเสถียรภาพทางการเมืองที่มั่นคง มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่อุดมสมบูรณ์ สวยสดงดงาม และมีชื่อเสียง ประชาชนลาวมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งก็เป็นปัจจัยหนึ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว สปป. ลาว เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะความเอาใจใส่ของรัฐบาลโดย

ได้สร้างเงื่อนไขอำนวยความสะดวกเพื่อผลักดันการท่องเที่ยว และด้วยความพยายามของแผนการท่องเที่ยวจึงทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว สปป. ลาว เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นแต่ละปี เพราะว่ารัฐบาล สปป. ลาว ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเอาการท่องเที่ยวเป็น 1 ใน 11 แผนงานของรัฐบาล เพราะว่าการท่องเที่ยวได้สร้างรายได้เข้าประเทศและสร้างงานให้กับสังคม รัฐบาลได้กำหนดและประกาศให้ปฏิบัติการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่มีหลายสีสัน กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่มีความยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวและการบริการอื่น ๆ ที่มีการขยายตัว นอกจากนี้ยังได้ทุ่มเทใส่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงกันทั่วประเทศและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งทางภาคเหนือ กลางและใต้ การท่องเที่ยวได้เชื่อมโยงกับทุกเขตเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน การปรับปรุงผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และปรับปรุงการบริการ เพราะความเอาใจใส่ของรัฐบาลโดยได้สร้างเงื่อนไขอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว จึงทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว สปป. ลาว เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี คือตั้งแต่ปี 2548 มี 1 ล้านกว่าคน ปี 2553 มี 2.5 ล้านกว่าคน และ ปี 2558 มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่า 4.5 ล้านคน อัตราเพิ่มขึ้น 13% เทียบกับปี 2557 ก่อให้เกิดรายได้ด้านการท่องเที่ยวมากกว่า 725 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเป็นรายรับอันดับสองของประเทศรองจากแผนกเหมืองแร่ เฉลี่ยระยะการพักแรมของนักท่องเที่ยวอยู่ สปป. ลาว คือ 7.5 วัน คาดว่าในปี 2559 จะมีนักท่องเที่ยวถึง 5 ล้านคน และ ปี 2562 จะมีถึง 6.8 ล้านคน ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้ด้านการท่องเที่ยวเฉลี่ย ระหว่าง 800-1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯต่อปี (กรมพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศลาว, 2558 : 11)

ตารางที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2553 - 2558

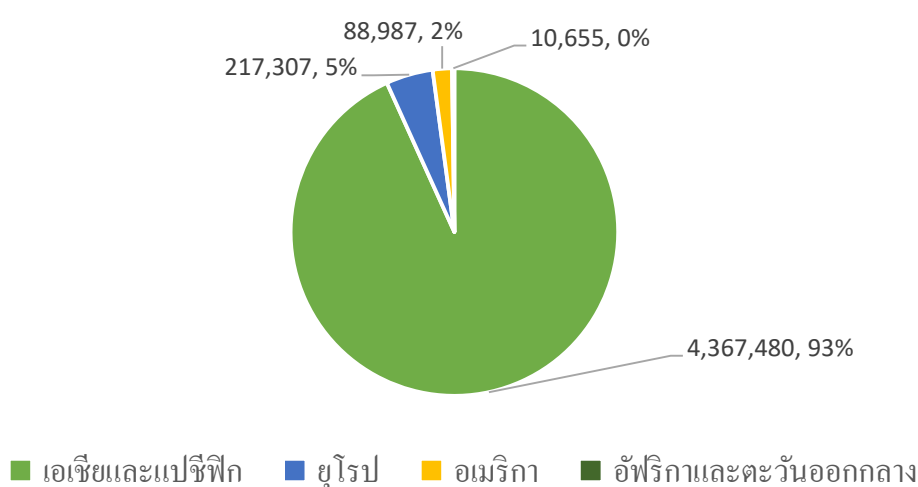
ปี	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	รายได้จากการท่องเที่ยว (\$US)
2553	2,513,028	381,689,031
2554	2,723,564	406,184,338
2555	3,330,072	506,022,586
2556	3,779,490	595,909,127
2557	4,158,719	641,636,543
2558	4,684,429	725,365,681

ที่มา: กรมพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศลาว กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว (2558)

หากพิจารณาเป็นรายภูมิภาคจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวจากภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกมีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงที่สุด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 93 (จำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 4,376,480 คน) ตามมาด้วยภูมิภาคยุโรปในสัดส่วนร้อยละ 5 (จำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 217,307 คน) และอเมริกา ในสัดส่วนร้อยละ 2 (จำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 88,987 คน) ตามลำดับ (กรมพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558 : 10) ดังภาพที่ 1

จำนวนนักท่องเที่ยวจากภูมิภาค ปี 2558

ภาพที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวจากภูมิภาค ปี 2558

ที่มา: กรมพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และท่องเที่ยว (2558)

ตลาดนักท่องเที่ยวสำคัญของลาว ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้าน จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวไทยมาเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 50 (จำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 2,321,352 คน) ตามมาด้วยนักท่องเที่ยวจากประเทศเวียดนามในสัดส่วนร้อยละ 25 (จำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 1,187,954 คน) รองลงมาจากประเทศจีนในสัดส่วนร้อยละ 11 (จำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 511,436 คน) และนักท่องเที่ยวจากประเทศเกาหลีในสัดส่วนร้อยละ 4 (จำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 165,328 คน) ตามลำดับ (กรมพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทย, 2558 : 17) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตลาดนักท่องเที่ยวสำคัญของลาว ปี 2558

ประเทศ	จำนวน	อัตราร้อยละ
ไทย	2,321,352	50
เวียดนาม	1,187,954	25
จีน	511,436	11
เกาหลี	165,328	4
อเมริกา	63,058	1
ฝรั่งเศส	55,151	1
ญี่ปุ่น	43,826	1
อังกฤษ	41,508	1
ออสเตรเลีย	34,665	1
เยอรมัน	31,897	1

ที่มา: กรมพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศลาว กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว (2558)

ตามการสำรวจของกรมพัฒนาการท่องเที่ยวปี 2558 เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีความสนใจมาเที่ยว สปป. ลาว พบว่า นักท่องเที่ยวร้อยละ 74 สนใจทางด้านวัฒนธรรม รองลงมาร้อยละ 69.2 สนใจทางด้านปูชนียสถานและวัด รองลงมาร้อยละ 66.8 สนใจทางด้านธรรมชาติ รองลงมาร้อยละ 47.8 สนใจทางด้านชนเผ่า และร้อยละ 13.5 สนใจในด้านอื่น ๆ (กรมพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศลาว, 2558 : 26)

ปัจจุบัน สปป. ลาว มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 1,957 แห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ 1,145 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม 534 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ 278 แห่ง และมีโรงแรมทั้งหมด 542 แห่ง บ้านพัก 1,907 แห่ง และมีบริษัทท่องเที่ยว 368 บริษัท

ในปี 2556 สปป. ลาว ได้ถูกคัดเลือกให้เป็นประเทศที่น่าเที่ยวชมที่สุดในโลกจากสหภาพการท่องเที่ยวยุโรป ซึ่งได้สร้างชื่อเสียงให้ สปป. ลาว ในเวทีสากล (กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว, 2556 : 2)

นโยบายการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว

รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของงานพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเอางานการท่องเที่ยวเป็น 1 ใน 11 แผนงานของรัฐบาล เพราะว่าการท่องเที่ยวได้นำรายได้เข้าประเทศ และสร้างงานให้กับสังคม รัฐบาลได้กำหนด และประกาศการจัดตั้งปฏิบัติการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางด้าน ธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว และการบริการอื่น ๆ ที่มีกาน ขยายตัว นอกจากนี้ยังได้ทุ่มเทใส่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างมากมาด้วยการสร้างเส้นทาง คมนาคมให้เชื่อมโยงกันทั่วประเทศ และเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นทางภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ การท่องเที่ยวได้เชื่อมโยงกับทุกขงเขตเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้การ ท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน การปรับปรุงผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และปรับปรุงการบริการ การท่องเที่ยวได้ กลายเป็นกำลังสำคัญที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการลงทุนจากภาคธุรกิจทั้งภายในและ ต่างประเทศเข้ามาลงทุนในแขนงการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว มีเกณฑ์ขยายตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การลงทุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ในทุกแขวงทั่วประเทศ การพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่างๆ ซึ่งมีทัศนียภาพที่สวยงาม มีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ครบวงจรซึ่งประกอบด้วยโรงแรม คาสิโน สถานบันเทิง สนามกอล์ฟ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ และกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ปัจจุบันรัฐบาลได้อนุญาตให้ นักลงทุนสำประทานแหล่งท่องเที่ยวสำคัญหลายแห่งทั่วประเทศ (กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และ ท่องเที่ยว, 2553 : 4-5)

การท่องเที่ยวของ สปป. ลาว เป็นหน่วยงานหนึ่งที่สังกัดอยู่ในกระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวของ สปป. ลาว ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รัฐบาลให้บทบาทและความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยรัฐบาลมีนโยบายด้านการท่องเที่ยวดังนี้

1. รัฐบาลมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ การป้องกันและการพัฒนาการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม ธรรมชาติและประวัติศาสตร์ที่ยั่งยืนและผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่น
2. รัฐบาลถือว่าการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบของการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อส่งเสริมการผลิต การบริการ เพิ่มรายได้ทางด้านเงินตราต่างประเทศ สร้างการจ้างงาน สร้าง รายได้และยกระดับมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของคนลาว
3. รัฐบาลส่งเสริมกิจกรรมทางด้านสังคม เช่น การแสดงงานบุญประเพณีและเทศกาลที่ เกี่ยวข้องกับความสวยงามทางด้านประเพณีวัฒนธรรมและศิลปะมรดกทางวัฒนธรรมและความกล้าหาญระดับชาติของคนลาวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

4. รัฐบาลเคารพและปกป้องสิทธิความเป็นธรรมและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
5. รัฐบาลอำนวยความสะดวกและช่วยปกป้องสิทธิส่วนบุคคลและนักลงทุนทั้งภายในและต่างประเทศที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและการลงทุนในการท่องเที่ยว

นโยบายการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ สปป. ลาว

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ส่งผลประโยชน์ทางตรงแก่ประชาชนที่อยู่เขตชนบท เป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะเขตที่มีป่าสงวนแห่งชาติ หมู่บ้านชนเผ่า ถ้ำ แม่น้ำ และแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นแห่งใดแห่งหนึ่งที่เชื่อมโยงเข้ากันเป็นผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เริ่มจากโครงการในเขตป่าสงวนแห่งชาติน้ำห้ำ แขวงหลวงน้ำทา สปป. ลาว ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งที่ประสบความสำเร็จอย่างน่าพึงพอใจ แต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวประมาณ 2,000 คน สามารถสร้างรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับท้องถิ่นได้เป็นจำนวนมากไม่น้อย ได้สร้างงานให้กับประชาชนในเขตหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกล ให้พวกเขาสามารถเพิ่มรายได้เพิ่มขึ้น นอกนั้นยังช่วยให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ลดการถางป่าทำไร่ส่งเสริมการผลิตของชาวบ้านและปกป้องรักษาประเพณีอันดีงามของชนเผ่า ในปี 2544 โครงการนี้ได้รับรางวัลดีเด่นจากองค์การสหประชาชาติเพื่อการพัฒนาที่นิวยอร์ก (UNDP) เกี่ยวกับการช่วยเหลือในการลดความยากจน และต่อมาปี 2545 ก็ได้รับรางวัลดีเด่นจากสายการบินอังกฤษ (British Airways) ตัวอย่างของโครงการน้ำห้ำแขวงหลวงน้ำทาได้ขยายไปเกือบทุกแขวงทั่วประเทศ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ยึดเอา 2 ปัจจัยคือ

1. การสร้างวงจรการท่องเที่ยวระหว่างบ้าน และการพักแรมบ้านเรือนประชาชน
2. การสร้างเครือข่ายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยการพัฒนาเป็นหมู่บ้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และเกษตรกรรม

ปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมากกว่า 50 แห่งในขอบเขตทั่วประเทศโดยได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณจากรัฐบาล และองค์กรเอกชน เช่น ADB NZAID JICA SNV EU และ GIZ รัฐบาล สปป. ลาว ได้ใช้หลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเข้าในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังนี้

1. ใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด ประหยัดโดยคำนึงถึงคุณภาพทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น

2. ลดการบริโภคการใช้ทรัพยากรโดยไม่จำกัด และลดอัตราของเสีย มีการวางแผนใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะทรัพยากรที่หายาก ใช้สิ่งทดแทนรวมทั้งการจัดการวางแผนกับของเสีย เช่น ขยะ เป็นต้น

3. ส่งเสริมคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมให้มีความหลากหลาย

4. ร่วมมือประสานงานกับแขนงงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยว

5. ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น

6. ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

7. มีการปรึกษาหารือกันกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

8. ฝึกอบรมบุคลากร

9. ส่งเสริมการตลาดนักท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

10. ดำเนินการประเมินและวิจัยเพื่อวัดผล ข้อดี ข้อเสีย และวิจัยด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ส่งเสริมการท่องเที่ยวอนุรักษ์ใน สปป. ลาว ทั้งเป็นการโฆษณาการท่องเที่ยวดังกล่าว สปป. ลาว ได้รับเป็นเจ้าภาพจัดกองประชุมการท่องเที่ยวอนุรักษ์ระดับภูมิภาคและระดับโลก เพราะผลสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวอนุรักษ์ใน สปป. ลาว ระยะเวลาที่ผ่านมา ดังนั้นองค์การท่องเที่ยวโลก จึงได้คัดเลือกเอา สปป. ลาว เป็นสถานที่จัดกองประชุมการท่องเที่ยวอนุรักษ์โลกครั้งที่ 1 ซึ่งได้จัดขึ้นในระหว่างวันที่ 15-18 กรกฎาคม 2552 กองประชุมได้เชื้อเชิญวิทยากรที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในโลก เพื่อนำเสนอบทเรียนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอนุรักษ์จากประสบการณ์จริง พฤติกรรมที่พบเห็นและการใช้เทคนิคเข้าในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอนุรักษ์ กองประชุมดังกล่าวได้มีการแถลงการณ์เวียงจันทน์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอนุรักษ์ (Vientiane Declaration on Ecotourism) ซึ่งก็เป็นเอกสารฉบับแรกในการสร้างพื้นฐาน เพื่อผลักดันให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลก ได้มีการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวไปพร้อม ๆ กับการอนุรักษ์ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น กองประชุมดังกล่าวได้มีผู้แทนเข้าร่วมจากประเทศต่างๆ 500 คน และมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอนุรักษ์ในวาระของกองประชุมครั้งนี้ทั้งภายในและต่างประเทศ 1,500 คน

แนวคิดการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

พจนานุกรม (2546 : 69) ได้อธิบายว่า หัวใจสำคัญของการทำงานชุมชน คือการที่ชาวบ้านมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโครงการ ซึ่งจะเกิดขึ้นต่อเมื่อกระบวนการทำงานได้ให้ชาวบ้านได้ร่วมคิดร่วมทำตั้งแต่เริ่มต้น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดทิศทาง และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชน ในชุมชนบางแห่งการเริ่มต้นโครงการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ในระยะแรกอาจมีผู้เข้าร่วมน้อย อาจเกิดจากความไม่เข้าใจหรือไม่พร้อมในระยะแรก อย่างไรก็ตามกลุ่มต้องเปิดโอกาสให้ชาวบ้านสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ในภายหลัง และไม่สร้างกฎ กติกา ที่จำกัด การเข้ามามีส่วนร่วม บางครั้งเป็นไปได้ยากที่จะทำให้ชาวบ้านทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางตรง แต่งานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรให้สมาชิกในชุมชนได้รับประโยชน์ไม่ทางตรงก็ทางอ้อมในการจัดการการท่องเที่ยว

อรพินท์ สพอโชคชัย (2550 อ้างใน กติกา กลิ่นจันทร์แดง, 2554 : 20) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงกระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมในการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

การมีส่วนร่วมจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาจะเห็นได้ว่ากิจกรรมการพัฒนาใด ๆ ก็ตาม หากประชาชนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและลงมือดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองแล้วกิจกรรมนั้นก็อาจสำเร็จและดำรงอยู่ได้ แต่ถ้าหากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการอย่างถ่องแท้ จะสามารถมองเห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตัวเอง ครอบครัว และชุมชน ทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ จนเกิดความตระหนักในปัญหาของตนเองและค้นหาทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จนเกิดการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างแท้จริง (อรวรรณ พันธเนตร, 2541 : 25 อ้างใน นิภารัตน์ สายประเสริฐ, 2553)

การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นต้องอาศัยแนวคิดพื้นฐานซึ่ง ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 2) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำและสร้างโอกาสให้ ประชาชนในชุมชนทั้งรูปส่วนบุคคล ชุมชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกันที่เกี่ยวข้องกับในเรื่องต่อไปนี้ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหา ที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหา สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการและกิจกรรม ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชน และรัฐบาล ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

นอกจากนี้ ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531 : 241) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรภาครัฐ หรือองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่าสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ จะต้องร่วมมือกันวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการ หรือแก้ไขปัญหาของประชาชนในชุมชน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชน ครอบคลุมการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นของการวางแผน ไปจนถึงการลงมือปฏิบัติตามแผนและประเมินผลนั้น หมายความว่า การวางแผนโครงการใดก็ตามจะต้องเริ่มต้นด้วยการศึกษาหารือกัน เพื่อวิเคราะห์หรือชี้ชัดตัวปัญหาให้ได้และประชาชนจะต้องมาร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและหาวิธีแก้ปัญหาก็เห็นว่าเป็นไปไม่ได้ไปจนถึงการลงมือปฏิบัติ การประเมินผลแล้วเสร็จก็เริ่มชี้ชัดปัญหา และวางโครงการใหม่ เป็นวงจรอย่างนี้เรื่อยไป การที่ประชาชนจะกระทำสิ่งนี้ได้เขาต้องได้รับรู้หรือเข้าถึงโครงการ

กองพัฒนาเกษตรที่สูง สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2545 : 9) ได้กล่าวไว้ในคู่มือการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวว่า การที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม

เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ สังคม การมีส่วนร่วมในความหมายนี้ จึงเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนพัฒนาการรับรู้ สติปัญญา และความสามารถในการตัดสินใจ กำหนดชีวิตด้วยตนเอง ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายในเวลาเดียวกัน

ในขณะเดียวกัน ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2546 : 25) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า คือการให้ประชาชนคิดริเริ่มในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดทางยุทธศาสตร์ของหลักการพัฒนาชุมชนที่จะนำประชาชนให้เกิดความศรัทธาในตัวเอง เชื่อมั่นในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

ศิริณา จิตต์จรัส (2547 : 42 อ้างใน ชัยณรงค์ สุประดิษฐ์, 2555 : 7) ได้กล่าวว่า การให้ประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้เขาตัดสินใจทำงานด้วยตนเองจะเป็นการให้เขาปฏิบัติตามความสนใจและความต้องการของเขา การที่เขามีส่วนร่วมในโครงการนี้ทำให้เขามีโอกาสพัฒนาตนเองมากขึ้น สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการสังเคราะห์แนวคิดการมีส่วนร่วม

แนวคิดการมีส่วนร่วม	พจนานาสานศิริ	อรพินท์ สโพชชัย	อรวรรณ พันธุ์เนตร	ไพรัตน์ เตชะรินทร์	ไพโรจน์ สุขสมเกียรติ	กองพัฒนาเกษตรที่สูง	ยุวัฒน์ วุฒิเมธี	ชัยณรงค์ สุประดิษฐ์
มีส่วนร่วมในการคิด	✓	✓	-	✓	-	-	✓	-
การวางแผน	✓	✓	-	✓	✓	-	-	-
การปฏิบัติตาม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การตัดสินใจ	✓	✓	-	✓	-	✓	✓	✓
การได้รับผลประโยชน์	✓	-	✓	✓	-	✓	-	-
การติดตาม	-	✓	-	✓	✓	-	-	-
ตรวจสอบ								

โดยสรุปแล้ว การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ประชาชน หรือชุมชนมีการกระทำร่วมกันทั้งในการคิด การวางแผน การปฏิบัติตาม การตัดสินใจ การได้รับผลประโยชน์ และการติดตาม

ตรวจสอบ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน ในกรณีครั้งนี้ เป็นการวิจัยซึ่งเป็นการศึกษาใน สปป. ลาว ซึ่งมีสภาพสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวแตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้ จึงศึกษาการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในระบบของการท่องเที่ยว โดยครอบคลุมตั้งแต่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและรับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน

ลักษณะการมีส่วนร่วม

อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 101) ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่เข้ามาร่วมในกิจกรรมการพัฒนาก่อเป็น 4 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหา
2. ร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไข และการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา
3. ร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผนที่กำหนด
4. ร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2546 : 208-209) ได้กล่าวโดยสรุป ลักษณะของการมีส่วนร่วม อาจแบ่งโดย 1) การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือการช่วยทำกิจกรรม คือ การเข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็น การดำเนินการ การติดตาม และประเมินผล 2) อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ เป็นผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมนี้ แสดงถึงระดับอำนาจของผู้เข้าร่วม จึงมีการโต้แย้งว่าการมีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการพัฒนาความสามารถของประชาชน เป็นเพียงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเพียงบางส่วน เพราะในหลายกรณีประชาชนไม่มีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจ ทางออกที่ควรเป็น คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ประชาชน

นอกจากนี้ ประชุม สุวดี (2551 : 25) ได้กล่าวถึงลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคล เกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผนการบริหารจัดการ การบริการองค์กรตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และ กายภาพ ที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้

3. เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจสมัครใจที่จะเข้าร่วมเล็งเห็นผลประโยชน์ของการเข้าร่วม จะต้องไม่เป็นการบังคับหรือ ผลักดันให้เข้าร่วมโดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม

4. เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้มีโอกาสที่จะเข้าร่วมซึ่งถือว่าการกระจายอำนาจให้กับบุคคลในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนเองต้องการในระดับที่เหมาะสม บุคคลจะต้องมีโอกาสมืออาชีพและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง

สำหรับลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคคลโดยทั่วไปแล้ว ยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพ และรายได้ เป็นต้น

กระบวนการการมีส่วนร่วม (ขั้นตอนการมีส่วนร่วม)

Cohen and Unhoff (2520 อ้างใน วราภรณ์ ดวงแสง, 2553 : 103) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) จะประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ ขั้นเริ่มตัดสินใจ ขั้นดำเนินการตัดสินใจ และขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการณ์
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการณ์ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ส่วนบุคคล ผลประโยชน์ทางด้านสังคม และผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินหรือทางด้านวัตถุ
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการปฏิบัติการณ์และการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ จะมีผลต่อการปฏิบัติการณ์และจากการปฏิบัติการณ์จึงส่งผลต่อเนื่องไปยังการรับผลประโยชน์และการประเมินผล ในขณะเดียวกันการตัดสินใจจะมีผลโดยตรงกับการรับผลประโยชน์และการประเมินผล และการประเมินผลจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการปฏิบัติการณ์และการตัดสินใจ และการปฏิบัติการณ์จะส่งผลย้อนกลับไปยังการตัดสินใจด้วย

การจำแนกการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม สามารถจำแนกขั้นตอนหรือประเภทของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 ขั้น (ธีระพงษ์ แก้วหาญ, 2543 : 45) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจ ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบาย

และประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้โครงการได้บ้างและทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่นการช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้นจากความสำคัญของประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว จะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่ต้องสังเกตก็คือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

นอกจากนี้ นิยม เปรมบุญ (2546: 31 อ้างใน ชัยณรงค์ สุประดิษฐ์, 2555) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ในขณะเดียวกัน อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 320) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

องค์ประกอบที่มีส่วนร่วมของประชาชน

สุริพร พงษ์พานิช (2544 อ้างใน กติกา กลิ่นจันทร์แดง, 2554 : 28-29) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการท่องเที่ยวที่ส่วนใหญ่มักจะเป็นการร่วมกันใช้ประโยชน์ หรือได้รับประโยชน์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้นการมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้จะต้องครบองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

ประการแรก

ร่วมกันวางแผน เป็นการร่วมคิดร่วมวางแผนจัดการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ร่วมประชุมและลงความเห็นว่าเป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ภาคราชการนำเสนอ นั้น ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากไม่เห็นด้วย ท่านมีข้อเสนอแนะควรทำอย่างไร หากท้องถิ่นใดที่ยังไม่มีการท่องเที่ยวแต่ต้องการให้เกิดขึ้น ก็ต้องร่วมกันคิดว่าชุมชนของตนมีอะไรเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่น มีทรัพยากรอะไรที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้บ้าง ควรมีการจัดการอย่างไรบ้าง ควรแบ่งหน้าที่ใครทำอะไร ควรตั้งร้านค้าตรงไหนที่หลัง ควรให้ใครเข้ามาขายได้บ้าง ควรจัดร้านค้าแผงลอยอยู่บริเวณไหนให้ดูเป็นระเบียบ ควรขายของราคาเท่าใด ควรจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไรเพื่อป้องกันมลพิษและความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

ประการที่สอง

ร่วมกันปฏิบัติตามแผน เมื่อมีการวางแผนแล้วสมาชิกในชุมชนทุกคนต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ที่ตกลงกันไว้ อาทิ การวางแผนลดขยะภายใน 1 ปี ก็จะต้องร่วมกันลงมือทำให้ได้ตามแผนนั้น

ประการที่สาม

ร่วมกันใช้ประโยชน์ สมาชิกทุกคนจะต้องมีสิทธิ์ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น จะต้องมีการจัดการผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงินและวัตถุให้ประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเหมาะสม โดยคำนึงถึงความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันเป็นหลัก เมื่อทุกคนได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสม ซึ่งหมายถึง การลงทุนลงแรงมากก็จะได้ผลประโยชน์มาก สิ่งนี้จะช่วยกระตุ้นให้กิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นดำเนินต่อไปได้

ประการที่สี่

ร่วมติดตามและประเมินผล เมื่อมีการดำเนินการแล้วย่อมจะมีปัญหาความไม่เข้าใจต่าง ๆ เกิดขึ้น จึงต้องร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถ่ายทอดประสบการณ์ และร่วมกันประชุมหาวิธีการแก้ไข ปัญหาเหล่านั้น

ประการสุดท้าย

ร่วมบำรุงรักษา เมื่อมีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรแล้ว ทุกคนต้องร่วมกันบำรุงรักษาด้วยหากละเลยปล่อยให้ทรัพยากรที่มีอยู่เสื่อมโทรมลง นักท่องเที่ยวก็จะไม่มาเยี่ยมชมเยือน ผลประโยชน์ที่เคย

ได้รับก็จะหมดไปเช่นกันการมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น จะประสบความสำเร็จได้ โดยทุกคนร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ทุกฝ่ายต้องเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นดำเนินการเอง จะต้องสนับสนุนความรู้ ให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชนที่เป็นผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ควรสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่นดำเนินการได้ราบรื่นและยั่งยืนขึ้น ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนและองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นตารางเพื่อความเข้าใจดัง ตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนและองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนและ องค์ประกอบของการมี ส่วนร่วม	Cohen and Unhoff	ธีระพงษ์	นิยม เปรมบุญ	อคิน	สุรีพร
	อ้างอิงใน วารสาร ดวงแสง	แก้วหาวงษ์	อ้างอิงใน ชัยณรงค์ สุประดิษฐ์	รพีพัฒน์	พงษ์พานิช
การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	√	√	√	√	-
การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	-	-	-	-	√
การมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติการ	√	√	√	√	√
การมีส่วนร่วมใน ผลประโยชน์	√	√	√	√	√
การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล	√	√	√	√	√
การมีส่วนร่วมในการ บำรุงรักษา	-	-	-	-	√

โดยสรุปแล้ว ขั้นตอนและองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้ จะต้องครบองค์ประกอบ 6 ประการ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติการ ร่วมในผลประโยชน์ ร่วมติดตามและประเมินผล และบำรุงรักษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริบทของประเทศไทย แต่ถ้าจะนำมาปรับใช้ในบริบทของ สปป. ลาว โดยเฉพาะบ้านนาด้วง จึงศึกษาการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในระบบของการท่องเที่ยวโดยครอบคลุมตั้งแต่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

ห้องเที่ยวในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและรับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วม

บัญญัติ แก้วส่อง (2539 : 112) ได้กล่าวว่า ควรกำหนดกรอบระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมกว้าง ๆ เป็น 3 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมเทียม หรือการมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ผู้เข้าร่วมไม่มีอำนาจใด ๆ ในการตัดสินใจแต่เป็นฝ่ายกระทำตามการตัดสินใจของบุคคลอื่นเท่านั้น

ระดับที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน การมีส่วนร่วมในระดับนี้ ผู้เข้าร่วมมีส่วนในการเสนอข้อความคิดเห็น แต่อำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่บุคคลอื่น

ระดับที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมที่แท้จริง การมีส่วนร่วมในระดับนี้ ความคิดเห็นของบุคคลที่เข้าร่วมได้รับการรับฟัง และยอมรับเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้ร่วมนั่นเอง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอาจแบ่งตามระดับปริมาณของการมีส่วนร่วม ได้เป็น 3 ระดับคือ การมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ การมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน และการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Fagence, 2520 : 122-125 อ้างใน สิริพัฒน์ รากจิตร, 2550)

ระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (Passive Participation) หรือการมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo Participation) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่คนในชุมชนไม่มีอำนาจใด ๆ ในการตัดสินใจแต่กระทำตามการตัดสินใจของผู้อื่น (Manipulation) เช่น หน่วยงานภาครัฐราชการผู้นำ เป็นต้น กิจกรรมสำคัญในการมีส่วนร่วมระดับนี้คือการชี้แจง (Therapy) ให้เข้าใจ

ระดับที่ 2 การมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน (Partial Participation) หรือการมีส่วนร่วมในพิธีกรรม (Tokenism Participation) เป็นระดับการมีส่วนร่วมในส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น กิจกรรมสำคัญในระดับนี้ คือ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่คนในชุมชน (Informing) การปรึกษาหารือกัน (Consultation) และการให้แสดงความคิดเห็น (Placation) แต่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ

ระดับที่ 3 การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) หรือการมีส่วนร่วมที่อำนาจเป็นของประชาชน (Citizen Power) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้

ความสำคัญต่อประชาชนในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนของการพัฒนา ให้อำนาจในการตัดสินใจเป็นของประชาชน ซึ่งอาจจะผ่านตัวแทน (Delegated Poser) หรือประชาชนโดยตรง (Citizen Control) อันเป็นการมีส่วนร่วมในระดับสูงสุด และมีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน และการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

คอฟแมน Kaufman (อ้างใน ฉอาน วุฒิกกรรมรักษา, 2536 : 25) พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดครอบครัว อาชีพ รายได้ และความยาวนานในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

สอดคล้องกับ สิริพัฒน์ ลาภจิตร (2550 : 46-47) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ศาสนา ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความผูกพันในชุมชน ประสบการณ์การเป็นสมาชิกกลุ่มความรู้ ความเข้าใจ 2) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและสังคม ได้แก่ วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ การติดต่อสื่อสาร 3) ปัจจัยทางโอกาส ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น นโยบายการเมืองการปกครอง การเปิดโอกาส

ในขณะที่ ชิงค Singh (อ้างใน เตชา เลิศวิทย์, 2540 : 43) สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ทางสังคมไว้ว่ามีปัจจัยถึง 32 ตัว ที่มีส่วนกำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่ อายุ เพศ สุขภาพ ระยะเวลาอาศัยในชุมชน ระยะห่างของการตั้งบ้านเรือน ขนาดของครอบครัว มาตรฐานทางสังคมของประชาชน ระดับการศึกษา ระดับความเป็นอยู่ การครอบครองที่ดิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติและสัญชาติ พื้นเพทางครอบครัว ลำดับชั้นทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล การปรับตัวทางสังคม ความสนใจ ความเฉลียวฉลาด การอบรมทางพฤติกรรม ทักษะคิด ข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร ความเชื่อ ศาสนา ค่านิยมทางสังคม ความเชื่อในตนเอง ความเชื่อ และการแสดงออกทางพฤติกรรม ความพึงพอใจ การเป็นผู้นำ และการตระหนักถึงความสำคัญ ของกิจกรรม

ส่วน โรเจอร์ Roger (อ้างใน อภิธรณ ช่างเกวียน, 2540 : 33-34) กล่าวว่าปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเป็นตัวตัดสินใจเข้าร่วมกระทำกิจกรรมใหม่ ๆ ในชุมชนหรือยอมรับสิ่งใหม่ ๆ คือ การติดต่อสื่อสาร และลักษณะส่วนตัวของบุคคลนั้น ๆ

1. ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร เป็นวิธีการที่ผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารใน 2 ลักษณะ คือ

1.1 ช่องทางการสื่อสารมวลชน (Mass media Channel) เป็นวิธีการถ่ายทอดข่าวสาร ที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และหนังสือประเภทอื่น ๆ เช่น

ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งมีความสำคัญในการเพิ่มความรู้อื่นๆ กระจายข่าวสาร สามารถ เปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้

1.2 ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Channel) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ

2. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว (Person Characteristic) ประกอบด้วยอายุ สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ ขนาดที่ดิน และความสามารถเฉพาะอย่าง รวมถึงระดับการศึกษา

นอกจากนี้ ประยูร ศรีประสาธน์ (2542 : 5) ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมมีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
2. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม
3. ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล

กองพัฒนาเกษตรที่สูง สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2545 : 15-16) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยว 4 ด้านดังนี้

1. ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ โดยรัฐจะต้อง
  - การกำหนดนโยบายจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมในท้องถิ่น
  - สนับสนุนกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง
  - การสร้างช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนโดยระบบต่าง ๆ ของราชการ ซึ่งจะต้องเอื้ออำนวย และเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
  - มีการติดตามประเมินผลและการให้การสนับสนุนในภายหลัง
2. ปัจจัยด้านประชาชน โดยประชาชนในชุมชนจะต้อง
  - มีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา
  - เป็นฝ่ายตัดสินใจ ริเริ่มกิจกรรม และรับผลประโยชน์
  - เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม หรือเป็นผู้นำท้องถิ่น
  - มีการติดต่อประสานงานเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานอื่น
  - ได้รับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยด้านนักพัฒนา โดยนักพัฒนาจะต้อง

- ศึกษาชุมชน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและได้เรียนรู้สภาพแวดล้อมในทุก ๆ ด้านในชุมชน
- มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของกระบวนการมีส่วนร่วม
- ค้นหาผู้นำที่มีศักยภาพซึ่งจะเป็นผู้กระตุ้นให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในงานพัฒนา
- เป็นผู้สนับสนุนการศึกษา การให้ข้อมูลข่าวสารวิทยาการใหม่ ๆ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- มีความจริงใจและมีความผูกพันกับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเชื่อถือและศรัทธา
- ดำเนินงานพัฒนาที่มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

4. ปัจจัยจูงใจ

- การได้รับผลประโยชน์จากการได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนา
- โครงการพัฒนาตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

สอดคล้องกับ ปารีชาติ วลัยเสถียร (2546 : 216-217) ได้สรุป ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ โดยรัฐจะต้อง การกำหนดนโยบายจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมในท้องถิ่น สนับสนุนกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง การสร้างช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนโดยระบบต่าง ๆ ของราชการ ซึ่งจะต้องเอื้ออำนวย และเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีการติดตามประเมินผล และการให้การสนับสนุนในภายหลัง

2. ปัจจัยด้านประชาชน โดยประชาชนในชุมชนจะต้อง มีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา เป็นฝ่ายตัดสินใจ ริเริ่มกิจกรรม และรับผลประโยชน์ เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม หรือเป็นผู้นำท้องถิ่น มีการติดต่อประสานงานเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานอื่น ได้รับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยด้านนักพัฒนา โดยนักพัฒนาจะต้อง ศึกษาชุมชน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน และได้เรียนรู้สภาพแวดล้อมในทุก ๆ ด้านในชุมชน มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของกระบวนการมีส่วนร่วม ค้นหาผู้นำที่มีศักยภาพซึ่งจะเป็นผู้กระตุ้นให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในงานพัฒนา เป็นผู้สนับสนุนการศึกษา การให้ข้อมูลข่าวสารวิทยาการใหม่ ๆ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและ

ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความจริงใจและมีความผูกพันกับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชน เชื่อถือและศรัทธา ดำเนินงานพัฒนาที่มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

4. ปัจจัยจูงใจ การได้รับผลประโยชน์จากการได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนา โครงการพัฒนาตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ดึงนำเสนอในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการสังเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่ทำให้เกิด การมีส่วนร่วม	ฉนวน พฤติกรรมรักษา	สิทธิพัฒนา	สภาพจิต	เดชา เลิศลัญ	อำนาจ ขงเกษม	ประยูร ศรีประสาธน์	กองพัฒนา เกษตรที่สูง	ปาริชาติ วัลย์เสถียร
ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ สถานภาพทางสังคม อาชีพ การศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน ชุมชน จำนวนสมาชิกใน ครัวเรือน รายได้ของ ครัวเรือน	√	√	√	√	√	√	-	-
ปัจจัยด้านการสื่อสาร คือ การ สื่อสารมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล	-	-	√	√	√	√	√	-
ปัจจัยด้านกลไกรัฐ	-	-	-	-	-	-	√	√
ปัจจัยด้านประชาชน	-	-	-	-	-	-	√	√
ปัจจัยด้านนักพัฒนา	-	-	-	-	-	-	√	√
ปัจจัยจูงใจ	-	-	-	-	-	-	√	√

โดยสรุปแล้ว ปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยว นั้น มีด้วยกันหลาย ปัจจัยขึ้นกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพทางสังคม อาชีพ การศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน ปัจจัยด้านการสื่อสาร คือ การสื่อสารมวลชน การสื่อสาร ระหว่างบุคคล ปัจจัยด้านกลไกรัฐ ปัจจัยด้านประชาชน ปัจจัยด้านนักพัฒนา และปัจจัยจูงใจ ซึ่งการศึกษา ครั้งนี้จะนำมาปรับใช้ในบริบทของบ้านนาด้วง ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล (อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับ การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวน

สมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว รายได้ของครัวเรือน และเจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยว)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว

ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยว

มนัส สุวรรณ และคณะ (2541 อ้างใน จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ, 2554 : 12) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสมยิ่งไปกว่านี้ยังต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้วการจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางและประสบความล้มเหลว (มนัส สุวรรณ, 2543 : 112 อ้างใน วราภรณ์ มาลารัตน์, 2557) ซึ่งการพิจารณาการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้นจำเป็นต้องพิจารณาระบบย่อยและองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบนั้น รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวด้วย ซึ่งระบบการท่องเที่ยวที่สำคัญจำแนกได้ 3 ระบบคือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว อันประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะหมายถึง สภาพทางกายภาพของทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นตลอดจนวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่น
2. การบริการการท่องเที่ยว ได้แก่การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ
3. การตลาดท่องเที่ยว เป็นส่วนของความ ต้องการในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหมายถึงกิจกรรม รูปแบบ หรือกระบวนการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่

รัตนา กิติกร (2547 อ้างใน สายรุ้ง ดินโคกสูง, 2549) ได้กล่าวถึงการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้โดยเจตนาหมายว่าสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยไว้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกิดจากฐานคิดที่ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับเข้มข้น โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม มาใช้ประโยชน์ในการจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ไม่สร้างผลกระทบต่อวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม มีการกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชนอย่าง

เป็นธรรม และถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตัวเองได้ในระยะยาว อันเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนนั่นเอง ที่ผ่านมามีการจัดการการท่องเที่ยวเป็นเรื่องของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ซึ่งเชื่อกันว่ามีความรู้ความเชี่ยวชาญ ทั้งด้านการบริหารจัดการ และการนำเที่ยว ซึ่งวันนี้จะเห็นได้ว่าชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การให้โอกาสชุมชนยอมรับกิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละประเภทคือ ร่วมวางแผนการจัดการด้วยกัน ร่วมลงทุนเป็นหุ้นส่วนด้วยกัน และได้รับผลประโยชน์ทั้งรายได้ และผลกำไรอย่างเสมอภาคกัน (พจนา สวนศรี, 2546 : 14)

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ ให้มีความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในชุมชน และมีการเตรียมความพร้อมของชุมชน ด้วยการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาของท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชาวบ้านควรเข้าถึงทรัพยากรและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวของท้องถิ่นโดยตรง รวมทั้งร่วมมือกันรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นมรดกของคนรุ่นลูกหลานและรุ่นต่อ ๆ ไป (สินธุ์ สโรบล และอดร วงษ์ทับทิม, 2546 : 41)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542 : 15) ให้ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยวว่า การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การวางแผนการท่องเที่ยวและดำเนินการให้เป็นไปตามแผน โดยมีการจัดองค์การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้พร้อมทั้งมีการประเมินผลแผนการท่องเที่ยวด้วย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดการจัดการเพื่อเชื่อมโยงไปสู่แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากการจัดการ หมายถึง กระบวนการของการเข้าถึงเป้าประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การศึกษากระบวนการจัดการ (อุดม ทุมไธสิต, 2544 : 53-56 อ้างใน ฤดีกร เดชาชัย, 2557) เป็นกระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุผลผลิตที่สูงในองค์การ ความสำเร็จในการนำกระบวนการจัดการไปใช้จะต้องมีความสามารถในการตระหนักถึงปัญหาและโอกาสการตัดสินใจที่ดี และปฏิบัติอย่างเหมาะสม ซึ่งหน้าที่พื้นฐานในการจัดการทั้ง 4 อธิบายได้ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดว่าต้องการจะบรรลุอะไร โดยการตั้งวัตถุประสงค์ที่เหมาะสมและระบุขั้นตอนที่จะทำให้บรรลุผล
2. การจัดองค์การ (Organization) หมายถึง การจัดการภารกิจคน และทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นในการทำงานเพื่อปฏิบัติตามแผน
3. การนำ (Leading) หมายถึง การกระตุ้นความกระตือรือร้นของคนเพื่อสนับสนุนเป้าหมายขององค์การและทำงานเพื่อช่วยให้บรรลุตามแผนที่สำคัญ
4. การควบคุม (Controlling) หมายถึง การตรวจสอบผลงาน เปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมายที่วางไว้และปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง

ทิพย์สุตา พุฒจร (2556 : 48-49) ได้สรุปการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า การจัดการการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ที่ชาวบ้านทุกคนซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวด้วยตนเอง โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นต้นทุนโดยนำการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิตและศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียนให้สามารถฟื้นฟู อนุรักษ์และปกป้องทรัพยากรและวัฒนธรรม การเผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน สร้างความสามัคคีในชุมชน และสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน

โดยสรุปแล้วการจัดการการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุผลผลิตที่สูงในองค์การ ซึ่งเกิดจากฐานคิดที่ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับเข้มข้น โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม มาใช้ประโยชน์ในการจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Element of CBT) พจนา สวนศรี (2546 : 15)

1. ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม
  - ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์
  - มีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

- ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
2. องค์กรชุมชน
    - ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
    - มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ ที่หลากหลาย
    - ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
  3. การจัดการ
    - มีกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
    - มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้
    - มีการกระจายประโยชน์ที่เป็นธรรม
    - มีกองทุนของชุมชนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
  4. การเรียนรู้
    - ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่าง
    - มีระบบการจัดการให้เกิดกระบวนการรับรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน
    - สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว

พจนานุกรม (2546 : 47) ได้เสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถตอบสนอง และสามารถพัฒนาสู่กระบวนการพัฒนาสังคมแบบยั่งยืน ภายใต้มิติต่าง ๆ ดังนี้ มิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านการเมือง มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม มิติด้านเศรษฐกิจ

อดิการ์ Adhikary (2538 อ้างใน จุฑาภรณ์ ทองพิง, 2554 : 13) ได้เสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว (7-S Model) เพื่อมาปรับใช้กับการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. Strategy หมายถึง กลยุทธ์ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความผสมกลมกลืนกันระหว่างวัตถุประสงค์ การจัดลำดับความสำคัญ การควบคุมและขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวอนุรักษ์ โดยการเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งต้องประกอบไปด้วยกลยุทธ์ในการวางแผน การดำเนินงานที่สามารถปฏิบัติได้ และต้องเป็นไปตามนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งชาติด้วย

2. Structure หมายถึง โครงสร้างในองค์กรซึ่งควรจะเกี่ยวข้องกับการจัดลำดับขั้นและการแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสม เพราะโครงสร้างที่ดีจะเป็นกุญแจที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยว

3. System หมายถึง ระบบในการจัดการการท่องเที่ยวซึ่งมีความหมายที่ครอบคลุมไปถึงระบบการจัดการข้อมูล ระบบการดำเนินงาน การปฏิบัติการ การเงิน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาดและระบบอื่น ๆ ด้วย โดยทุกระบบต้องมีการประสานร่วมมือกันและมีความสัมพันธ์กันในทุกขั้นตอน

4. Staff บุคลากรนับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินการต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะบุคคลที่ทำหน้าที่บริการนักท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยจัดสรรบุคคลที่มีความละเอียดรอบคอบ มีความผูกพันกับงาน มีความรับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ มีความจริงใจซื่อสัตย์ ทำงานดีประสบผลสำเร็จและสามารถทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจเป็นสำคัญ

5. Skill ในการทำงานทุกอย่างจะต้องอาศัยความชำนาญงานจึงจะมีประสิทธิภาพ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 อย่างคือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่องาน

6. Style การรวมกันระหว่าง Staff และ Skill แต่ละคนจะมีรูปแบบในการดำเนินงานที่ต่างกัน โดยปกติแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ 1) Autocratic style หรือ Top Down Style 2) Democratic Style หรือ Bottom-Up Style

7. Share การแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น ความรู้ซึ่งนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวได้ดีที่สุด

สรุปได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยว ควรเป็นไปอย่างมีขั้นตอน มีคณะทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีโครงสร้างอย่างเป็นระบบ มีบุคลากร มีทักษะ และรวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในทุกกระบวนการ เพราะการจัดการที่ดีและมีระบบจะป้องกันการสับสน ซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานไปอีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2559) ได้อธิบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของ

สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนา สวนศรี, 2546: 14)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันในภาพรวมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เข้าไปมีบทบาทในการสร้างคุณภาพใหม่ของการท่องเที่ยวให้มีความหมายมากกว่าการพักผ่อน ความสนุกสนาน และความบันเทิง หากได้เปิดมิติของการท่องเที่ยวเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเคารพคนในท้องถิ่น (กตিকা กลิ่นจันทร์แดง, 2554 อ้างใน วราภรณ์ มาลารัตน์, 2557 : 65)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) “เป็นเรื่องของการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มาเยือน ในการที่จะดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของชุมชนที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน (วีรพล ทองมา และประเจต อำนาจ, 2547 : 15)

รชพร จันทร์สว่าง (2546 อ้างใน สายรุ้ง ดินโคกสูง, 2549 : 45) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นชุมชน พื้นฐานที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่ การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนช่วยในการกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่นด้วยการสร้างงานและการกระจายรายได้ ขณะเดียวกันก็ช่วยในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตน

Hatton (1999 อ้างใน ฤดีกร เดชาชัย, 2557 : 47) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกระบวนการท่องเที่ยว โดยให้คำ

จำกัดความของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนบนฐานแนวความคิดของชุมชนเอง ซึ่งแต่ละชุมชนมีเอกลักษณ์ของตน มีความเป็นเจ้าของในกิจการของชุมชน โดยการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีเป้าหมายคือ 1) การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว 2) การเอาใจใส่ต่อวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน การรักษาสีงแวดล้อม โดยยกตัวอย่างของการศึกษา The Asian Development Bank ที่ได้้นำการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้าสู่การศึกษาโครงการ Mekong Tourism Development Programme ใน สปป. ลาว เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคาความยากจนของชุมชน

ตารางที่ 6 ผลการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยชุมชน	สถาบันการ ท่องเที่ยว โดยชุมชน	พจนาน สวนศรี	กติกา กลิ่น จันทร์แดง อั้งใน วรารณ์ มอลาร์ตัน	วีรพล ทองมา	รชพร จันทร์สว่าง	Hatton อั้งใน ฤดีกร เดชาชัย
การท่องเที่ยวที่คำนึงถึง ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓
กำหนดทิศทางโดยชุมชน	✓	✓	✓	-	-	-
จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ	✓	✓	✓	✓	-	✓
มีสิทธิในการจัดการดูแล						
การมีส่วนร่วมของคนใน ชุมชน	-	-	✓	✓	✓	✓

โดยสรุปแล้ว การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม เป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเป็นการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มาเยือน

หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนานุกรม (2545 : 173) ได้เสนอแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือฐานเพื่อเป็นการกำหนดทิศทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการของตนเองโดยดำเนินการพร้อมกันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมนั้นจึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมและเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่าง ๆ มากมาย ซึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว จึงต้องมีหลักการร่วมกันดังนี้

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการวินิจฉัยเคราะห์สภาพปัญหาผลกระทบการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านแล้ว ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร
2. สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งการคิดร่วม วางแผนร่วม ทำกิจกรรมร่วม ติดตามประเมินผล เรียนรู้และรับผลประโยชน์ร่วมกัน
3. ชุมชนต้องการรวมตัวเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นองค์กร หรือจะเป็นองค์กรชุมชนเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมดในระดับหนึ่ง และดำเนินการด้านการกำหนดทิศทาง นโยบายการบริหาร การจัดการ การประสานงานเพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชน
4. รูปแบบเนื้อหา กิจกรรม ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงถึงการอยู่อาศัยร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกัน ความเป็นธรรม และให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์และลดผลกระทบในเชิงลบที่เกิดขึ้น
5. มีกฎ กติกา ที่เห็นร่วมกันจากชุมชน สำหรับการจัดการการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้
6. ชุมชนที่จัดการการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยว ควรมีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา ตลอดจนกระบวนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ถูกต้องเหมาะสม และมีความชัดเจน
7. การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีมาตรฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมภายใน ชุมชนด้วย เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพิจารณา ร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับ
8. รายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวต้องมีส่วนในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน

9. การท่องเที่ยวไม่ใช่อาชีพหลักของชุมชน โดยที่ชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนไว้ได้ ทั้งนี้หากอาชีพของชุมชนเปลี่ยนเป็นการจัดการการท่องเที่ยว จะเป็นการทำลายวิถีชีวิต และจิตวิญญาณดั้งเดิมของชุมชนอย่างชัดเจน

10. องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และพร้อมที่จะหยุดเมื่อเกินความสามารถในการจัดการ

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2559) ได้อธิบายว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการดังนี้

1. ชุมชนเป็นเจ้าของ
2. ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ยกระดับคุณภาพชีวิต
5. มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
6. คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
8. เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
10. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ต้องตรงกับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญและเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยว

นภวรรณ ฐานะกาญจน์ (2542 อ้างใน อรรถพล จันทรเพ็ญ, 2554 : 19-20) ได้แบ่งกลุ่มชนิดผลกระทบ ออกได้เป็น 3 กลุ่มหลัก คือ

1. ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อแหล่งน้ำ ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณทางด้านกายภาพและเคมี ซึ่งโดยทั่วไปเกิดจากการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงแหล่งน้ำ

2. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผลกระทบทางบวกของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ ได้แก่ สร้างรายได้ สร้างการจ้างงาน ผลกระทบทางลบของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่าครองชีพสูงขึ้น เช่น ค่ากำจัดของเสีย ได้แก่ น้ำเสีย ขยะ ค่าดูแลรักษาพื้นที่ การบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น

3. ผลกระทบทางสังคม ผลกระทบทางสังคมที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ได้แก่ คุณภาพชีวิต เอกภลัษณ์วัฒนธรรม ความขัดแย้งและต้นทุนด้านสุขภาพ

นอกจากนี้ วีรพล ทองมา ประเจต อำนาง (2547 : 17-22) กล่าวว่า ผลกระทบจากการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทุกอย่างที่ดำเนินการย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งที่ตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมโดยรอบทั้งสิ้น ซึ่งมีผลกระทบด้านบวกและด้านลบ ได้แก่

1. ผลกระทบด้านบวก ส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกเกิดการพัฒนาตนเอง พึ่งพาตนเอง คิดเป็นทำเป็น มีความพยายามในการเรียนรู้พัฒนา เกิดรายได้เพิ่มขึ้น มีการรวมตัวกันสร้างความเข้มแข็งในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามความคาดหวังและความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้เป็นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปความยั่งยืน คือ การรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สืบสารสืบทอดตลอดจนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เกิดความรักความภาคภูมิใจในความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในทรัพยากรของชุมชน และเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน

2. ผลกระทบด้านลบ เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ จำนวนขยะที่เพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว ปัญหาของการใช้น้ำ ระบบนิเวศธรรมชาติ การรับวัฒนธรรมที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว เกิดกระแสการเลียนแบบ มีความขัดแย้งทางความคิด เสียความเป็นส่วนตัวในการที่จะต้องรองรับนักท่องเที่ยว และที่สำคัญคือ อาจถึงสูญเสียเอกลักษณ์ของท้องถิ่น หากมีการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากเกินไป

ส่วนการศึกษาของ ศรีธัญญา วรากุลวิทย์ (2551 : 57 อ้างใน วิภาดา ศุภรัฐปริษา, 2553) ได้แยกผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ด้าน คือ ผลกระทบด้านบวก พบว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการทำงานมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น มีการจ้างแรงงานผู้หญิงเพิ่มขึ้น โอกาสที่ผู้หญิงจะได้

งานทำเป็นเจ้าหน้าที่หรือพนักงานระดับต่าง ๆ มีมากขึ้น รวมทั้งประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว มีโอกาสเลือกงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อรองรับขนาดของประชากรเพิ่มขึ้น ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ ได้มีโอกาสเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ชุมชนมีการขยายตัว มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จัดสร้างขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและรองรับประชากรที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนนั้น ๆ เช่น โรงพยาบาล สถานศึกษา และบ้านพักอาศัยรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็อาจส่งผลกระทบต่อทางลบแก่สังคมด้วย เช่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นอาจไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวอาจเปลี่ยนแปลงไป และมีเหตุปัจจัยหลายอย่างรวมทั้งสังคมที่ซับซ้อนขึ้น ทำให้ครอบครัวมีโอกาสแตกแยกและหย่าร้างได้ง่าย ปริมาณของการขยายบริการทางเพศมีมากขึ้น ทำให้ภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป

เมื่อกล่าวถึงผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยทั่วไปมักจะมองถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยทันทีเช่นผลกระทบด้านการเพิ่มรายได้การสร้างงาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งที่ผลกระทบในด้านอื่น ๆ ก็มีอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบทางด้านสังคม วัฒนธรรม ซึ่งเป็นผลกระทบการท่องเที่ยวแม้แต่หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเองก็ไม่ได้คาดคิดถึงผลกระทบในด้านนี้มาก่อน จนทำให้แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่เคยมีความสวยงามตามธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรมลงมากขณะเดียวกันการกระจายรายได้จากแหล่งท่องเที่ยวก็ดูเหมือนจะไม่ได้ตกลงถึงมือประชาชนในท้องถิ่นเท่าที่ควร นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นก็เป็นที่น่าตกใจว่า เป็นผลมาจากธุรกิจการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ซึ่งผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวนั้นมีทั้งผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบ จากการศึกษาพบว่า นักวิชาการส่วนใหญ่มักจำแนกผลกระทบจากการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ด้านด้วยกัน คือ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคมวัฒนธรรม และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (วรัญญา จันทะแพ, 2553 : 6 อ้างใน ปิยะภร วงษ์ศิริ, 2556)

นอกจากนี้ การศึกษาผลกระทบการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชน จากงานของ พิมพ์ระวี โรจน์สัจด์ย์ (2553 อ้างใน ฤติกร เดชาชัย, 2557: 73-74) พบว่า การดำเนินการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรคำนึงถึงผลดีและผลเสีย เพื่อนำมาช่วยในการประเมินผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาในส่วนผลดีที่หลาย ๆ คนมองการท่องเที่ยวชุมชนว่าจะนำประโยชน์มาสู่ชุมชน คือ ในเรื่องของเศรษฐกิจที่ดีในชุมชนเป็นประการสำคัญ เนื่องจากมีการจ้างงาน รวมทั้งรายได้มาสู่ชุมชนท้องถิ่น ผลดีลำดับต่อมา คือ การท่องเที่ยวชุมชนนั้นสามารถให้ชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการ

ดำเนินการและควบคุมดูแลการท่องเที่ยวได้เอง และผลดีที่ชัดเจนที่สุด คือ หากเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของชุมชนแล้วจะสามารถนำความยั่งยืนมาสู่ชุมชนนั้น ๆ ได้ในระยะยาว สำหรับผลลบที่มีผลกระทบหลัก ๆ ที่เห็นชัดเจน คือ ปัญหาข้อจำกัดภายในชุมชนเองเมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้น โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา คือ เรื่องของผู้เชี่ยวชาญที่จะให้คำปรึกษาหากชุมชนไม่เข้าใจหรือเกิดปัญหาขึ้นในระหว่างกระบวนการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยว หรือข้อจำกัดในด้านของงบประมาณการพัฒนาและการตลาด เป็นต้น ส่วนผลกระทบรองลงมา คือ เรื่องของความไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน หรือรายได้ที่ได้มาไม่ได้ลงสู่ชุมชนอย่างแท้จริง หากแต่ไปสู่นายทุนที่อาจอยู่หรือไม่อยู่ในชุมชนก็ได้ และข้อผลกระทบที่สำคัญอีกแง่มุมหนึ่ง คือ ปัญหาสังคมที่อาจเกิดขึ้นภายในชุมชนเอง เช่น วัฒนธรรมที่เสื่อมโทรมลงจากการที่มีวัฒนธรรมที่ไม่น่าพึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวต่างวัฒนธรรมเข้าไป ปัญหาความไม่เท่าเทียมทำให้ชุมชนไม่พอใจและเกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา ซึ่งเป็นข้อที่ควรคำนึงถึงและป้องกันไว้ตั้งแต่เนิ่น ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

ในขณะเดียวกัน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542 : 195-212 อ้างใน วราภรณ์ ดวงแสง, 2553) ได้กล่าวถึง ผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบด้านบวกของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ เมื่อชุมชนท้องถิ่นใดมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นก็จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นนั้นด้านบวกอันเป็นผลประโยชน์หรือผลดีของการท่องเที่ยว ซึ่งพอสรุปผลกระทบด้านบวกของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นได้ดังต่อไปนี้คือ

1.1 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือในระยะแรกยังไม่มีมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น โครงสร้างทางเศรษฐกิจการผลิตของชุมชนท้องถิ่นจะเป็นเศรษฐกิจการเกษตร ครั้นชุมชนท้องถิ่นเกิดการท่องเที่ยวขึ้นก็มีการลงทุนผลิตสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นจากเศรษฐกิจเกษตรไปสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

1.2 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือเมื่อชุมชนท้องถิ่นได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจการผลิตจากเศรษฐกิจการเกษตรสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ย่อมก่อให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้สามารถสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

1.3 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างอาชีพและการจ้างงานแก่ชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นเกิดการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นย่อมก่อให้เกิดการสร้างอาชีพและการจ้างงานในชุมชนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย เพราะธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่ต้องแรงงานมาก (Labor intensive) จึงเปิดโอกาสให้การจ้างงานภายในชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการคิดค้นนำทรัพยากรที่ไร้ค่ามาประดิษฐ์เป็นสินค้าที่ระลึกจำหน่ายให้แก่การท่องเที่ยว นับเป็นการสร้างอาชีพและการจ้างงานให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

1.4 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการสร้างอาชีพและการจ้างงานจากการท่องเที่ยวย่อมก่อให้เกิดรายได้สู่ชนบทท้องถิ่น เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้นำเงินไปใช้จ่ายซื้อสินค้าและบริการท่องเที่ยวจากชุมชนท้องถิ่น ทำให้มีรายได้เข้าสู่ชุมชนท้องถิ่น

1.5 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการกระจายรายได้สู่ภูมิภาค กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว นั้นย่อมหมายถึงการกระจายรายได้สู่ภูมิภาคอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสร้างความเจริญแก่ชุมชนท้องถิ่นในภูมิภาค

1.6 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มรายได้ต่อหัวของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อมีการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นในภูมิภาคจากการท่องเที่ยว ย่อมทำให้รายได้ต่อหัวของประชากรในชุมชนท้องถิ่นเพิ่มสูงขึ้นอันเป็นเครื่องมือชี้สถานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นว่ามีความกินดีอยู่ดีขึ้น

1.7 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการกระตุ้นการผลิตด้านอื่น ๆ ของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีรายได้ต่อหัวของประชากรสูงขึ้นทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นสามารถนำรายได้ไปใช้จ่ายมากขึ้นก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นกระตุ้นให้เกิดการผลิตด้านอื่น ๆ และนำทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้นซึ่งตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จะสามารถกระตุ้นได้มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับผลของตัวทวีคูณ ซึ่งผลของตัวทวีคูณในประเทศไทยประมาณ 3.5 เท่าของค่าใช้จ่ายในรอบแรก ยิ่งทำให้รายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มสูงขึ้นอีก

1.8 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยแก้ปัญหาดุลการชำระเงินของประเทศโดยรวม กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีรายได้ต่อหัวเพิ่มสูงขึ้นจากการกระตุ้นการผลิตของตัว

หะวีคุณ ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นตามไปอีก ถ้านำรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นทุกแห่งมารวมเข้าเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศโดยรวมก็จะมีรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถนำไปช่วยลดปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศให้น้อยลง หรืออาจทำให้เกิดการเกินดุลชำระเงินระหว่างประเทศได้อันเป็นการส่งผลให้ประเทศนั้นเกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

2. ผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ เมื่อชุมชนท้องถิ่นใดเกิดการท่องเที่ยวขึ้นมิใช่มีผลกระทบด้านบวกต่อเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นเพียงด้านเดียว แต่การท่องเที่ยวยังมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นด้านลบ อันเป็นผลเสียหรือปัญหาของการท่องเที่ยวด้วย ซึ่งพอสรุปผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นได้ดังต่อไปนี้คือ

2.1 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหารายได้เป็นฤดูกาลแก่ชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดปัญหารายได้ที่ไม่สม่ำเสมอขึ้นตามฤดูกาลท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงฤดูการท่องเที่ยวน้อย (Low Season) ก็จะมีรายได้จากการท่องเที่ยวน้อยตามด้วย เป็นเหตุให้ชุมชนท้องถิ่นไม่สามารถพึ่งพิงรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นหลักได้ เพราะจะมีความเสี่ยงสูง อีกทั้งยังเกิดปัญหาการว่างงานในช่วงนอกฤดูการท่องเที่ยวแก่ชุมชนท้องถิ่นด้วย

2.2 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพของแรงงานในชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมต้องการแรงงานด้านการท่องเที่ยวมากขึ้นเป็นเหตุให้เกิดการถ่ายเทแรงงานจากชุมชนท้องถิ่นอื่นเข้ามาทำงานในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและจะมีแรงงานส่วนหนึ่งที่ด้อยคุณภาพเข้ามาด้วย ก่อให้เกิดผลเสียต่อการท่องเที่ยวโดยรวม อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการพัฒนาคุณภาพแรงงานมากขึ้นด้วย

2.3 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาอัตราค่าและค่าครองชีพแก่ชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมต้องการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวมากขึ้นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้สูงขึ้นเกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ทำให้ค่าครองชีพของชุมชนท้องถิ่นสูงขึ้นตาม นอกจากนี้ยังทำให้ราคาที่ดินของชุมชนท้องถิ่นเพิ่มสูงขึ้นเพราะแย่งกันประมูลซื้อที่ดินที่มีทำเลดีเหมาะสมกับการท่องเที่ยว ยิ่งทำให้เกิดเงินเฟ้อมากขึ้นไปอีก

2.4 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศแก่ชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมต้องการผลิตสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

มากขึ้นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องสั่งซื้อสินค้าที่เป็นวัตถุดิบจากต่างประเทศมาทำการผลิต และก่อให้เกิดปัญหาการขาดดุลการค้ามากขึ้น

2.5 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการแก่งแย่งผลประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมนำมาซึ่งการแข่งขันในการผลิตและจำหน่ายสินค้าบริการทางการท่องเที่ยว เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็นเหตุให้เกิดการแก่งแย่งผลประโยชน์ในหมู่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งอาจมีการตัดราคาขายอมขาดทุนกัน อันเป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจโดยรวม

2.6 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาส่วนแบ่งผลประโยชน์อันควรได้ของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ การท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกชุมชนท้องถิ่นเข้ามาดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งบางธุรกิจท่องเที่ยวอาจมีบริษัทต่างชาติเข้ามาผูกขาดเข้ามาดำเนินการ ทำให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในอัตราส่วนค่อนข้างน้อย ซึ่งในความถูกต้อง ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ควรตกอยู่กับคนในชุมชนท้องถิ่นนั้น

2.7 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาค่าใช้จ่ายในการจัดระเบียบชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นทำให้มีนักท่องเที่ยวและแรงงานจากชุมชนท้องถิ่นอื่นหลั่งไหลเข้ามามากมาย ย่อมสร้างปัญหาให้กับชุมชนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการจัดระเบียบชุมชนท้องถิ่น เพื่อทรงซึ่งการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไป เช่น ค่าใช้จ่ายในการกำจัดของเสียและขยะมูลฝอย ค่าใช้จ่ายในการบูรณะซ่อมแซมความเสียหายของทรัพยากรท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการจัดหาสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2.8 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาราคาที่ดินแก่ชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งธุรกิจเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ที่ดินในการประกอบการ จึงทำให้ราคาที่ดินถีบตัวสูงขึ้นโดยเฉพาะที่ดินที่มีทำเลดี จึงมีการแย่งกันประมูลซื้อที่ดิน ทำให้ราคาที่ดินถีบตัวสูงขึ้นมากก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นแม้ว่าภาวะที่ดินราคาสูงอาจเป็นผลดีต่อเจ้าของที่ดินในชุมชนท้องถิ่นนั้นที่สามารถขายที่ดินราคาดี แต่ในระยะยาวแล้วจะเป็นผลเสียต่อคนในชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ของชุมชนท้องถิ่นที่ต้องการตั้งหลักฐานให้แก่ครอบครัวจำเป็นต้องมีที่ดินสำหรับปลูกบ้านหรือทำมาหากิน ก็จะไม่มีการลงทุนในธุรกิจพอซื้อได้ ยิ่งบรรพบุรุษไม่มีที่ดินยกให้แก่ลูกหลานก็จะเกิดผลการอพยพออกนอกชุมชนท้องถิ่นหรือทำการบุกรุกป่าสงวนและที่ดินสาธารณะประโยชน์อื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนด้านสังคม ทั้งในด้านบวกและด้านลบ ดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบด้านบวกของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสังคม เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมของชุมชนท้องถิ่นนั้นทางด้านบวกอันเป็นผลประโยชน์หรือผลดีของการท่องเที่ยว ซึ่งพอสรุปได้ผลกระทบด้านบวกของการท่องเที่ยวต่อสังคมชุมชนท้องถิ่นได้ดังต่อไปนี้คือ

1.1 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการประกอบอาชีพของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมเกิดธุรกิจท่องเที่ยวขึ้นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้ประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในธุรกิจท่องเที่ยวทั้งในลักษณะที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวหรือผู้รับจ้างในธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นจากอาชีพการทำเกษตรเดิมมาสู่อาชีพด้านการท่องเที่ยวอันเป็นอาชีพหลักใหม่หรืออาชีพเสริม

1.2 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ ในการสร้างสรรค์ความเจริญทางสังคมแก่ชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อเกิดการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ย่อมต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการลงทุนทั้งภาครัฐบาลและเอกชนในการสร้างสิ่งใหม่ ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว อันเป็นการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่สังคมท้องถิ่นด้วย

1.3 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นเกิดการสร้างอาชีพและการจ้างงานมากขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีรายได้และอำนาจซื้อมากขึ้นทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอันเป็นการยกมาตรฐานการครองชีพของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น

1.4 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ย่อมก่อให้เกิดการสร้างอาชีพและการจ้างงานในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวต้องการความมั่นคงของครอบครัว จึงมีแนวโน้มที่จะให้ขนาดของครอบครัวเล็กลง อันเป็นการเปลี่ยนโครงสร้างทางครอบครัวของชุมชนท้องถิ่นให้มีความมั่นคงขึ้นแม้ว่าคนที่แต่งงานแล้วและอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ก็ประสงค์จะใช้แรงงานหารายได้สร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัวก่อน โดยชะลอการมีบุตรไว้ระยะหนึ่ง เพื่อเก็บเงินออมให้มากขึ้น

1.5 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ย่อมเปิดโอกาสให้เกิดการสมาคมขึ้นระหว่างนักท่องเที่ยวกับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันละกัน อันเป็นผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนชุมชนท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว

1.6 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความสามัคคีให้แก่สังคมชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ตระหนักในคุณค่า ความรัก และความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นขึ้นยังส่งผลให้เกิดความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการร่วมมือพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

1.7 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ย่อมก่อให้เกิดการสร้างอาชีพและการทำงานในชุมชนท้องถิ่น โดยธรรมชาติของมนุษย์มักจะรักบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง หากมีโอกาสประกอบอาชีพที่เหมาะสมในชุมชนท้องถิ่นของตน ก็ไม่อยากจะย้ายถิ่นไปหางานทำที่เมืองใหญ่ ๆ อันเป็นการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่น

1.8 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเสริมสร้างการศึกษาแก่ชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ย่อมทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีความต้องการด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อพัฒนาตัวเองให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้นและมีโลกทัศน์กว้างขวางยิ่งขึ้นอันจะนำไปใช้ประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

1.9 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเสริมสร้างความปลอดภัยแก่ชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ย่อมทำให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับการช่วยเหลือส่งเสริมให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ จึงต้องมีมาตรการเสริมสร้างความปลอดภัยให้แก่ชุมชนท้องถิ่นนั้น เพราะการท่องเที่ยวมีความอ่อนไหวมาก นักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นที่มั่นใจว่ามีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้นชุมชนท้องถิ่นใดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจึงต้องเสริมสร้างให้มีความปลอดภัยเพียงพอ

2. ผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสังคม เมื่อชุมชนท้องถิ่นใดเกิดการท่องเที่ยวขึ้นมีผลกระทบต่อสังคมของชุมชนท้องถิ่นเพียงด้านเดียว แต่การท่องเที่ยวยังมีผลกระทบต่อสังคมของชุมชนท้องถิ่นด้านลบ อันเป็นผลเสียหรือปัญหาของการท่องเที่ยวด้วย ซึ่งพอสรุปผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวต่อสังคมชุมชนท้องถิ่นได้ดังต่อไปนี้คือ

2.1 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมของสังคมของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นเคยมีความเป็นอยู่ในสังคมชนบทที่เรียบง่าย เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมเป็นเหตุให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเกิดความชื่นชมและเลียนแบบเอาอย่างนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมที่มีมาตั้งแต่ครั้งเดิม เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านการแต่งกายพื้นเมืองมาเป็นแบบสมัยใหม่ เกิดค่านิยมในการบริโภคสินค้าต่างประเทศ การเอาเครื่องจักรกลมาผลิตสินค้าพื้นเมืองแทนแรงงานมือ เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้หากมองการไกลแล้วก็จะเป็นการทำลายเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น อันเป็นเสน่ห์ที่เคยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเยือนชุมชนท้องถิ่นตน นอกจากนี้ยังเป็นการใช้ชีวิตอย่างฟุ้งเฟ้อ ไม่ประหยัด และสร้างปัญหาแก่สังคมในระยะยาว

2.2 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาความผูกพันทางครอบครัวของสังคมชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมเปิดโอกาสให้กลุ่มหนุ่มสาวมีงานทำในธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งการทำงานในธุรกิจท่องเที่ยวมีวันหยุดไม่แน่นอน จึงทำให้ต้องห่างเหินจากครอบครัว นอกจากนี้กลุ่มหนุ่มสาวเมื่อมีรายได้ดีขึ้นมักปลื้มตัวหนีจากความเข้มงวดทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น ทำให้ความผูกพันทางครอบครัวลดน้อยลง

2.3 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคมของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมนำไปสู่การปรับปรุงด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากขึ้นและทันสมัยขึ้นจึงก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เสมอภาคในสังคมชุมชนท้องถิ่นขึ้นโดยบางกลุ่มอาจไม่รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเลยหรือได้รับน้อย ก็จะมีความรู้สึกถูกเอาเปรียบและเป็นปฏิปักษ์ต่อการท่องเที่ยว

2.4 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยอันดีของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมทำให้ประชาชนบางส่วนของชุมชนท้องถิ่นมองเห็นความแตกต่างในการดำรงชีวิตของตนเมื่อเปรียบเทียบกับนักท่องเที่ยว โดยเห็นว่านักท่องเที่ยวเป็นผู้มีฐานะดี จึงมุ่งหวังหาประโยชน์จากนักท่องเที่ยวมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึง

คุณธรรมและคุณค่าแห่งความเป็นมิตรที่เป็นอุปนิสัยพื้นฐานอันดีงามของคนไทย นอกจากนี้ยังมีการหลอกลวงเอาไรต์เอาเปรียบนักท่องเที่ยวและก่ออาชญากรรมนักท่องเที่ยวขึ้นซึ่งทำให้ภาพพจน์การท่องเที่ยวเสื่อมเสีย

2.5 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาเพศพาณิชย์ในชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมทำให้ธุรกิจเพศพาณิชย์ขยายตัวมากขึ้นจึงกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นตัวเร่งให้ปัญหาเพศพาณิชย์เติบโตและลุกลามขึ้นซึ่งปัญหานี้นอกจากส่งผลเสียต่อระดับศีลธรรมแล้ว ยังเกิดปัญหาที่ร้ายแรงอื่น ๆ ตามมาด้วย เช่น ปัญหาการเกิดกามโรค ปัญหาแพร่กระจายของโรคเอดส์ ปัญหาการล่อลวงผู้หญิงและเด็ก ปัญหายาเสพติด ปัญหาเด็กไม่มีพ่อ เป็นต้น

2.6 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่นอื่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นอื่นเข้ามาหางานทำ จึงสร้างปัญหาต่าง ๆ มากมายแก่ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น

2.7 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการหลอกลวงเอาเปรียบกับนักท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมทำให้ความคิดของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นบางรายเกิดความโลภ ต้องการกอบโกยมุ่งเอาไรต์เอาเปรียบนักท่องเที่ยว โดยเล็งเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม และคิดค้ากำไรเกินควร จึงมีการหลอกลวงหรือฉ้อโกงนักท่องเที่ยวด้วยการขายสินค้าและบริการที่มีคุณภาพต่ำกว่าราคา ทำให้จินตภาพการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นติดลบ นักท่องเที่ยวไม่ยอมเข้ามาท่องเที่ยว

2.8 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้นในชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมทำให้คนในชุมชนท้องถิ่นมองเห็นความแตกต่างด้านฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นผลให้มีโอกาสเกิดอาชญากรรมขึ้นง่าย บางครั้งอาจเป็นการหลอกลวง หรือฉ้อโกงเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่บางครั้งก็รุนแรงถึงขั้นทำร้ายร่างกายและฆ่านักท่องเที่ยว เมื่อเกิดอาชญากรรมกับนักท่องเที่ยวมักหาเจ้าทุกข์ได้ยากโดยเฉพาะเจ้าทุกข์ที่เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติมีเวลาพำนักอยู่ชุมชนท้องถิ่นนั้นค่อนข้างจำกัด ไม่สามารถรองจนกว่าจะจับผู้ก่ออาชญากรรมมาลงโทษได้ นับเป็นการทำลายการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นนั้น

2.9 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมทำให้สถานที่บางแห่งต้องสงวนไว้สำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นรู้สึกไม่พอใจที่ถูกกีดกันไม่ให้ใช้สถานที่เหล่านั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้พฤติกรรมบางอย่างของนักท่องเที่ยวขัดแย้งกับความรู้สึกของคนในชุมชนท้องถิ่น อาจถึงขั้นต่อต้านและไม่ต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ เช่น การเปลือยกายอาบแดด การแต่งกายไม่สุภาพเข้าไปยัง ศาสนสถาน การกอดจูบในที่สาธารณะ เป็นต้น

เศกสรรค์ ยงวณิชย์ (2536: (6-12)-(6-14) อ้างใน วราภรณ์ ดวงแสง, 2553) ได้อธิบายถึงผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยวว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในสถานที่หนึ่งนั้น ทำให้สถานที่นั้น ๆ ต้องรองรับจำนวนคนมากขึ้นซึ่งคนเหล่านี้มีการประกอบกิจการต่าง ๆ ที่เขาต้องการด้วย ได้แก่ การกินอาหาร ทำให้ต้องมีการผลิตอาหารมากขึ้น การขนส่งอาหารต่าง ๆ ตลอดจนก่อให้เกิดขยะในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งการบริโภคน้ำดื่ม น้ำใช้ซึ่งมีความต้องการมากขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยวหรือแม้กระทั่ง เมื่อคำนวณว่านักท่องเที่ยว 1 คน เข้าห้องน้ำ 2 ครั้งต่อวัน ซึ่งต้องใช้น้ำถึง 10 ลิตรทีเดียว เมืองขอนแก่นมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาประมาณ 1 ล้านคนต่อปี หมายความว่า จะต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้นอย่างน้อยที่สุดถึง 10 ล้านลิตรต่อปี ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเหล่านี้จะรุนแรงมากขึ้นในเมืองนั้นเองก็ขาดแคลนน้ำอยู่แล้ว นอกจากนี้ก็มีการสร้างที่พักอาศัย รีสอร์ทต่าง ๆ ในบริเวณหุบเขา ภูเขาที่เป็นเขตพื้นที่ธรรมชาติในบางพื้นที่ อย่างเช่น ภูกระดึง ในช่วงเทศกาล มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากกว่าพื้นที่จะรองรับได้ ทำให้พื้นที่แห่งนี้ได้รับผลกระทบอย่างมาก การใช้น้ำต่าง ๆ รวมทั้งขยะที่เกิดขึ้นซึ่งกำลังเป็นปัญหาใหญ่มากปัญหาหนึ่งของภูกระดึง หรือกำลังเป็นปัญหาที่สำคัญของอุทยานแห่งชาติทุก ๆ แห่งทีเดียว มีการรวบรวมผลที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

1. ผลกระทบจากการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ มีผลต่อพื้นที่ป่า
2. ผลกระทบจากการพัฒนาถนน กรณีป่าไม้ตัดผ่านเทือกเขา
3. ผลกระทบด้านระบบนิเวศน์ คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำระบบนิเวศน์ด้านต่าง ๆ
4. ผลกระทบด้านทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์
  - น้ำอุปโภคและบริโภค
  - การคมนาคมขนส่ง
  - การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดิน

5. ผลกระทบด้านคุณภาพชีวิต

- ลักษณะประชากร มีการย้ายถิ่นของประชากรเพิ่มมากขึ้นเข้ามาทำงานในภาคการท่องเที่ยว ตัวอย่างประเทศที่เห็นได้ชัด คือ สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรเลีย
- โครงสร้างของระบบสังคม ให้พื้นที่ที่จะเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองมากขึ้นทั้งขึ้นกับองค์กรในพื้นที่นั้นเป็นสำคัญ สามารถสังเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเป็นตารางได้ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการสังเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยว

ผลกระทบจากการท่องเที่ยว	นภวรรณ ฐานะกาญจน์ อังกใน อรธพล จันทร์เพ็ญ	วิระพล ทองมา	ศรัณยา วารกุลวิทย์ อังกใน วิภาดา ศุภรัฐปรีชา	วรัญญา จันทะแพ อังกใน ปิยะภร วงศ์ศิริ	พิมพ์ระวี โรจน์สัตย์ อังกใน ฤดีกร เดชาชัย	เศกสรรค์ ยวงฉิษฐ์ อังกใน วราภรณ์ ดวงแสง
ผลกระทบด้านบวก						
- ทางด้านเศรษฐกิจ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
- ทางด้านสังคม วัฒนธรรม	-	✓	✓	✓	✓	✓
- ทางด้านสิ่งแวดล้อม	-	✓	-	✓	-	-
ผลกระทบด้านลบ						
- ทางด้านเศรษฐกิจ	✓	-	-	✓	✓	✓
- ทางด้านสังคม วัฒนธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓
- ทางด้านสิ่งแวดล้อม	✓	✓	-	✓	-	✓

โดยสรุปแล้ว จากการสังเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยวของนักวิชาการหลายท่าน เห็นว่า ผลกระทบจากการท่องเที่ยวมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านวัฒนธรรมสังคม และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

สุธาทิพย์ เข็มน้อย (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมของชุมชน ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านระยะเวลาในการประกอบอาชีพ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม กับปัจจัยสภาพแวดล้อมและความผูกพันต่อชุมชน พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ชัยณรงค์ สุประดิษฐ์ (2555) การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา ตำบลกรูชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า 1) บริบทชุมชน พบว่า ด้านสังคมและสภาพแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้น ประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายในการรองรับการท่องเที่ยว 2) การบริหารจัดการกลุ่มในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักขบวนการมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนมีการรวมตัวกับกลุ่มอื่นในพื้นที่เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการผลักดัน 3) ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนา ปัญหาอุปสรรคที่ได้จากการศึกษา คือ ขาดการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังอีกทั้งขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

ประภรณ์ ช่างเรือน (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม กรณีศึกษา ชุมชนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในชุมชนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการแก้ไขปัญหาเสพติด ด้านการจัด

สวัสดิการและสังคมสงเคราะห์ ด้านสาธารณสุขมูลฐาน ด้านการส่งเสริมนันทนาการและกิจกรรม และด้านการศึกษา ตามลำดับ 2) แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม พบว่า ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมทั้ง 8 ด้าน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน

อารีย์ นัยพินิจ ฐิรัชญา มณีเนตร (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว หมู่บ้านบุไทรโฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว หมู่บ้านบุไทรโฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมลงมติหรือลงความเห็นที่จะช่วยกันในการจัดการท่องเที่ยวทุกครั้งที่มีการประชุมในหมู่บ้าน และการเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและการรับผลประโยชน์ตอบแทน ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการวางแผนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ชุมชนมีการได้ประชุมการวางแผนจัดสถานที่บริเวณหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีการเข้าร่วมตัดสินใจในกิจกรรมรณรงค์รักษาความสะอาด ความสวยงาม และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวภายนอกชุมชนจากสื่อต่าง ๆ ทศนคติของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับมากที่สุดคือ อบต. ควรรับฟังข้อเสนอแนะของประชาชนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เนื่องจากองค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนเท่าที่ควร

นภัสวรรณ ปานเหง้า (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษาหมู่บ้านเต่า บ้านกอก อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบันทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมกันวางแผนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมชุมชนมีส่วนร่วมปานกลาง ด้านการร่วมกันใช้ประโยชน์ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมชุมชนมีส่วนร่วมน้อย ด้านการร่วมติดตามและประเมินผลในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมชุมชนมีส่วนร่วมปานกลาง และด้านการร่วมทำนุบำรุงรักษาในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมชุมชนมีส่วนร่วมปานกลาง

อภิญา สุพิชญ์ (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา บ้านสิงห์ท่า อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลการศึกษาพบว่า การมี

ส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้านการติดตามและประเมินผล สำหรับการมีส่วนร่วมที่น้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการสรรหาคัดเลือก และประเมินบุคลากร จากการตอบแบบสัมภาษณ์ ภาคส่วนราชการ ภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ ภาคส่วนราชการมีหน้าที่ในการดำเนินงานหลัก โดยการจัดทำโครงการ จัดหางบประมาณ และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร พร้อมทั้งให้การสนับสนุนด้านอาหารพื้นบ้าน สินค้าที่ระลึก และการอบรมมัคคุเทศก์ในพื้นที่ รวมถึงการคัดเลือกบุคลากรเข้าร่วมโครงการ การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และติดตามประเมินผลโครงการ ส่วนภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทำหน้าที่ประสานงานระหว่างประชาชนในชุมชนกับหน่วยงานราชการ ดูแลโฮมสเตย์ และใช้ระบบภาคีเครือข่ายในการคัดเลือกบุคลากรเข้าร่วมโครงการ รวมถึงมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลในโครงการต่าง ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ประเวศ หอมชื่น (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านชะจอม หมู่ 7 ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กร รูปแบบ/กิจกรรมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมชุมชน มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังนี้ โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งคณะกรรมการบริหารมาจากการเลือกของชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่มทำให้เกิดการยอมรับการกำหนดมีการประชุมทั้งก่อนและหลังการรับคณะนักท่องเที่ยวทำให้สมาชิกรับรู้การดำเนินงานอย่างทั่วถึงและโปร่งใส ทุกภาคส่วนในชุมชนบ้านชะจอมสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีข้อจำกัดเพียงแต่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ชุมชนกำหนดเท่านั้น การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีผลต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังนี้ ด้านเศรษฐกิจพบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวแม้ไม่ใช่รายได้หลักของชุมชน แต่ก็ป็นรายได้ที่ไม่กระจุกตัว ด้านสังคม วัฒนธรรมพบว่า การเปิดเป็นหมู่บ้านจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ทำให้ชาวบ้านเกิดการตื่นตัวในการพัฒนาตนเองและชุมชน เกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่า การอนุรักษ์ป่าชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นที่ชาวบ้านชะจอมได้เรียนรู้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน ซึ่งอาศัยฐานทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวสำคัญสองส่วน ประกอบด้วย ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

สุชาดา วงษ์ชัยภูมิ (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท มีวิวัฒนาการและสั่งสมประสบการณ์การจัดการ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาทในปัจจุบัน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกสอง เป็นหน่วยงานภายในชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่าชุมชนสามารถจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ดีตามศักยภาพของชุมชน แต่จะต้องดำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีที่ดี ๆ และวิถีการดำรงชีวิตในรูปแบบที่ได้สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษให้คงอยู่ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาทพบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับสูง แต่ต้องการที่จะให้มีการปรับปรุงการให้บริการของชุมชนในจุดต่าง ๆ ให้ได้รับความสะดวกมากขึ้น แนวทางในการพัฒนาการจัดการที่เหมาะสมคือ ควรจัดทำแผนกลยุทธ์ หรือแผนการท่องเที่ยวประจำปี ควรจัดทำคู่มือสำหรับนักท่องเที่ยวและคณะกรรมการชุมชน ควรมีการจัดเวทีสัมมนา ควรมีการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการมอบหมายงานโครงการในด้านประชาสัมพันธ์และการตลาดให้มีความชัดเจน มีการแก้ไขปัญหาระยะยาว รวมทั้งพัฒนาการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ และหาตลาดรองรับสินค้าของชุมชนให้เพียงพอ

กตিকা กลิ่นจันทร์แดง (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: แผนนำเสนอชุมชนต้นแบบเพื่อการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน ผลการศึกษาพบว่า ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คือ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้า การจักสาน และการนวดแผนไทย ซึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญต่อทัศนคติของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ มากที่สุดคือ ด้านสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และปัจจัยที่มีความสำคัญต่อทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สุด คือ ด้านการจัดการ จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ มีจุดเด่น คือมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจและคนในชุมชนมีความสามัคคี โดยผลวิเคราะห์การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ พบว่า มีระดับมาตรฐานปานกลาง

ปรีชา คุณแสน (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วน

ตำบลแม่สาบ มีการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน อยู่ในระดับมาก โดยมีการดำเนินการด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้ของชุมชนในระดับมาก ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ ได้แก่ งบประมาณสำหรับการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดอัตรากำลังบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานในชุมชนยังไม่ได้รับการพัฒนา ปรับปรุงให้เหมาะสม เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในชุมชน ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ถูกต้อง ขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้ได้เรียนรู้ ศึกษาดูงาน ขาดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ชุมชนยังขาดการร่วมกันคิด สร้างสรรค์กิจกรรม โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เป็นต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในยุคปัจจุบันหลายประเทศในโลก ได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว และเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติของประเทศตนเอง ทั้งนี้ก็เพราะว่า การท่องเที่ยวได้สร้างรายรับที่เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศ ส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม และแขวงเวียงจันทน์ได้เอาแผนงานท่องเที่ยวเป็นแผนงานหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม รัฐบาลได้จัดลำดับงานส่งเสริมการท่องเที่ยวและการบริการเป็นลำดับที่ 5 ในจำนวน 11 แผนงานของรัฐบาล บ้านนาด้วงเป็นบ้านหนึ่งที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เหมาะสำหรับการที่จะพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวที่เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ เพื่อหาคำตอบที่ว่า การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เป็นอย่างไร ตลอดจนศึกษาหาคำตอบที่ว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ โดยมีการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีตั้งแต่สถานการณ์การท่องเที่ยวของ สปป. ลาว นโยบายการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว และการท่องเที่ยวโดยชุมชนใน สปป. ลาว การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งผลกระทบจากการท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสะท้อนออกมาให้เห็นในกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ของตัวแปร คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงปัจจัยดังกล่าวแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ออกมาเป็นตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว รายได้ของครัวเรือน และเจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยว ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนำไปสู่ความเชื่อมโยงที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและรับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน ปัจจัยดังกล่าวส่งผลทำให้เกิดแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือน ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ รายละเอียดดังภาพที่ 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาในพื้นที่บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ โดยกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการในพื้นที่บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ บ้านนาด้วงเป็นพื้นที่ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวลาวและต่างชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงได้แก่ น้ำตกแก้งฮู่ บ้านนาด้วงมีความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม เพราะบ้านดังกล่าวประกอบด้วย ชนเผ่า เผ่าลาวลุ่ม และเผ่าขมุ ที่ยังมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของพวกเขาโดยเฉพาะการแต่งกายของเผ่าขมุ

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ มีจำนวนประชากรทั้งหมด 145 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ วันที่ 14 กันยายน 2559) ผู้ใหญ่บ้านบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์) เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาหมู่บ้านนี้ เนื่องจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่าในพื้นที่บ้านนาด้วง มีศักยภาพและมีความโดดเด่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ ในเมืองวังเวียง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ตัวแทนครัวเรือนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ ซึ่งมีประชากรทั้งหมด 145 ครัวเรือน เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้จะใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างเนื่องจากว่าครัวเรือนมีประชากรมากเกินกว่าจะเก็บข้อมูลได้ จึงทำการกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้วิธีกำหนดตัวอย่างจาก

ตารางสำเร็จรูปการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างใน ชีรวิทย์ เอกะกุล, 2543) จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 104 ครัวเรือน ซึ่งใช้การเลือกตัวอย่างแบบ systematic random sampling โดยกำหนดให้หัวหน้าครัวเรือนเป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถามโดยเก็บข้อมูลจนครบ 104 ครัวเรือน

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรและวิธีการวัดค่าตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

อายุของหัวหน้าครัวเรือน หมายถึง จำนวนปีของผู้ให้ข้อมูล (หัวหน้าครัวเรือน) ตั้งแต่เกิดจนถึงเวลาการบันทึกข้อมูล

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน หมายถึง วุฒิสูงสุดที่ผู้ให้ข้อมูล (หัวหน้าครัวเรือน) ได้ศึกษาเล่าเรียนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

รายได้ของครัวเรือน หมายถึง จำนวนเงินรายได้ทั้งหมดที่เป็นเงินสดของครอบครัวผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นรายได้เฉลี่ยต่อปี

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว หมายถึง จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน หมายถึง ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบัน

เจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยว หมายถึง ความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนที่มีต่อการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ระดับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือน ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มี

ส่วนร่วมในการท่องเที่ยว รายได้ของครัวเรือน และเจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยว ที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและรับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (questionnaires) และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

1. แบบสอบถาม (questionnaires) ซึ่งได้สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสร้างข้อคำถามตามขอบเขต เนื้อหา และวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด (close - ended question) และคำถามปลายเปิด (open - ended question) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของครัวเรือน ของผู้ให้ข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบปลายปิด (close – ended) ซึ่งประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว และรายได้ของครัวเรือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว โดยมีผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน หัวหน้ากลุ่มการท่องเที่ยว และสมาชิกของกลุ่มการท่องเที่ยวบ้านนาด้วง ประกอบด้วยประเด็นคำถามดังนี้

- 2.1 จุดแข็งทางการท่องเที่ยวบ้านนาด้วงมีอะไรบ้าง
- 2.2 จุดอ่อนทางการท่องเที่ยวบ้านนาด้วงมีอะไรบ้าง
- 2.3 ประเด็นปัญหาในการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว
- 2.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง

การทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามในด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (validity) และความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดสิ่งที่ต้องการศึกษา

1. การทดสอบความตรงในเนื้อหา (content of validity) ผู้วิจัยได้สร้างและกำหนดขอบเขตของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ต่อจากนั้นนำไปเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องตามเนื้อหาที่ต้องการวิจัยจากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องให้มากที่สุด โดยใช้แบบประเมิน IOC ว่ารายละเอียดของแบบสอบถามนั้นครอบคลุมถึงเนื้อหาและวัตถุประสงค์ทั้งหมดของการวิจัยหรือไม่ ได้ค่าเท่ากับ 0.95 โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$IOC = \frac{R}{N}$$

โดย IOC คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง

R คือ ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยได้นำไปทดสอบกับประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่แท้จริงในการวิจัย เพื่อนำผลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยการทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 125-126 อ้างใน วีระพล ทองมา และคณะ, 2556 : 382) มีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n = จำนวนคำถามในแบบทดสอบ

s_r^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

s_c^2 = ความแปรปรวนของคะแนนผู้ถูกทดสอบทั้งหมด

ผลการทดสอบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านเจตคติของหัวหน้าคร่ำเรือนมีค่าเท่ากับ 0.78 และด้านการมีส่วนร่วมมีค่าเท่ากับ 0.92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้คือ 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามมีความแน่นอนคงที่และอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ตามขั้นตอนดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) วิทยานิพนธ์ หนังสือ ข้อมูลสถิติตัวเลข และใช้การสืบค้นจากสื่อออนไลน์ เช่น แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสถานการณ์การท่องเที่ยว สปป. ลาว แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดผลกระทบจากการท่องเที่ยว เพื่อนำมาตอบคำถามในการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ และเพื่อนำมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Survey)

2.1 ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ขอความร่วมมือไปยัง กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแห่งชาติลาว เพื่อขอให้ทางกระทรวงออกหนังสือขอความร่วมมือไปยัง แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์ และแจ้งความประสงค์ในการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้ใหญ่บ้านบ้านนาด้วง

2.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา และสถานที่ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

2.3 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้อภิเคราะห์ แผลผล และสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการมีส่วนร่วมของคร่ำเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้ศึกษาจะใช้เครื่องมือทางสถิติในการ

วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ประมวลผลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามแนวความคิดทฤษฎีและนำเสนอในรูปแบบตารางและการพรรณนาอภิปรายประกอบ

2. การวิเคราะห์สถิติอนุมาน (Inferential statistic) โดยใช้ สถิติอ้างอิง หาค่า Multiple regression analysis เพื่อวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แบบวัดเจตคติของหัวหน้าครัวเรือน

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์วัดเจตคติของหัวหน้าครัวเรือน ลักษณะของแบบวัดเป็นประเมินค่าแบบเป็นตัวเลข (rating scale) ระดับตามแนวคิดของลิเกิร์ต (Likert) โดยเนื้อหาจะครอบคลุมถึงความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนที่มีต่อการท่องเที่ยว ซึ่งก่อนนำไปใช้ ได้หาความตรงเชิงเนื้อหา (content analysis) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนพิจารณา จากนั้นนำไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 รายแล้วคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ความสม่ำเสมอภายในด้วยวิธีแบบแอลฟา (alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง โดยกำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ระดับค่าคะแนนจากมากไปหาน้อย คือ 5 4 3 2 1 (อัคริน แสงพิกุล, 2556 : 148) ดังนี้

ระดับ	คะแนน
ระดับมากที่สุด	5
ระดับมาก	4
ระดับปานกลาง	3
ระดับน้อย	2
ระดับน้อยที่สุด	1

จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบในแต่ละข้อความมารวมกันแล้วคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) เพื่อแปลผลข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้หาเกณฑ์ค่าเฉลี่ยโดยกำหนดช่วงห่างของคะแนน ดังนี้

$$\text{ความกว้างของแต่ละระดับ} = \frac{\text{คะแนนมากที่สุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุดจำนวนระดับ}}{\text{ความกว้างของแต่ละระดับ}}$$

$$\text{ความกว้างของแต่ละระดับ} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

ดังนั้นเกณฑ์ในการแปลความหมายจึงเป็น ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.21 - 5.00	ระดับเจตคติของหัวหน้าคร่ำเรือนที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด
3.41 - 4.20	ระดับเจตคติของหัวหน้าคร่ำเรือนที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาก
2.61 - 3.40	ระดับเจตคติของหัวหน้าคร่ำเรือนที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนปานกลาง
1.81 - 2.60	ระดับเจตคติของหัวหน้าคร่ำเรือนที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนน้อย
1.00 - 1.80	ระดับเจตคติของหัวหน้าคร่ำเรือนที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนน้อยที่สุด

แบบวัดการมีส่วนร่วมของคร่ำเรือน

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์วัดการมีส่วนร่วมของคร่ำเรือน ลักษณะของแบบวัดเป็นประเมินค่าแบบเป็นตัวเลข (rating scale) ระดับตามแนวคิดของลิเกิร์ต (Likert) โดยเนื้อหาจะครอบคลุมถึงการมีส่วนร่วมของคร่ำเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งก่อนนำไปใช้ ได้หาความตรงเชิงเนื้อหา (content analysis) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนพิจารณา จากนั้นนำไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 รายแล้วคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ความสม่ำเสมอภายในด้วยวิธีแบบแอลฟา (alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นสูงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง โดยกำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ระดับค่าคะแนนจากมากไปหาน้อย คือ 5 4 3 2 1 (อัศวิน แสงพิบูล, 2556 : 148) ดังนี้

ระดับ	คะแนน
ระดับมากที่สุด	5
ระดับมาก	4
ระดับปานกลาง	3
ระดับน้อย	2
ระดับน้อยที่สุด	1

จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบในแต่ละข้อความมารวมกันแล้วคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) เพื่อแปลผลข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้หาเกณฑ์ค่าเฉลี่ยโดยกำหนดช่วงห่างของคะแนน ดังนี้

$$\text{ความกว้างของแต่ละระดับ} = \frac{\text{คะแนนมากที่สุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุดจำนวนระดับ}}{\text{ความกว้างของแต่ละระดับ}}$$

$$\text{ความกว้างของแต่ละระดับ} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

ดังนั้นเกณฑ์ในการแปลความหมายจึงเป็น ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.21 - 5.00	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด
3.41 - 4.20	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาก
2.61 - 3.40	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนปานกลาง
1.81 - 2.60	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนน้อย
1.00 - 1.80	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนน้อยที่สุด

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของหัวหน้าครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตลอดจน การสัมภาษณ์ พูดคุยกับผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงบริบทชุมชนและ สภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบริบทและ สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว 2) เพื่อ ศึกษาการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนใน การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว และ 4) เพื่อ เสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนา ด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์การ มีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมี ส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่ม กับผู้นำชุมชน หัวหน้ากลุ่มการท่องเที่ยว และสมาชิกของกลุ่มการท่องเที่ยวของบ้านนาด้วง เพื่อให้ได้ แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่เหมาะสม สอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของ ตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายและความเรียงแบ่งเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 บริบทและสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวง เวียงจันทน์ สปป. ลาว

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมือง วังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

ตอนที่ 4 เสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

ตอนที่ 1 บริบทและสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวง เวียงจันทน์ สปป. ลาว

บริบททั่วไปของบ้านนาด้วง

ประวัติศาสตร์ของบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ บ้านนาด้วงมีต้นกำเนิดมาจาก
เผ่าไทปัว ย้ายถิ่นฐานมาจากแขวงหัวพัน มาตั้งถิ่นฐานอยู่บ้านเมืองซอง หนองแก้ว ซึ่งเป็นบ้านเมือง
ซอง และบ้านเวียงแก้ว เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ ในปัจจุบัน ต่อมาในปี 2416 ได้ย้ายไปตั้งถิ่น
ฐานที่บ้านกกมี ซึ่งในเวลานั้นมีเพียง 12 ครัวเรือน ในปี 2449 ได้ย้ายจากบ้านดังกล่าวไปตั้งถิ่นฐานอยู่
สถานที่ใหม่คือบ้านไต้ ต่อมาในปี 2453 ได้มีการแก่งแย่งอำนาจกันขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้าน จึงทำให้บ้าน
ดังกล่าวถูกแยกออกเป็น 3 บ้านคือ บ้านกกแฮน บ้านกงจันทร์ และบ้านกอฮืด ทั้งสามบ้านในเวลานั้น
มีสมาชิกทั้งหมดเพียง 27 ครัวเรือน ต่อมาในปี 2480 ทั้ง 3 บ้าน ได้รวมตัวกันเข้าเป็นหนึ่งหมู่บ้าน
เพราะไม่มีความสามารถในการเสียภาษีอากรได้ คือบ้านล่อง หลังจากนั้นได้มีการปรึกษาหารือ
เกี่ยวกับชื่อบ้านดังกล่าวเพราะเห็นว่าชื่อบ้านไม่เพราะ จึงได้เปลี่ยนมาเป็นบ้านนาด้วงจนถึงปัจจุบัน
ต่อมาในปี 2518 หลังจากประเทศลาวได้ถูกประกาศให้เป็นอิสระจากการเป็นหัวเมืองขึ้น ได้มี
ประชาชนเผ่าขมุจากบ้านน้ำแก้อย่างมาสมทบ และตั้งถิ่นฐานอยู่บ้านนาด้วง ซึ่งทำให้บ้านนาด้วงมีการ
ขยายตัวจากบ้านเล็กกลายเป็นบ้านใหญ่ในปัจจุบัน

ประชากรบ้านนาด้วงเป็นชาวลาว และเผ่าขมุหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
เฉพาะชนเผ่าที่โดดเด่นมายาวนาน จำนวน 866 คน ใน 145 ครัวเรือน แยกเป็นเพศหญิง จำนวน
446 คน และเพศชาย จำนวน 420 คน (ผู้ใหญ่บ้านบ้านนาด้วง ข้อมูล ณ เดือน พฤษภาคม 2560)

สภาพพื้นที่อยู่อาศัยและสภาพพื้นที่บริเวณรอบหมู่บ้าน บ้านนาด้วง ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกของ
เมืองวังเวียง ห่างจากเทศบาลเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ประมาณ 6 กิโลเมตร บ้านนาด้วงเป็น
บ้านหนึ่งที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว กล่าวคือมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นเอกลักษณ์เหมาะสำหรับการที่จะพัฒนาให้
กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์
สร้างขึ้น บ้านนาด้วงยังมีพื้นที่ติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ๆ ในตัวเมืองวังเวียง เพราะมีเขตแดนติดกับหลาย
บ้านคือ ทิศเหนือติดกับบ้านนาแค ทิศใต้ติดกับบ้านนามอนเหนือ ทิศตะวันออกบ้านสายภูพานใหญ่
และทิศตะวันตกติดกับบ้านโพนเพ็ง บ้านฮ้วยสะเหง้า และบ้านภูดินแดง ซึ่งมีเนื้อที่รวมทั้งหมด

21,714 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่การเกษตร 930 ไร่ พื้นที่ก่อสร้าง 96 ไร่ พื้นที่ป่าป้องกัน 5,922 ไร่ พื้นที่ป่าใช้สอย 7,362 ไร่ พื้นที่ป่าสงวน 4,404 ไร่ พื้นที่ป่าฟื้นฟู 4,491 ไร่ และพื้นที่อื่น ๆ 6 ไร่

บ้านนาด้วง มีพื้นที่ป่าไม้หนาแน่น เป็นภูเขาและที่ราบสูง มีความหลากหลายของป่าไม้ ที่เป็นต้นกำเนิดของสายน้ำแก่งย้อย และคลองน้ำเล็ก ๆ ที่ไหลผ่านบ้าน ซึ่งเป็นแหล่งอาหารของประชาชนบ้านนาด้วง รวมทั้งการทำไร่ทำนาและเลี้ยงสัตว์

การเข้าถึงบ้านนาด้วง สามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว หรือรถจักรยานยนต์ หากออกจากตัวเมืองวังเวียงถึงบ้านนาด้วง มีระยะทาง 6 กิโลเมตร ไปทางทิศตะวันออก ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

ภาพที่ 3 แผนที่ สปป. ลาว และแผนที่แขวงเวียงจันทน์

การท่องเที่ยวบ้านนาด้วง

บ้านนาด้วงเป็นบ้านหนึ่งที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว กล่าวคือมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นเอกลักษณ์เหมาะสำหรับการที่จะพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และเพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวที่เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ โดยเล็งเห็นความสำคัญของการผันทรัพยากรเหล่านั้นเข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ระดับศูนย์กลาง ระดับแขวง และการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเห็นพ้องกันในการจัดสรรแหล่งทุน เพื่อดำเนินการวางแผนพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อยู่ภายในบริเวณบ้านนาด้วง ให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนภายในชุมชน เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและผลประโยชน์ของการนำเอาการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีผลต่อเศรษฐกิจสังคมและสภาพแวดล้อมของชุมชน ดังนั้นจึงควรมีการสำรวจพื้นที่ การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณนั้น และลงมือจัดตั้งปฏิบัติ ด้วยการลงทุนของรัฐภายใต้โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่ได้รับการสนับสนุนทางด้านทุนจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) โดยการร่วมมือของประชาชนภายในบ้านเพื่อการพัฒนาให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยว และได้เริ่มเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการในวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2555

หลังจากบ้านนาด้วงได้เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการในปี 2555 ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวบ้านนาด้วงเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี คือตั้งแต่ปี 2555 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจาก 16,148 คน เป็น 22,936 คนในปี 2559 ก่อให้เกิดรายได้ด้านการท่องเที่ยว 620,000 บาท (แสงดาว วงศ์พระจันทร์, 2559) ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยวบ้านนาด้วง ปี 2555-2559

ปี	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	รายได้จากการท่องเที่ยว (บาท)
2555	16,148	442,000
2556	18,856	500,000
2557	21,528	600,000
2558	15,065	405,000
2559	22,936	620,000

การจัดการการท่องเที่ยวบ้านนาด้วง

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวบ้านนาด้วงโดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ และมีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ โดยให้ประชาชนภายในบ้านมีส่วนร่วมในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มคุ้มครอง สถานที่ท่องเที่ยว กลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (homestay) กลุ่มทอผ้า กลุ่มตีตุง รูป กลุ่มบายศรีสู่ขวัญ กลุ่มแสดงศิลปะ กลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหาร กลุ่มเดินป่า กลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน รายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มคุ้มครองสถานที่ท่องเที่ยว (น้ำตกแก้งย้อย)

กลุ่มดังกล่าวอยู่ภายใต้การชี้แนะโดยตรงจากผู้ใหญ่บ้าน รองผู้ใหญ่บ้าน และคณะอีก 7 คน ที่รับผิดชอบคุ้มครองเงินกองทุน ซึ่งมีสมาชิกทั้งหมด 146 คน หมายความว่า ทุกครัวเรือน หรือ ประชาชนทุกคนในบ้านนาด้วง ไม่ว่าจะเป็เด็ก วัยหนุ่ม รวมไปถึงผู้อาวุโส ซึ่งทุกคนล้วนแต่เป็น เจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าว เนื่องจากทุกคนภายในบ้านมีหน้าที่ในการอนุรักษ์ และใช้ทรัพยากร ทางธรรมชาติของชาตินั้น ก็คือ น้ำตกแก้งย้อยอย่างคุ้มค่า และรับประกันไม่ให้เกิดการรบกวนและทำลาย ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่บริเวณนั้นและน้ำตกอย่างเด็ดขาด นอกจากนั้น ประชาชนทุกคนภายใน

บ้านนาด้วงยังมีหน้าที่และสิทธิในการดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยวที่น้ำตกแก้งย้อยให้มีความยั่งยืน ไว้ให้ลูกหลานในอนาคตได้มีส่วนร่วมในการใช้และเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ต่อ ๆ กันไป ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 น้ำตกแก้งย้อย

กลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (homestay)

ปัจจุบันกลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท มีสมาชิกทั้งหมด 8 หลัง ซึ่งเป็นประชาชนภายในบ้านนาด้วง และเป็นครอบครัวที่มีความพร้อมด้านสถานที่ และมีความสมัครใจเข้าร่วมด้วยตนเอง ในระยะแรกปี 2555 นั้นมีสมาชิกเพียง 5 หลัง ต่อมาปี 2556 มีสมาชิกเข้าร่วมเพิ่มอีก 2 หลัง และปี 2557 อีก 1 หลัง กลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท มีหน้าที่จัดเตรียมสถานที่พักซึ่งก็เป็นที่พักอาศัยของสมาชิกทั้ง 8 ครอบครัว ที่พักอาศัยแต่ละหลังจะประกอบด้วยห้องพักเฉพาะสำหรับแขกที่ไม่ใช่ของสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ในครอบครัวของเจ้าของบ้าน จำนวน 1-3 ห้องขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละครอบครัว แต่ละห้องต้องสามารถรองรับแขกได้อย่างน้อยประมาณ 2 คน และสูงสุดไม่เกิน 5 คน ภายในห้องนอนมีสิ่งอำนวยความสะดวก ดังนี้ เตียงนอน ที่นอน ผ้าห่ม พัดลม มุ้ง (ในกรณีห้องที่ไม่มีมุ้งลวด) ตู้เสื้อผ้า และที่แขวนผ้า แต่ละหลังต้องมีห้องน้ำและห้องอาบน้ำไว้เฉพาะแขก บางหลังก็อาจแยกห้องอาบน้ำกับห้องน้ำ แต่บางหลังก็รวมกันอยู่ในห้องเดียวกัน ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท

กลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท นอกจากจะมีหน้าที่ในการจัดเตรียมสถานที่พักแล้ว ยังมีหน้าที่พาแขกหรือนักท่องเที่ยวเข้าพักตามสถานที่ที่ได้จัดเตรียมไว้ตามลำดับที่ได้ตกลงกันไว้ภายในกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ติดตาม และอำนวยความสะดวกให้กับแขกที่เข้ามาพักแม้ว่าแขกจะมาพักที่บ้านของตนหรือไม่ก็ตาม เพื่อดูแลเรื่องความปลอดภัยให้กับแขก สมาชิกทุกคนภายในครัวเรือนก็ยังมีหน้าที่ในการถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงการให้แขกสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมประจำวันของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการทำอาหาร การหาปูหาปลา การทำไร่ทำนา และกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้แขกได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการที่ได้มาพักกับเรา ในขณะเดียวกัน เจ้าของบ้านหรือสมาชิกภายในบ้านก็ได้เรียนรู้วัฒนธรรมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับแขกจากการที่ได้พูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกัน

กลุ่มทอผ้า

บ้านนาด้วงเป็นบ้านหนึ่งที่มีจุดเด่นทางด้านทอผ้าที่ได้สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เป็นอาชีพหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวนอกจากการทำนา ดังนั้นการท่องเที่ยวของบ้านจึงได้เห็นความสำคัญของการทอผ้าโดยได้มีการส่งเสริมและสร้างกลุ่มทอผ้าของบ้านเพื่อคิดค้นและประดิษฐ์ลวดลายที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนำมาผลิตเป็นผ้าปูโต๊ะ ผ้าเช็ดมือ ผ้าขี้ริ้ว กระเป๋า เพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว การทอผ้านอกจากจะเป็นการสร้างและผลิตเป็นสินค้าหรือของที่ระลึก

แล้ว นักท่องเที่ยวบางคนหรือบางกลุ่มยังสนใจในการเรียนรู้วิธีทอผ้ากับชาวบ้านโดยเฉพาะ นักท่องเที่ยวที่มาพักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท

ภาพที่ 6 การทอผ้า

กลุ่มทอผ้ามีสมาชิกที่เป็นเพศหญิงทั้งหมด 14 คน มีหัวหน้ากลุ่ม 1 คน และรองหัวหน้ากลุ่ม 2 คน และมีสมาชิกที่อายุน้อยกว่า 20 ปี 4 คนซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนวัยหนุ่มของบ้านนาด้วงยังให้ความสำคัญและอนุรักษ์วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้ นั่นก็คือ การทอผ้า ผลิตภัณฑ์จากการทอผ้าส่วนใหญ่จะเป็น ผ้าซิ่น ผ้าขาวม้า ผ้าฝ้าย เพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทอได้ง่าย การออกแบบก็ไม่ซับซ้อน วัสดุที่นำมาทอก็หาได้ง่ายตามบริเวณบ้านและตลาดใกล้บ้านและที่สำคัญใช้เวลาไม่นานในการทอ

กลุ่มติดฟางรูป

กลุ่มติดฟางรูป ถูกสร้างขึ้นภายใต้ความคิดการขยายตลาดด้านการท่องเที่ยวของคณะบริหารงานด้านการท่องเที่ยวของบ้านนาด้วงโดยผ่านการเห็นชอบจากสมาชิกในชุมชน เพื่อสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวของบ้านให้มีความหลากหลายทั้งเป็นการเสริมสร้างรายได้จากการต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยการเสนอขายผลิตภัณฑ์รูปที่ติดด้วยฟางซึ่งเป็นของที่ระลึกที่ผลิตด้วยฝีมือของประชาชนบ้านนาด้วง

กลุ่มติดฟางรูปมีสมาชิกทั้งหมด 16 คน เป็นเพศหญิง 9 คน และเพศชาย 7 คน ซึ่งได้ผ่านการฝึกอบรมในการติดฟางรูปจากครูฝึกที่มีประสบการณ์มาจากบ้านนาเล่า เมืองโพนโฮง แขวงเวียงจันทน์ การเข้าร่วมกลุ่มดังกล่าวเป็นการเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ภายในกลุ่มได้มีการแบ่งความรับผิดชอบอย่างละเอียด ซึ่งผู้ชายมีหน้าที่หาและตัดไม้ตามขนาดที่เหมาะสมกับขนาดของที่ระลึกที่สามารถพกพาได้สะดวก ส่วนผู้หญิงมีหน้าที่นำฟางที่จัดเตรียมไว้มาติดตามรอยที่ผู้ออกแบบได้วาดไว้ ซึ่งการวาดและออกแบบรูปภาพจะมีวิชาการเฉพาะ 1 คน ที่รับหน้าที่ดังกล่าว ผู้วาดรูปได้ศึกษาเพียงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่เรียนไม่จบ แต่มีพรสวรรค์ด้านการวาดรูป รูปภาพติดฟางส่วนใหญ่จะเป็น รูปม้า ไก่ และบ้านทรงลาวตามเอกลักษณ์ของบ้านนาดวง เป็นต้น ส่วนวิธีการในการผลิตขึ้นอยู่กับความสะดวกของสมาชิก ส่วนใหญ่แต่ละคนนำกลับไปทำที่บ้านของตนเองตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้ตกลงกันภายในกลุ่ม โดยทุก ๆ อาทิตย์หัวหน้ากลุ่มจะเรียกสมาชิกทุกคนมาประชุมกันเพื่อปรึกษาพูดคุย และแลกเปลี่ยนบทเรียนเกี่ยวกับความสะดวกหรือความยุ่งยากในการผลิต ภายหลังผลิตสินค้าได้ตามจำนวนแล้วก็จะนำไปวางจำหน่ายที่สโมสรของบ้านในเวลาที่มีนักท่องเที่ยวหรือมาพักหลังจากขายได้แต่ละครั้งจะต้องตัดไว้ 5% ของมูลค่าขายทั้งหมดเพื่อเอาเข้าคลังเป็นเงินสะสมของกลุ่ม และเพื่อนำไปใช้ในการจัดซื้อวัสดุหรือกิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่มต่อไป

กลุ่มบายศรีสู่ขวัญ

พิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคนลาว และมีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตมายาวนาน พิธีบายศรีสู่ขวัญมีความหมายถึงคุณค่าของชีวิต และการเป็นอยู่อย่างสันติวิธีในการดำรงชีวิตของคนในครอบครัว และสังคมโดยแสดงออกในความนับถือ เทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือมนุษย์ ในขณะเดียวกัน พิธีบายศรีสู่ขวัญอาจมีความแตกต่างกันในรายละเอียดบางอย่าง ทั้งนี้ก็ขึ้นกับการนับถือที่แตกต่างกันของกลุ่ม ชนเผ่า แล้วแต่โอกาสสำคัญต่าง ๆ เช่น การเกิด การแต่งงาน การบวช การย้ายไปอยู่ที่อื่น การขึ้นบ้านใหม่ วันขึ้นปีใหม่ พิธีบายศรีสู่ขวัญจะมีฤกษ์ยาม คือ ก่อนอาหารกลางวัน หรือก่อนตะวันตกดิน

ภาพที่ 7 พิธีบายศรีสู่ขวัญ

การทอเถียวบ้านนาด้วงก็ได้นำเอากิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดังกล่าวเข้ามาเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มบายศรีสู่ขวัญมีสมาชิกทั้งหมด 6 คน เป็นเพศหญิง 2 คน เพศชาย 4 คน ประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่ม 1 คน มีหน้าที่ในการระดมสมาชิกภายในกลุ่มให้ปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนอย่างเต็มที่ รองหัวหน้ากลุ่ม 1 คน มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มวางแผน และทำงานแทนหัวหน้ากลุ่มในกรณีหัวหน้ากลุ่มติดภารกิจอื่น นอกจากหัวหน้ากลุ่มแล้วยังมีหมอปพร (ผู้ทำพิธี) 1 คน ผู้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ 2 คน และผู้ประสานงาน 1 คน ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้แจ้งให้แขก หรือนักท่องเที่ยวที่มาพักว่าจะมีการบายศรีสู่ขวัญในวัน เวลา และสถานที่ใด นอกจากนั้นผู้ประสานงานยังมีหน้าที่ประสานงานกับผู้เฒ่าผู้แก่ภายในบ้านที่มีประสบการณ์ในการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญมาช่วยโดยเฉพาะในกรณีมีนักท่องเที่ยวมาเป็นคณะทัวร์เยอะ ๆ

กลุ่มแสดงศิลปะ

กลุ่มแสดงศิลปะมีสมาชิกทั้งหมด 21 คน ซึ่งเป็นลูกหลานของประชาชนบ้านนาตัวเอง มีหัวหน้ากลุ่ม 1 คน มีหน้าที่เป็นผู้ปกครองของเด็ก รวบรวมสมาชิก/นักแสดงอายุน้อยมาซ้อมและคิดค้นท่าฟ้อนรำต่าง ๆ ตามแบบฉบับที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า จัดหาวัสดุอุปกรณ์การแสดง เช่น จัดหาเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เพลง ทูน เป็นต้น

ภาพที่ 8 การแสดงศิลปะ

สำหรับการแสดงของกลุ่มศิลปะมีอยู่ 3 รายการ คือ ฟ้อนรำรวมกลุ่มของเผ่าขมุ ร้องเพลงเผ่าขมุ และเต้นรำกระทบไม้เผ่าขมุ สำหรับสถานที่จัดการแสดงนั้นอยู่ที่ 3 จุด คือ ทางเข้าน้ำตกแก้งย้อย สโมสรของบ้าน และบ้านผู้ใหญ่บ้านตามความเหมาะสมของจำนวนผู้เข้าชมในแต่ละครั้ง สำหรับราคาในการเก็บค่าการแสดงศิลปะนั้น ที่ผ่านมายังไม่ได้กำหนด และยังไม่ได้มีการเก็บค่าการแสดงเพียงแต่ให้นักท่องเที่ยว/แขกบริจาคตามความพึงพอใจโดยจะทำการเป็นกล่องบริจาคไว้ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาเป็นคณะใหญ่ ๆ หรือแขกคนสำคัญของแขวงที่เดินทางเพื่อชมการแสดงโดยเฉพาะก็จะได้ค่าการแสดงประมาณ 2,000-3,000 บาท/ครั้ง ส่วนเงินที่ได้จากการแสดงแต่ละครั้งก็จะแบ่งให้สมาชิกแต่ละคนเท่ากันหมดทุกคนโดยไม่มีการหัก/แบ่งไว้เป็นเงินคลังสะสมของกลุ่ม เนื่องจากว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นเด็กและก็มีชีวิตประจำวันโดยเฉพาะใช้จ่ายในการศึกษาของพวกเขา แต่ก็มีบางกรณีที่ทางกลุ่มจะต้องแบ่งเงินที่ได้จากการแสดงเพื่อสะสมไว้ซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง

กลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหาร

นอกจากสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก และกิจกรรมทางวัฒนธรรมแล้ว อาหารการกินก็ถือว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุดของการท่องเที่ยวที่ขาดไม่ได้เลย นักท่องเที่ยวนอกจากจะต้องการที่พักอาศัย หรือเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวแล้วยังต้องการอาหารเพื่อบริโภคให้พลังงานแก่ร่างกาย ดังนั้นกลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหารก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีส่วนสำคัญมากต่อการบริการด้านการท่องเที่ยวบ้านนาด้วง

กลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหารมีสมาชิกทั้งหมด 6 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด ซึ่งผู้เข้าร่วมกลุ่มต้องเป็นผู้ที่สมัครใจและมีเงื่อนไขครบตามระเบียบของกลุ่มวางเอาไว้ เช่น ต้องมีสุขภาพแข็งแรง มีความตั้งใจ รักความสะอาด มีความอดทน และรักอาชีพบริการ กลุ่มดังกล่าวมีหน้าที่ทำอาหารบริการแขก/นักท่องเที่ยวที่มาพักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท หรือผู้ที่สนใจเดินทางมาเที่ยวชมบ้านนาด้วง การทำอาหารเป็นการปรุงแต่งจากวัตถุดิบและเครื่องผสมที่หาได้ภายในหมู่บ้าน หรือตลาดใกล้บ้าน การทำอาหารแต่ละครั้งจะทำที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากทางกลุ่มได้ซื้อวัสดุอุปกรณ์การทำอาหารและเก็บรักษาไว้ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน สำหรับการกำหนดเมนูอาหารในแต่ละมื้อก็คือ อาหารเช้าจะมี 3 อย่าง ส่วนอาหารกลางวันและค่าน้ำมันมี 4 อย่าง ส่วนราคาในการบริการอาหารให้กับแขก/นักท่องเที่ยวที่มาพักนั้น คือ 80 บาท/คน/มื้อ

นอกจากนี้ กลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหาร ยังได้มีการพัฒนาคุณภาพของอาหารและการให้บริการ โดยการเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำอาหาร โดยเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำอาหารรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อให้การบริการอาหารมีความหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกประเภทได้ รวมถึงการเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับสุขอนามัย และการรักษาความสะอาดในเวลาทำอาหาร การเข้าร่วมฝึกอบรมในแต่ละครั้งได้เปิดโอกาสให้ทุกคนภายในบ้านนาด้วงสามารถเข้าร่วมได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ในการเข้าร่วมฝึกอบรมหลายครั้งที่ผ่านมาเป็นการสนับสนุนด้านงบประมาณ และจัดหาวิทยากรที่มีประสบการณ์ในการทำอาหารโดยสำนักงานแลงซาว วัฒนธรรมและท่องเที่ยวเมืองวังเวียง ภายใต้การชี้แนะของแผนกแลงซาว วัฒนธรรมและท่องเที่ยว แขวงเวียงจันทน์

กลุ่มเดินป่า

การเดินป่าเป็นอีกกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบผจญภัยประเภทหนึ่ง นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้ว ยังให้ประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับชีวนาพันธุ์ และสิ่งมีชีวิตในป่า ได้สัมผัสกับธรรมชาติ ได้เห็นความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ ห้วยและลำธาร บ้านนาด้วงเต็มไปด้วยภูเขา ผา ป่าไม้ ลำห้วยที่ไหลเซาะมาจากน้ำแก่งย้อย ดังนั้น จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินป่าเกิดขึ้น เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่แห่งนี้ ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 การเดินป่า

กลุ่มเดินป่ามีสมาชิกทั้งหมด 4 คน เพศหญิง 2 คน กลุ่มดังกล่าวมีหน้าที่นำทาง ติดตาม และให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการจะเข้าร่วมกิจกรรมการเดินป่า ทั้งก่อน และในเวลาเดินป่า การแบ่งความรับผิดชอบ เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มดังกล่าวมีเพียง 4 คนและมีเพศหญิง 2 คน จึงแบ่งความรับผิดชอบโดยให้ผู้หญิงเป็นผู้ประสานงานเป็นหลัก ส่วนผู้ชายจะเป็นผู้รับผิดชอบนักท่องเที่ยวเดินป่า เนื่องจากเป็นงานที่ต้องได้ใช้ความแข็งแรงของร่างกายพอสมควร ส่วนเส้นทางเดินป่าของบ้านนาด้วงมี 2 เส้นทาง คือ ระยะทาง 1 กิโลเมตร และ 5 กิโลเมตร สำหรับเส้นทางเดินป่าระยะทาง 1 กิโลเมตรนั้น เริ่มเดินจากบ้านโดยผ่านไร่และสิ้นสุดที่น้ำตกแก่งย้อย ส่วนเส้นทางเดินป่าระยะทาง 5 กิโลเมตร เริ่มเดินจากบ้านเช่นเดียวกันแต่จะเดินลึกเข้าไปในป่าและกินข้าวในป่าและจะมาสิ้นสุดอยู่ที่น้ำตกแก่งย้อยเหมือนกัน หลังจากนั้นก็จะมีการกลับบ้าน

กลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน

ในระยะผ่านมาเงินกองทุนพัฒนาการท่องเที่ยวของบ้าน ได้ประกอบส่วนเข้าในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม เป็นการลดความยากจนของประชาชนในระดับท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาใกล้กับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยการมีส่วนร่วมในธุรกิจการท่องเที่ยวของบ้าน ทั้งทางตรงและทางอ้อม กองทุนพัฒนาการท่องเที่ยวของบ้าน นอกจากจะเป็นเงินทุนให้กู้สำหรับสมาชิกของบ้าน หรือกลุ่มบริการด้านการท่องเที่ยวของบ้าน เพื่อกู้ยืมไปใช้ในการประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของบ้าน เช่น เส้นทางเข้าบ้านและสถานที่ท่องเที่ยว ช่วยพัฒนาระบบน้ำสะอาดของบ้าน พัฒนาระบบตาข่ายไฟฟ้าที่ใช้ภายในบ้าน สร้างและปรับปรุงโรงเรียนสำหรับเด็ก และอื่น ๆ อีกมากมาย

กลุ่มคุ้มครองเงินกองทุนได้สร้างขึ้นพร้อมกันกับการเริ่มดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวของบ้านนาด้วง ภายใต้การให้คำชี้แนะของอำนาจการปกครองเมืองและสำนักงานແຂວງ ວັດນະຮຸນແລະທ່ອງທ່ຽວ ເມືອງວິງເວີງ ปัจจุบันกลุ่มดังกล่าวมีสมาชิกทั้งหมด 7 คน เพศหญิง 3 คน มีหัวหน้ากลุ่ม 1 คน และรองหัวหน้ากลุ่ม 2 คน หัวหน้ากลุ่มมีหน้าที่สรุปรายรับ รายจ่ายประจำเดือนเพื่อรายงานให้เมืองและสำนักงานແຂວງ ວັດນະຮຸນແລະທ່ອງທ່ຽວເມືອງວິງເວີງ ส่วนรองหัวหน้ากลุ่มทั้งสองคนมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มในการบริหารกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้ากลุ่มในกรณีที่หัวหน้ากลุ่มไม่อยู่ กลุ่มคุ้มครองเงินกองทุนท่องเที่ยวบ้านนาด้วงมีหน้าที่ทำบัญชีรายรับรายจ่าย การเก็บค่าตัวเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว น้ำตกแก้งย้อย ส่วนการเก็บค่าตัวเข้าชมได้จัดให้ประชาชนภายในบ้านนาด้วงซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละครัวเรือน โดยรอบเวียนกันวันละ 3 คน โดยแต่ละวันหลังเก็บค่าตัวแล้วก็จะนำเงินดังกล่าวไปให้ผู้รับผิดชอบกลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน ซึ่งสมาชิกของกลุ่มคุ้มครองเงินกองทุนก็จะผลัดเปลี่ยนกันวันละ 2 คน เพื่อรับผิดชอบและติดตามการเก็บค่าตัวเข้าชม น้ำตกแก้งย้อย หลังจากสรุปรายรับรายจ่าย ทุก ๆ 1 เดือน หรือ 3 เดือน จะแบ่งให้สำนักงานແຂວງ ວັດນະຮຸນແລະທ່ອງທ່ຽວເມືອງວິງເວີງ 20% ส่วนที่เหลือนำมาคำนวณคิดเป็น 100% แล้ว 60% จะแบ่งให้สมาชิกของกลุ่มและพนักงานเก็บค่าตัวทุกคนเท่ากัน ส่วนที่เหลืออีก 20% เอาเข้าเป็นเงินกองทุนของบ้านนาด้วง

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียงแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การศึกษาการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียงแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วยลักษณะทั่วไปของครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูล เจตคติของผู้ให้ข้อมูล และการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง

ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูล

อายุ

จากการศึกษาข้อมูลหัวหน้าครัวเรือนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว จำแนกตามอายุพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 47.38 ปี โดยมีอายุมากที่สุดคือ 79 ปี และอายุน้อยที่สุดคือ 26 ปี ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.33 ซึ่งกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุที่แตกต่างกันมาก โดยร้อยละ 35.6 หัวหน้าครัวเรือนมีอายุช่วง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 25.0 มีอายุช่วง 51-60 ปี ร้อยละ 23.5 มีอายุช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 11.5 มีอายุมากกว่า 60 ปี และร้อยละ 4.8 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 9

ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงวัยกลางคน ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ ความคิด มีภาวะรับผิดชอบของครอบครัว มีโอกาสในการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน สามารถรับรู้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่ง Yang (2555 : 78) ยังระบุว่าวัยกลางคนคือวัยที่กำลังทำงาน รับรู้และรับผิดชอบต่อชีวิตครัวเรือนและหน้าที่การงานของตนได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามอายุ

อายุ	ผู้ให้ข้อมูล (n=104)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 30 ปี	5	4.8
31-40 ปี	24	23.1
41-50 ปี	37	35.6
51-60 ปี	26	25.0
มากกว่า 60 ปี	12	11.5
รวม	104	100.0

หมายเหตุ   Min = 26   Max = 79 $\bar{X}$ = 47.38   SD = 11.33

ระดับการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลหัวหน้าครัวเรือนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 52.9 จบการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 29.8 คือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 15.4 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 1.0 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรี แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 10

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีบางส่วนได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากว่าระดับการศึกษาได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดผลสำเร็จได้ถึงแม้ว่าผู้ให้ข้อมูลจะยังมีระดับการศึกษาในระดับที่แตกต่างกันก็ตามแต่การท่องเที่ยวชุมชนจำเป็นต้องอาศัยความพร้อมด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และความเข้มแข็งของชุมชนเป็นหลักสำคัญเพื่อที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้กลายเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งสอดคล้องกับ นฤพร เวศอุไร (2552 : 31) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถที่จะแสดงออกซึ่งความต้องการของตน การจัดอันดับความสำคัญในการเข้าร่วมพัฒนาและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้น โดยเน้นการให้อำนาจการตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบท

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ผู้ให้ข้อมูล (n=104)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	55	52.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	31	29.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย	16	15.4
อนุปริญญา	1	1.0
ปริญญาตรี	1	1.0
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.0
รวม	104	100.0

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลหัวหน้าครัวเรือนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 30.8 อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาช่วง 21-30 ปี รองลงมาร้อยละ 27.9 อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 17.3 อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 13.5 อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาน้อยกว่า 20 ปี และร้อยละ 10.6 อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลามากกว่า 50 ปี โดยระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย 34.76 ปี มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.04 ปี แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 11

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในบ้านนาด้วงมีความแตกต่างกันพอควร อาจเป็นเพราะประชาชนที่บ้านนาด้วงย้ายถิ่นฐานมาจากหลายที่มาารวมกัน หรือประชาชนบางส่วนอาจย้ายไปอยู่ที่อื่นแทน ดังที่ Yang (2555 : 80) พบว่าบุคคลมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน เนื่องจากมีการย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่นหรือเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิดและได้ทำงานเลี้ยงชีพในชุมชนสร้างครอบครัวในพื้นที่ติดต่อกันมา แต่อาจมีประชาชนบางส่วนที่ย้ายเข้ามาอยู่ภายหลัง โดยมีครอบครัวในพื้นที่จึงทำให้มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน	ผู้ให้ข้อมูล (n=104)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	14	13.5
21 - 30	32	30.8
31 - 40	29	27.9
41 - 50	18	17.3
มากกว่า 50	11	10.6
รวม	104	100.0

หมายเหตุ   Min = 16   Max = 65 $\bar{X}$ = 34.76   SD = 12.04

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จากการศึกษาข้อมูลหัวหน้าครัวเรือนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 50.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน รองลงมาร้อยละ 40.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 6 คน และร้อยละ 9.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนไม่เกิน 3 คน โดยสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 13 คน และต่ำสุด 2 คน โดยเฉลี่ยมีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 6 คน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครัวเรือนในบ้านนาด้วงมีขนาดเล็ก จำนวนสมาชิกในครัวเรือนในบ้านนาด้วงมีเพียง 4-6 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ครัวเรือนมีความแตกต่างกันในด้านขนาดของครัวเรือน ในการศึกษาครั้งนี้คาดว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งนี้เนื่องมาจาก จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ครัวเรือนมีความแตกต่างกันในด้านขนาด สมาชิกในครัวเรือนก็ย่อมส่งผลทำให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันด้วย รายละเอียดดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	ผู้ให้ข้อมูล (n=104)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 3 คน	10	9.6
4 – 6 คน	52	50.0
มากกว่า 6 คน	42	40.4
รวม	104	100.0

หมายเหตุ   Min = 2   Max = 13 $\bar{X}$ = 5.96   SD = 1.90

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว

จากการศึกษาข้อมูลหัวหน้าครัวเรือนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 58.7 มีสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวไม่เกิน 2 คน รองลงมาร้อยละ 30.8 มีสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว จำนวน 3-4 คน และร้อยละ 10.6 มีสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวมากกว่า 4 คน โดยสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวสูงสุด 6 คน และต่ำสุด 1 คน โดยเฉลี่ยมีสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวจำนวน 3 คน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครัวเรือนในบ้านนาด้วงมีขนาดเล็ก จำนวนสมาชิกในครัวเรือนในบ้านนาด้วงที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวไม่เกิน 2 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ครัวเรือนมีความแตกต่างกันในด้านขนาดของครัวเรือน ในการศึกษาครั้งนี้คาดว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งนี้เนื่องมาจาก จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ครัวเรือนมีความแตกต่างกันในด้านขนาด สมาชิกในครัวเรือนก็ย่อมส่งผลทำให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันด้วย รายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ ส่วนร่วมในการท่องเที่ยว	ผู้ให้ข้อมูล (n=104)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 2 คน	61	58.7
3 – 4 คน	32	30.8
มากกว่า 4 คน	11	10.6
รวม	104	100.0

หมายเหตุ   Min = 1   Max = 6 $\bar{X}$ = 2.60   SD = 1.35

รายได้ของครัวเรือนซึ่งเป็นรายได้เฉลี่ยต่อปี

จากการศึกษาข้อมูลหัวหน้าครัวเรือนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว จำแนกตามรายได้ของครัวเรือนซึ่งเป็นรายได้เฉลี่ยต่อปี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้เฉลี่ย 189,091.35 บาท มีรายได้ต่อปีของครัวเรือนสูงสุด 1,500,000 บาท และมีรายได้ต่ำสุด 50,000 บาท และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 189,870.17 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลในแต่ละครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยต่อปีแตกต่างกันมาก ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 47.1 มีรายได้ต่อปี 100,001-200,000 บาท รองลงมาร้อยละ 34.6 มีรายได้ต่อปี น้อยกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 9.6 มีรายได้ต่อปี 200,001-300,000 บาท ร้อยละ 6.7 มีรายได้ต่อปี มากกว่า 400,001 บาท และร้อยละ 1.9 มีรายได้ต่อปี 300,001-400,000 บาท แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 14

ผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากประชาชนของบ้านนาด้วงประกอบอาชีพที่ต่างกันอย่างโดดเดี่ยวอาชีพหลักเพียงส่วนเดียวหรือกลุ่มเดียว แต่หลังจากที่เริ่มมีการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวก็อาจมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าประชาชนที่ทำอาชีพหลักเพียงอย่างเดียวเท่านั้นโดยยึดอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน เช่น โฮมสเตย์ ร้านขายของที่ระลึก ผู้นำเที่ยวหรือผู้ทำการแสดง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับสุนิสา ฉันทรรัตน์โยธิน (2546 : 59-61) พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจมีส่วนมาจากความสามารถเข้าถึงทรัพยากรที่อยู่ในชุมชน ทำให้ครัวเรือนที่ทำการท่องเที่ยวมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวที่เข้ามาสู่ชุมชนทางหนึ่ง

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ของครัวเรือนซึ่งเป็นรายได้เฉลี่ยต่อปี

รายได้เฉลี่ยต่อปี	ผู้ให้ข้อมูล (n=104)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 100,000 บาท	36	34.6
100,001 – 200,000 บาท	49	47.1
200,001 – 300,000 บาท	10	9.6
300,001 – 400,000 บาท	2	1.9
มากกว่า 400,000 บาท	7	6.7
รวม	104	100.0

หมายเหตุ   Min = 5,000   Max = 1,500,000 $\bar{X}$ = 189,091   SD = 189,870

เจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การศึกษาเจตคติของผู้ให้ข้อมูลได้ศึกษาครอบคลุมในประเด็น ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วงส่วนใหญ่ตกอยู่ที่คนในชุมชน การดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดขยะตามบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน เป็นหน้าที่ของชุมชนเท่านั้น ชุมชนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การให้บริการที่พนักงานท่องเที่ยวภายในชุมชน เป็นการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน การส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น การผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ระลึกแก่นักท่องเที่ยวทำให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ท้องถิ่นมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี คนในชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว จึงมีสิทธิและหน้าที่ในการดูแลรักษาให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โสมสเคยในชุมชนบ้านนาด้วงมีคุณภาพและมาตรฐาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรม ให้ความรู้คนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว คนในชุมชนบ้านนาด้วงควรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาด้วง คนในชุมชนบ้านนาด้วงควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบ ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง คนในชุมชนบ้านนาด้วงควรได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

ผลการวิจัยโดยภาพรวมพบว่า เจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับมากที่สุดที่สุ่มในประเด็นเจตคติต่อคนในชุมชนบ้านนาด้วงควรได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

(ร้อยละ 80.8) เจตคติต่อคนในชุมชนบ้านนาด้วงควรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาด้วง (ร้อยละ 71.2) เจตคติต่อการจัดแสดงการละเล่น ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น (ร้อยละ 68.3) เจตคติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรม ให้ความรู้คนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว (ร้อยละ 67.3) เจตคติต่อคนในชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว จึงมีสิทธิและหน้าที่ในการดูแลรักษา (ร้อยละ 63.5) เจตคติต่อการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวภายในชุมชน เป็นการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน (ร้อยละ 58.7) เจตคติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาด้วง (ร้อยละ 57.7) เจตคติต่อคนในชุมชนบ้านนาด้วงควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบ ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง (ร้อยละ 55.8) เจตคติต่อการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้ท้องถิ่นมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี (ร้อยละ 54.8) เจตคติต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วงทำให้ชุมชนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 53.8) เจตคติต่อการดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดขยะตามบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนเป็นหน้าที่ของชุมชนเท่านั้น (ร้อยละ 52.9) และเจตคติต่อการความร่วมมือในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง (ร้อยละ 51.0) นอกจากนั้นผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังมีเจตคติต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วงในระดับมากในประเด็นเจตคติต่อโฮมสเตย์ในชุมชนบ้านนาด้วงมีคุณภาพและมาตรฐาน (ร้อยละ 44.2) เจตคติต่อผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วงส่วนใหญ่ตกอยู่ที่คนในชุมชน (ร้อยละ 26.9) และเจตคติต่อการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวทำให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 23.1)

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีเจตคติต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนบ้านนาด้วงมีเจตคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วงให้การสนับสนุนและให้การร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวบ้านนาด้วงเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ (2539) ให้ความหมายว่าเจตคติคือการที่บุคคลคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งคนใด คนหนึ่งหรือการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดว่าดีหรือไม่สมควรหรือไม่เหมาะสมหรือไม่เจตคดียังไม่ใช่ พฤติกรรม เพราะพฤติกรรมยังไม่เกิดขึ้นแต่ว่าทัศนคติเป็นสิ่งที่มาก่อนพฤติกรรมและเป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมด้วย

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเจตคติของหัวหน้าครัวเรือน

ประเด็นเจตคติของหัวหน้าครัวเรือน	ระดับความถี่เห็นของผู้ให้ข้อมูล (n=104)										S.D.	ระดับ ความสำคัญ			
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด				รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนา	45	43.3	28	26.9	23	22.1	5	4.8	3	2.9	104	100.0	4.03	1.05	มาก
ตั้งส่วนใหญ่ออกอยู่ที่คนในชุมชน	55	52.9	31	29.8	13	12.5	5	4.8	0	0.0	104	100.0	4.31	0.87	มากที่สุด
การดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดขยะตาม บริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน เป็นหน้าที่ของ ชุมชนเท่านั้น	56	53.8	32	30.8	15	14.4	1	1.0	0	0.0	104	100.0	4.38	0.76	มากที่สุด
การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาต้องทำให้ชุมชน ตระหนักถึงมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	61	58.7	33	31.7	9	8.7	1	1.0	0	0.0	104	100.0	4.48	0.69	มากที่สุด
การให้บริการที่พนักงานท่องเที่ยวภายในชุมชน เป็นการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของ ชุมชน	71	68.3	23	22.1	9	8.7	1	1.0	0	0.0	104	100.0	4.58	0.69	มากที่สุด
การจัดแสดงการละเล่น ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้นักท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น	46	44.2	24	23.1	21	20.2	10	9.6	3	2.9	104	100.0	3.96	1.14	มาก
การผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ระลึกแก่ นักท่องเที่ยวทำให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ เพิ่มขึ้น	57	54.8	30	28.8	16	15.4	1	1.0	0	0.0	104	100.0	4.38	0.77	มากที่สุด
การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้ ท้องถิ่นมีเศรษฐกิจดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี คนในชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว จึงมี สิทธิและหน้าที่ในการดูแลรักษา	66	63.5	25	24.0	10	9.6	3	2.9	0	0.0	104	100.0	4.48	0.78	มากที่สุด

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นเจตคติของหัวหน้าครัวเรือน	ระดับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล (n=104)												S.D.	ระดับความสำคัญ	
	มากที่สุด			มาก			ปานกลาง			น้อย					รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
การให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนชนบ้านนาตัว	53	51.0	35	33.7	14	13.5	2	1.9	0	0.0	104	100.0	4.34	0.78	มากที่สุด
โฮมสเตย์ในชุมชนชนบ้านนาตัวมีคุณภาพและ มาตรฐาน	36	34.6	46	44.2	20	19.2	2	1.9	0	0.0	104	100.0	4.12	0.78	มาก
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้ คนในชุมชนเกี่ยวกับบริหารจัดการท่องเที่ยว	70	67.3	29	27.9	5	4.8	0	0.0	0	0.0	104	100.0	4.63	0.57	มากที่สุด
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปลูกฝังจิตสำนึกและ สร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากร ท่องเที่ยวในชุมชนชนบ้านนาตัว	60	57.7	37	35.6	6	5.8	1	1.0	0	0.0	104	100.0	4.50	0.65	มากที่สุด
คนในชุมชนชนบ้านนาตัวควรเข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนชนบ้านนาตัว	74	71.2	27	26.0	3	2.9	0	0.0	0	0.0	104	100.0	4.68	0.52	มากที่สุด
คนในชุมชนชนบ้านนาตัวควรเข้ามามีส่วนร่วมใน การกำหนด กฎ ระเบียบ ในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนชนบ้านนาตัว	58	55.8	32	30.8	14	13.5	0	0.0	0	0.0	104	100.0	4.42	0.72	มากที่สุด
คนในชุมชนชนบ้านนาตัวควรได้รับผลประโยชน์ จากการท่องเที่ยว	84	80.8	13	12.5	7	6.7	0	0.0	0	0.0	104	100.0	4.74	0.57	มากที่สุด
ภาพรวม													4.40	0.75	มากที่สุด

การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การศึกษาการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว ได้เก็บข้อมูลจากสมาชิกชุมชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 104 ราย โดยมีประเด็นที่ศึกษาคือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน เครื่องมือในการประเมินใช้แบบประเมินค่าแบบให้ค่า (rating scale) ซึ่งเกณฑ์การแปลผลการวัดระดับการมีส่วนร่วมปรากฏในบทที่ 3

ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.32 โดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.72 ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.91 และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.35 รายละเอียดดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว	ผู้ให้ข้อมูล (n=104)		
	$\bar{X}$	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว	3.72	1.22	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน	2.91	1.47	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน	3.35	1.39	ปานกลาง
รวม	3.32	1.36	ปานกลาง

การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

จากการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในประเด็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในระดับมาก โดยเฉพาะในประเด็นการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน (ร้อยละ 32.7) มีส่วนร่วมในการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 24.0) และมีส่วนร่วมกับสมาชิกในชุมชนสำรวจแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน (ร้อยละ 20.2) ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน (ร้อยละ 61.5) และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดขยะตามบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน (ร้อยละ 52.9) นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมในระดับปานกลางในประเด็นการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว (ร้อยละ 25.0) มีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน (ร้อยละ 19.2) มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน (ร้อยละ 17.3) และมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์การท่องเที่ยวในชุมชน

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลในด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ซึ่งการเข้าร่วมประชุมในการวางแผนต่อกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยว และให้เกิดความหลากหลายในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับชนัญ วงษ์วิภาค (2545 : 57) ได้กล่าวว่า การวางแผนจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนต้องประสานความรู้ของผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานของรัฐที่ต้องมีข้อตกลงร่วมกันของสิ่งที่ควรอนุรักษ์ และสิ่งที่อยากให้เกิดขึ้น

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูล (n=104)												ระดับ ความสำคัญ		
	มากที่สุด			ปานกลาง			น้อย			น้อยที่สุด				รวม	S.D.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
ดำเนินการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว	51	49.0	34	32.7	8	7.7	3	2.9	8	7.7	104	100.0	4.13	1.17	มาก
ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนเคยเข้าร่วมประชุมในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน	18	17.3	27	26.0	18	17.3	23	22.1	18	17.3	104	100.0	3.04	1.37	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน	22	21.2	30	28.8	20	19.2	16	15.4	16	15.4	104	100.0	3.25	1.36	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน	27	26.0	32	30.8	13	12.5	15	14.4	17	16.3	104	100.0	3.36	1.42	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางทางการท่องเที่ยวของชุมชน	64	61.5	27	26.0	8	7.7	2	1.9	3	2.9	104	100.0	4.41	0.93	มากที่สุด
มีส่วนร่วมกับสมาชิกในชุมชน สํารวจแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	38	36.5	21	20.2	21	20.2	13	12.5	11	10.6	104	100.0	3.60	1.36	มาก
มีส่วนร่วมในการร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	23	22.1	22	21.2	26	25.0	15	14.4	18	17.3	104	100.0	3.16	1.38	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดขยะตามบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน	55	52.9	33	31.7	14	13.5	1	1.0	1	1.0	104	100.0	4.35	0.82	มากที่สุด
มีส่วนร่วมในการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว	59	56.7	25	24.0	9	8.7	4	3.8	7	6.7	104	100.0	4.20	1.17	มาก
ภาพรวม													3.72	1.22	มาก

การมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน

จากการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในประเด็นการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในประเด็นที่มีส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 19.2) มีส่วนร่วมในการให้คำอธิบายหรือให้ความแก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 19.2) มีส่วนร่วมในการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวภายในชุมชน (ร้อยละ 18.3) มีส่วนร่วมในการให้บริการนำชมสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน เช่น การเดินป่า เทียน้ำตก (ร้อยละ 13.5) และมีส่วนร่วมให้บริการอาหารเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมในระดับมากในประเด็นการมีส่วนร่วมในการจัดแสดงการละเล่น ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 30.8) และมีส่วนร่วมในการจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญให้นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 28.8)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนในระดับปานกลาง เนื่องจากกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ ของบ้านนาด้วง ครัวเรือนจะมีส่วนร่วมเฉพาะสมาชิกภายในกลุ่มเท่านั้น เช่น การมีส่วนร่วมในการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวภายในชุมชน การมีส่วนร่วมให้บริการอาหารเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งมีส่วนร่วมในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ ปชาน สุวรรณมงคล (2526) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินการดำเนินงาน รายละเอียดดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูล (n=104)	ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูล (n=104)												ระดับความสำคัญ		
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		รวม	S.D.			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว	23	22.1	33	31.7	14	13.5	11	10.6	23	22.1	104	100.0	3.21	1.47	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการให้บริการนักท่องเที่ยว	14	13.5	13	12.5	19	18.3	7	6.7	51	49.0	104	100.0	2.35	1.51	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว	21	20.2	16	15.4	13	12.5	8	7.7	46	44.2	104	100.0	2.60	1.63	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์	9	8.7	13	12.5	20	19.2	8	7.7	54	51.9	104	100.0	2.18	1.40	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการจัดแสดงการละเล่น ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยว	35	33.7	32	30.8	16	15.4	3	2.9	18	17.3	104	100.0	3.61	1.42	มาก
มีส่วนร่วมในการให้คำอธิบายหรือให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	20	19.2	22	21.2	20	19.2	14	13.5	18	26.9	104	100.0	2.92	1.48	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญให้นักท่องเที่ยว	34	32.7	30	28.8	16	15.4	7	6.7	17	16.3	104	100.0	3.55	1.42	มาก
ภาพรวม													2.91	1.47	ปานกลาง

การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน

จากการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในประเด็นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชนในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในประเด็นการมีส่วนร่วมในการได้รับความรู้จากนักท่องเที่ยวเข้าในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน (ร้อยละ 23.1) มีส่วนร่วมในการประเมินผลกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวชุมชน (ร้อยละ 23.1) มีส่วนร่วมในการพิจารณาผลกระทบด้านบวก และด้านลบในการท่องเที่ยวชุมชน (ร้อยละ 20.2) และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชน (ร้อยละ 12.5) นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมในระดับมากในประเด็นการมีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกตามวิถีชีวิตชุมชน (ร้อยละ 38.5) มีส่วนร่วมในการได้รับการพัฒนาการศึกษา อบรม การให้ความรู้ การช่วยเหลือจากชุมชน (ร้อยละ 31.7) มีส่วนร่วมในการประเมินด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 29.8) และมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (ร้อยละ 28.8)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลประโยชน์ที่พวกเขาได้รับขึ้นอยู่กับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวที่พวกเขาได้เข้าร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531 : 241) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรภาครัฐ หรือองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่าสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ จะต้องร่วมมือกันวางแผน และปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการ หรือแก้ไขปัญหาของประชาชนในชุมชน

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูล (n=104)												ระดับความสำคัญ		
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด		รวม	S.D.			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน	23	22.1	30	28.8	27	26.0	18	17.3	6	5.8	104	100.0	3.44	1.18	มาก
มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม	31	29.8	40	38.5	21	20.2	11	10.6	1	1.0	104	100.0	3.86	0.99	มาก
มีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกตามวิถีชีวิตชุมชน	26	25.0	33	31.7	20	19.2	17	16.3	8	7.7	104	100.0	3.50	1.24	มาก
ได้รับการพัฒนาการศึกษาอบรม การให้ความรู้ การช่วยเหลือจากชุมชน	21	20.2	23	22.1	24	23.1	12	11.5	24	23.1	104	100.0	3.05	1.44	ปานกลาง
กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน	29	27.9	30	28.8	13	12.5	11	10.6	21	20.2	104	100.0	3.34	1.49	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน	19	18.3	19	18.3	24	23.1	12	11.5	30	28.8	104	100.0	2.86	1.47	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการพิจารณาผลกระทบด้านบวก และด้านลบในการท่องเที่ยวชุมชน	22	21.2	32	30.8	21	20.2	5	4.8	24	23.1	104	100.0	3.22	1.44	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน	14	13.5	31	29.8	21	20.2	10	9.6	28	26.9	104	100.0	2.92	1.42	ปานกลาง
มีส่วนร่วมในการประเมินด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	48	46.2	31	29.8	13	12.5	2	1.9	10	9.6	104	100.0	4.01	1.24	มาก
ภาพรวม													3.35	1.39	ปานกลาง

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียงแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวม 7 ปัจจัย ประกอบด้วย อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว รายได้ของครัวเรือน และเจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยว และเพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในตอนนี้อย่างมีลำดับดังนี้

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยดำเนินการวิเคราะห์เป็น ขั้นตอน โดยขั้นแรกเป็นการคัดเลือกปัจจัยเข้าสู่สมการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระ กับ ตัวแปรอิสระ เพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาเป็นอิสระต่อกันหรือไม่ หากตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองสูง หรือเป็นอิสระต่อกันทำให้เกิดปัญหา multicollinearity ไม่สามารถวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์รายคู่ระหว่างตัวแปรอิสระพบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันอยู่ระหว่าง -0.194-0.409 ดังรายละเอียดในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์รายคู่ระหว่างตัวแปรอิสระ

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
X1	1						
X2	-.155	1					
X3	.409	.036	1				
X4	-.003	.071	-.007	1			
X5	.061	-.083	.105	.193	1		
X6	.081	.101	.194	.168	.049	1	
X7	.000	-.194	.050	.074	.337	-.069	1

โดย

X1	=	อายุ
X2	=	ระดับการศึกษา
X3	=	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
X4	=	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
X5	=	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว
X6	=	รายได้ของครัวเรือน
X7	=	เจตคติของหัวหน้าครัวเรือน

จากการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสู่การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระต่าง ๆ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -0.003 - 0.409 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในระดับต่ำจนถึงปานกลาง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแล้ว พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำจนถึงปานกลางถึงแม้ว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แล้วพบว่าไม่เกิน 0.80 ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรอิสระทั้งหมดเข้าสมการถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอนโดยใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ดังนี้

ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า อายุ (X1) ระดับการศึกษา (X2) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน (X3) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (X4) และรายได้ของครัวเรือน (X6) ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรอายุ (X1) ระดับการศึกษา (X2) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน (X3) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (X4) และรายได้ของครัวเรือน (X6) ออก แล้วจึงนำตัวแปรที่เหลือคือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว (X5) และเจตคติของหัวหน้าครัวเรือน (X7) มาวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอนเพราะเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับปานกลาง ($R=0.449$) ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ร้อยละ 20.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($R^2=0.202$; $\alpha < 0.05$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตัวแปร	ขั้นตอนที่ 1		ขั้นตอนที่ 2	
	B	Beta	B	Beta
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว (X5)	0.227	0.346	0.160	0.243
เจตคติของหัวหน้าครัวเรือน (X7)			0.623	0.304
Constant	2.741		0.173	
R	0.346		0.449	
R ²	0.119		0.202	
F	13.839		12.745	

จากตารางที่ 21 ในขั้นตอนที่ 2 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) ที่นำเข้าสู่สมการถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังนี้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\beta=0.243$; $\alpha=0.05$) หมายความว่าหากครัวเรือนมีสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวมากมีแนวโน้มที่มีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับมาก

ส่วนเจตคติของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\beta=0.304$; $\alpha=0.05$) หมายความว่า หากหัวหน้าครัวเรือนมีเจตคติต่อการท่องเที่ยวมากมีแนวโน้มที่มีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับมาก

นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอนตามตารางที่ 21 ยังพบว่าระดับความสำคัญของตัวแปรดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวสามารถอธิบายการผันแปรของการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ร้อยละ 11.90 (R^2 ในขั้นตอนที่ 1 = 0.119; $P < 0.05$)

ขั้นตอนที่ 2 คือ เมื่อนำเอาปัจจัยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว และเจตคติของหัวหน้าครัวเรือนมาอธิบายร่วมกัน พบว่า ตัวแปรทั้งสองร่วมกันอธิบายการผันแปรของการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ร้อยละ 20.20 (R^2 ในขั้นตอนที่ 2 = 0.202; $P < 0.05$) โดยเจตคติของหัวหน้าครัวเรือนสามารถอธิบายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.3 (R^2 change = 8.3; $P < 0.05$)

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามขั้นตอนที่กล่าวมาเห็นได้ว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้สูงสุด คือ เจตคติของหัวหน้าครัวเรือน รองลงมาคือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว โดยสามารถอธิบายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการถดถอยเพื่อแสดงน้ำหนักของแต่ละปัจจัยตามค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานโดยถือว่าเป็นสมการที่ดีที่สุดในการอธิบายความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ดังนี้

$$\text{Par} = 0.243 (X_5) + 0.304 (X_7)$$

Par = การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

X5 = จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว

X7 = เจตคติของหัวหน้าครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว เนื่องจากจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเป็นบุคคลที่ปฏิบัติงานโดยตรงในด้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจึงย่อมมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 195-197 อ้างใน วราภรณ์ ดวงแสง, 2553 : 212) สมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว นอกจากนั้นจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการแรงงานในกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ การขยายตัวของการท่องเที่ยว ทำให้ต้องการแรงงาน เกิดการสร้างงานและอาชีพ ส่งผลให้สมาชิกในครัวเรือนเข้าไปประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

นอกจากนั้นเจตคติของหัวหน้าครัวเรือนยังเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน หากหัวหน้าครัวเรือนมีเจตคติที่ดีต่อการท่องเที่ยว ย่อมมีแนวโน้มที่มีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิ์พงษ์ (2525 : 4-7 อ้างใน วราภรณ์ ดวงแสง, 2553 : 212-213) เมื่อใดหรือที่ใดที่มีความขัดแย้งบางประการเกิดขึ้นผลก็คือ การเสียระบบทางสังคม กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ดำเนินไปตลอดเวลา ไม่มีระบบใดที่ปราศจากความตึงเครียด การเปลี่ยนแปลงในระบบจึงเกิดขึ้นจากการปรับปรุงและการดัดแปลงซึ่งจำเป็นเพื่อการขัดขวางกระบวนการเสียระบบทางสังคม ดังนั้น เมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีเจตคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวสูง จึงส่งผลให้ครัวเรือนมีแนวโน้มที่มีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับมาก

เพื่อให้เห็นภาพรวมของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถนำเสนอในรูปตารางสรุปได้ดังรายละเอียดในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ปัจจัย	การมีส่วนร่วม	
	มีความสัมพันธ์	ไม่สามารถยืนยันความสัมพันธ์
อายุ	-	✓
ระดับการศึกษา	-	✓
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	-	✓
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-	✓
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว	✓	-
รายได้ของครัวเรือน	-	✓
เจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยว	✓	-

ผลการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สามารถทำนายความสัมพันธ์ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว และเจตคติของหัวหน้า

ครัวเรือนต่อการท่องเที่ยว ได้ร้อยละ 20.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($R^2 = 0.202$; $\alpha < 0.05$)

ตอนที่ 4 เสนอแนะแนวทางได้มาจากผลการวิจัยและการสนทนากลุ่ม เรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

ข้อมูลจากการพูดคุย การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยว และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแบบสอบถามได้นำมาสรุปในประเด็นของการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเป็นเนื้อหาในการสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว โดยมีผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน หัวหน้ากลุ่มการท่องเที่ยว และสมาชิกของกลุ่มการท่องเที่ยวบ้านนาด้วง รายละเอียดดังนี้

เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวบ้านนาด้วง เป็นการบริหารจัดการโดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ และมีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ โดยให้ประชาชนภายในบ้านมีส่วนร่วมในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มคุ้มครองสถานที่ท่องเที่ยว กลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (homestay) กลุ่มทอผ้า กลุ่มติดฟางรูป กลุ่มบายศรีสู่ขวัญ กลุ่มแสดงศิลปะ กลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหาร กลุ่มเดินป่า กลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน รายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.32 โดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.72 ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.91 และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.35 ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ

จัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชนเพิ่มมากขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. กลุ่มคุ้มครองสถานที่ท่องเที่ยว ทุกครัวเรือน หรือประชาชนทุกคนในบ้านนาด้วง ไม่ว่าจะ เป็นเด็ก วัยหนุ่ม รวมไปถึงผู้อาวุโส ซึ่งทุกคนล้วนแต่เป็นเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าว เนื่องจาก ทุกคนภายในบ้านมีหน้าที่ในการคุ้มครอง อนุรักษ์ และใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นสมบัติของชาติ อย่างคุ้มค่า และรับประกันไม่ให้เกิดการรบกวนและทำลายความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างเด็ดขาด นอกจากนี้ ประชาชนทุกคนภายในบ้านนาด้วงยังมีหน้าที่และสิทธิในการ ปกป้องรักษาสถานที่ท่องเที่ยวน้ำตกแก่งย้อยให้มีความยั่งยืน ไว้ให้ลูกหลานในอนาคตได้มีส่วนร่วมใน การใช้และเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ต่อ ๆ กันไป แต่ถึงกระนั้นคนในชุมชนบางส่วนยังขาดความรู้ความ เข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยการลักลอบเข้าไปหาสัตว์ป่าและตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งมี ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสถานที่ท่องเที่ยวดังนี้

1.1 ควรปลูกจิตสำนึกแก่คนในชุมชนและคนรุ่นใหม่ในท้องถิ่น โดยให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในชุมชน เข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองสถานที่ท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

1.2 ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) ควรจัดประชุมเพื่อปรึกษาหารือในการกำหนด กฎ ระเบียบ ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วน ร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบดังกล่าว

1.3 ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน) ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผนการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน

1.4 ประชุมแกนนำและคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการร่วมกันวางแผน พัฒนาการท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

1.5 ส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนบ้านนาด้วงในการพัฒนาการท่องเที่ยวและ ผลประโยชน์ที่จะได้รับ

2. กลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (homestay) นอกจากจะมีหน้าที่ในการจัดเตรียมสถานที่พักแล้ว ยังมีหน้าที่นำพาแขกหรือนักท่องเที่ยวเข้าพักตามสถานที่ที่ได้จัดเตรียมไว้ตามลำดับที่ได้ตกลงกันไว้ในกลุ่ม สมาชิกทุกคนภายในครัวเรือนก็ยังมีหน้าที่ในการถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงการให้แขกสามารถมีส่วนร่วมในกิจวัตรประจำวันของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการทำอาหาร การหาปูหาปลา การทำไร่ทำนา และกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้แขกได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการที่ได้มาพักกับเรา ในขณะเดียวกันเจ้าของบ้านหรือสมาชิกภายในบ้านก็ได้เรียนรู้วัฒนธรรมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับแขกจากการที่ได้พูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งปัจจุบัน กลุ่มดังกล่าวมีสมาชิกเพียง 8 ครัวเรือนเท่านั้น และยังมีสมาชิกอีกหลายครัวเรือนที่ต้องการมีส่วนร่วมโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 ควรให้ครัวเรือนที่มีความสามารถ และมีความพร้อมทางด้านสถานที่พัก และมีสิ่งอำนวยความสะดวกตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท

2.2 แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรมและท่องเที่ยว ควรจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบทให้กับคนในท้องถิ่นบ้านนาดัว

3. กลุ่มทอผ้า บ้านนาดัวเป็นบ้านหนึ่งที่มีจุดเด่นทางด้านทอผ้าที่ได้สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เป็นอาชีพหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวนอกจากการทำนา ดังนั้นการท่องเที่ยวของบ้านจึงได้เห็นความสำคัญของการทอผ้าโดยได้มีการส่งเสริมและสร้างกลุ่มทอผ้าของบ้านเพื่อคิดค้นและประดิษฐ์ลวดลายที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนำมาผลิตเป็นผ้าปูโต๊ะ ผ้าเช็ดมือ ผ้าชิ้นกระเป่า เพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว การทอผ้านอกจากจะเป็นการสร้างและผลิตเป็นสินค้าหรือของที่ระลึกแล้ว นักท่องเที่ยวบางคนหรือบางกลุ่มยังสนใจในการเรียนรู้วิถีทอผ้ากับชาวบ้าน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาพักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท แต่ปัญหาของกลุ่มดังกล่าว คือ ผลิตภัณฑ์ทอผ้ายังไม่เป็นที่ดึงดูดและสนใจของนักท่องเที่ยวและทำให้คนในชุมชนไม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของกลุ่มดังกล่าวดังนี้

3.1 แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรมและท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์ ควรจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการออกแบบลวดลายและรูปแบบใหม่ ๆ ให้กับกลุ่มดังกล่าวและคนในท้องถิ่นบ้านนาด้วงที่สนใจ เพื่อให้พวกเขาเข้ามามีส่วนร่วมในการทอผ้ามากยิ่งขึ้น

3.2 ผู้ใหญ่บ้านและคณะ ควรหาตลาดและสถานที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทอผ้าของกลุ่มดังกล่าวให้เป็นที่รู้จักมากกว่านี้ จึงจะทำให้คนรุ่นใหม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

4. กลุ่มติดฟางรูป กลุ่มติดฟางรูปมีสมาชิกทั้งหมด 16 คน เป็นเพศหญิง 9 คน และเพศชาย 7 คน ซึ่งได้ผ่านการฝึกอบรมในการติดฟางรูปจากครูฝึกที่มีประสบการณ์มาจากบ้านนาเล่า เมืองโพนโฮง แขวงเวียงจันทน์ การเข้าร่วมกลุ่มดังกล่าวเป็นการเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ภายในกลุ่มได้มีการแบ่งความรับผิดชอบอย่างละเอียด ซึ่งผู้ชายมีหน้าที่หาและตัดไม้ตามขนาดที่เหมาะสมกับขนาดของที่ระลึกที่สามารถพกพาได้สะดวก ส่วนผู้หญิงมีหน้าที่นำฟางที่จัดเตรียมไว้มาติดตามรอยที่ผู้ออกแบบได้วาดไว้ เช่นเดียวกับกลุ่มทอผ้าผลิตภัณฑ์ติดฟางรูปของกลุ่มดังกล่าวยังไม่เป็นที่ดึงดูดและสนใจของนักท่องเที่ยวและทำให้คนในชุมชนไม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้สมาชิกบ้านนาด้วงเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นดังนี้

4.1 สมาชิกของกลุ่มติดฟางรูป ควรสอนวิธีติดฟางรูปให้กับสมาชิกของตนเองภายในครอบครัว และชักชวนให้พวกเขาเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มเพิ่มขึ้น

4.2 ผู้ใหญ่บ้านและคณะ ควรหาตลาดและสถานที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ติดฟางรูปของกลุ่มดังกล่าวให้เป็นที่รู้จักมากกว่านี้ จึงจะทำให้คนรุ่นใหม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

5. กลุ่มบายศรีสู่ขวัญ การท่องเที่ยวบ้านนาด้วงก็ได้นำเอากิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดังกล่าวเข้ามาเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มบายศรีสู่ขวัญมีสมาชิกทั้งหมด 6 คน เป็นเพศหญิง 2 คน เพศชาย 4 คน ประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่ม 1 คน มีหน้าที่ในการระดมสมาชิกภายในกลุ่มให้ปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนอย่างเต็มที่ รองหัวหน้ากลุ่ม 1 คน มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มวางแผน และทำงานแทนหัวหน้ากลุ่มในกรณีหัวหน้ากลุ่มติดภารกิจอื่น นอกจากหัวหน้ากลุ่มแล้วยังมีหมอพร 1 คน ผู้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ 2 คน และผู้ประสานงาน 1 คน ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้แจ้งให้แขก หรือนักท่องเที่ยวที่มาพัก รู้ว่าจะมีการบายศรีสู่ขวัญในวัน เวลา และสถานที่ใด นอกจากนั้นผู้ประสานงานยังมีหน้าที่ประสานงาน

กับผู้เฒ่าผู้แก่ภายในบ้านที่มีประสบการณ์ในการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญมาช่วยโดยเฉพาะในกรณีมีนักท่องเที่ยวมาเป็นคณะทัวร์เยอะ ๆ แต่กระนั้นก็ยังมีส่วนที่ผู้อาวุโสบางคนไม่มีส่วนร่วมในกลุ่มดังกล่าวโดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 ผู้นำชุมชน ควรให้ผู้อาวุโสภายในบ้านที่มีประสบการณ์ในการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น คือให้พวกเขาเข้าร่วมทุกครั้งที่มีการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ไม่เฉพาะในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวมาเป็นคณะทัวร์เยอะ ๆ เท่านั้นจึงจะให้เข้าร่วม

5.2 ผู้อาวุโสภายในบ้านที่มีประสบการณ์ในการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ควรถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป ทั้งเป็นการให้คนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

6. กลุ่มแสดงศิลปะ มีสมาชิกทั้งหมด 21 คน ซึ่งเป็นลูกหลานของประชาชนบ้านนาด้วงเอง มีหัวหน้ากลุ่ม 1 คน มีหน้าที่เป็นผู้ปกครองของเด็ก รวบรวมสมาชิก/นักแสดงอายุน้อยมาซ้อมและคิดค้นท่าฟ้อนรำต่าง ๆ ตามแบบฉบับที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า จัดหาวัสดุอุปกรณ์การแสดง เช่น จัดหาเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เพลง ทูม ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มดังกล่าวจะเป็นเด็ก แต่บางครั้งเรือเด็กก็ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งทำให้พวกเขาไม่พอใจเท่าไร โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

6.1 ผู้นำชุมชน ควรกระตุ้นให้คนวัยหนุ่มสาวภายในบ้านนาด้วงเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

6.2 ผู้นำชุมชน ควรให้โอกาสเด็กทุกคนในบ้านนาด้วงเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงศิลปะ และให้พวกเขาได้รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน

7. กลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหาร มีสมาชิกทั้งหมด 6 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด ซึ่งผู้เข้าร่วมกลุ่ม ต้องเป็นผู้ที่สนใจและมีเงื่อนไขครบตามระเบียบของกลุ่มวางเอาไว้ เช่น ต้องมีสุขภาพแข็งแรง มีความตั้งใจ รักความสะอาด มีความอดทน และรักอาชีพบริการ สมาชิกส่วนใหญ่ภายในกลุ่มจะเป็นครัวเรือนที่ให้บริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท ปัญหาก็คือ ครัวเรือนที่ไม่มีบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบทไม่มีส่วนร่วมในกลุ่มดังกล่าวโดยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มแม่บ้านมากขึ้นดังนี้

7.1 กลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหาร ครัวระดม และเปิดโอกาสให้ครัวเรือนที่ไม่มีบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

8. กลุ่มเดินป่า กลุ่มเดินป่ามีสมาชิกทั้งหมด 4 คน เพศหญิง 2 คน กลุ่มดังกล่าวมีหน้าที่นำทาง ติดตาม และให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการจะเข้าร่วมกิจกรรมการเดินป่า ทั้งก่อนและในเวลาเดินป่า การแบ่งความรับผิดชอบ เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มดังกล่าวมีเพียง 4 คนและมีเพศหญิง 2 คน จึงแบ่งความรับผิดชอบโดยให้ผู้หญิงเป็นผู้ประสานงานเป็นหลัก ส่วนผู้ชายจะเป็นผู้รับผิดชอบนักท่องเที่ยวเดินป่า แต่เวลามีนักท่องเที่ยวมาพร้อมกันเยอะ ๆ ก็จะไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

8.1 ผู้นำชุมชน หรือหัวหน้ากลุ่มดังกล่าว ควรให้ครัวเรือนที่มีความรู้และประสบการณ์ในการเดินป่าเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

9. กลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน ในระยะผ่านมาเงินกองทุนพัฒนาการท่องเที่ยวของบ้าน ได้ประกอบส่วนเข้าในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม เป็นการลดความยากจนของประชาชนในระดับท้องถิ่นที่มีภูมิละเนาใกล้กับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ประชาชนได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยการมีส่วนร่วมในธุรกิจการท่องเที่ยวของบ้านทั้งทางตรงและทางอ้อม กองทุนพัฒนาการท่องเที่ยวของบ้าน นอกจากจะเป็นเงินทุนให้กู้สำหรับสมาชิกของบ้าน หรือกลุ่มบริการด้านการท่องเที่ยวของบ้าน เพื่อกู้ยืมไปใช้ในการประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของบ้าน เช่น เส้นทางเข้าบ้านและสถานที่ท่องเที่ยว ช่วยพัฒนาระบบน้ำสะอาดของบ้าน พัฒนาระบบตาข่ายไฟฟ้าที่ใช้ภายในบ้าน สร้างและปรับปรุงโรงเรียนสำหรับเด็ก และอื่น ๆ อีกมากมาย แต่ในช่วงระยะเวลา 3-4 ปีที่ผ่านมามีปัญหาเกี่ยวกับการรายงานรายรับ-รายจ่าย และการแบ่งปันผลประโยชน์ของเงินกองทุนดังกล่าว โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

9.1 ผู้นำชุมชน หรือหัวหน้ากลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน ควรทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของเงินกองทุนแล้วรายงานทุก ๆ 1 หรือ 3 เดือนเพื่อให้ประชาชนทุกคนภายในชุมชนได้ทราบทั่วกัน

9.2 ผู้นำชุมชน หรือหัวหน้ากลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน หลังจากมีการสรุป รายงานรายรับ-รายจ่ายแล้ว ควรมีการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับประชาชนแต่ละครัวเรือนภายในชุมชนอย่างเท่าเทียมกันตามความเหมาะสม

9.3 แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรมและท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์ ควรจัดฝึกอบรมให้กับกลุ่มดังกล่าวเกี่ยวกับการบริหารจัดการทางการเงินและการคุ้มครองเงินกองทุน

9.4 แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรมและท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์ ควรมีการตรวจสอบรายรับ-รายจ่ายของเงินกองทุนของกลุ่มดังกล่าว เพื่อความโปร่งใสและเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนภายในชุมชนบ้านนาด้วง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทและสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว และ 4) เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ได้สร้างขึ้นครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว จำนวนทั้งสิ้น 104 ราย ผลการศึกษาสรุปรุได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

บริบทและสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

การวิจัยบ้านนาด้วงในเนื้อหาบริบทพื้นที่มาจากเอกสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของพื้นที่จากผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้ากลุ่มการท่องเที่ยว และประชาชนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาอันยาวนานและการสำรวจพื้นที่ของผู้วิจัยเพื่อนำเนื้อหาที่ได้รับมาสรุปเชื่อมโยงในประเด็นของสภาพการจัดการการท่องเที่ยวบ้านนาด้วง

บริบททั่วไปของบ้านนาด้วง

จากการศึกษาบริบทและสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว พบว่า บ้านนาด้วงมีต้นกำเนิดมาจากเผ่าไทปัว ย้ายถิ่นฐานมาจากแขวงหัวพันมาตั้งถิ่นฐานอยู่บ้านเมืองซอง หนองแก้ว ต่อมาในปี 2416 ได้ย้ายไปตั้งถิ่นฐานที่บ้านกมี้ ในปี 2449 ได้ย้ายจากบ้านดังกล่าวไปตั้งถิ่นฐานอยู่สถานที่ใหม่คือบ้านใต้ ต่อมาในปี 2453 บ้านดังกล่าวถูกแยก

ออกเป็น 3 บ้านคือ บ้านกกแฮน บ้านกงจันทร์ และบ้านกอฮืด ต่อมาในปี 2480 ทั้ง 3 บ้าน ได้รวมตัวกันเข้าเป็นหนึ่งหมู่บ้านเพราะไม่มีความสามารถในการเสียภาษีอากรได้ คือบ้านล่ง หลังจากนั้นได้มีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับชื่อบ้านดังกล่าวเพราะเห็นว่าชื่อบ้านไม่เพราะ จึงได้เปลี่ยนมาเป็นบ้านนาดวงจนถึงปัจจุบัน ต่อมาในปี 2518 หลังจากประเทศลาวได้ถูกประกาศให้เป็นอิสระจากการเป็นหัวเมืองขึ้น ได้มีประชาชนเผ่าขมุจากบ้านน้ำแกย้ายมาสมทบ และตั้งถิ่นฐานอยู่บ้านนาดวง ซึ่งทำให้บ้านนาดวงมีการขยายตัวจากบ้านเล็กกลายเป็นบ้านใหญ่ในปัจจุบัน

บ้านนาดวงยังเป็นบ้านหนึ่งที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว กล่าวคือมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นเอกลักษณ์เหมาะสำหรับการที่จะพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น บ้านนาดวงได้รับการสนับสนุนทางด้านทุนจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) โดยการร่วมมือของประชาชนภายในบ้าน ภายใต้โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อการพัฒนาให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยว และได้เริ่มเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการในวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2555 หลังจากบ้านนาดวงได้เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการในปี 2555 ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวบ้านนาดวงเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี คือตั้งแต่ปี 2555 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจาก 16,148 คน เป็น 22,936 คนในปี 2559 ก่อให้เกิดรายได้ด้านการท่องเที่ยว 620,000 บาท

การจัดการการท่องเที่ยวบ้านนาดวง

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวบ้านนาดวงเป็นการบริหารโดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ และมีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ โดยให้ประชาชนภายในบ้านมีส่วนร่วมในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มคุ้มครองสถานที่ท่องเที่ยว กลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (homestay) กลุ่มทอผ้า กลุ่มตีฟางรูป กลุ่มบายศรีสู่ขวัญ กลุ่มแสดงศิลปะ กลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหาร กลุ่มเดินป่า กลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน ประเด็นสำคัญของแต่ละกลุ่มมีดังนี้

1. กลุ่มคุ้มครองสถานที่ท่องเที่ยว (น้ำตกแก้งย้อย)

กลุ่มคุ้มครองสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ภายใต้การชี้แนะโดยตรงจากผู้ใหญ่บ้าน รองผู้ใหญ่บ้าน และคณะอีก 7 คนที่รับผิดชอบคุ้มครองเงินกองทุน ซึ่งมีสมาชิกทั้งหมด 146 คน ซึ่งทุกคนล้วนแต่เป็นเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว มีหน้าที่และสิทธิในการปกป้องรักษาสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากทุกคน

ภายในบ้านมีหน้าที่ในการอนุรักษ์ และใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นสมบัติของชาตินั้นก็คือน้ำตก แก้งย้อยอย่างคุ้มค่า และรับประกันไม่ให้เกิดการรบกวนและทำลายความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่บริเวณนั้น และน้ำตกอย่างเด็ดขาด เพื่อให้มีความยั่งยืน ไว้ให้ลูกหลานในอนาคตได้มีส่วนร่วมในการใช้และเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ต่อ ๆ กันไป

2. กลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (homestay)

กลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท มีสมาชิกทั้งหมด 8 หลัง กลุ่มดังกล่าว มีหน้าที่จัดเตรียมสถานที่พัก นอกจากนี้จะมีหน้าที่ในการจัดเตรียมสถานที่พักแล้ว ยังมีหน้าที่นำพาแขกหรือนักท่องเที่ยวเข้าพักตามสถานที่ที่ได้จัดเตรียมไว้ตามลำดับรอบหมุนที่ได้ตกลงกันไว้ภายในกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ติดตาม และอำนวยความสะดวกให้กับแขกที่เข้ามาพัก สมาชิกทุกคนภายในครัวเรือนก็ยังมีหน้าที่ในการถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงการให้แขกสามารถมีส่วนร่วมในกิจวัตรประจำวันของครอบครัว เพื่อให้แขกได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการที่ได้มาพักกับเรา ในขณะเดียวกัน เจ้าของบ้านหรือสมาชิกภายในบ้านก็ได้เรียนรู้วัฒนธรรมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับแขกจากการที่ได้พูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกัน

3. กลุ่มทอผ้า

กลุ่มทอผ้ามีสมาชิกที่เป็นเพศหญิงทั้งหมด 14 คน มีหัวหน้ากลุ่ม 1 คน และรองหัวหน้ากลุ่ม 2 คน และมีสมาชิกที่อายุน้อยกว่า 20 ปี 4 คน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนวัยหนุ่มของบ้านนาด้วงยังให้ความสำคัญและอนุรักษ์วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้นั้นก็คือการทอผ้า ผลิตภัณฑ์จากการทอผ้าส่วนใหญ่จะเป็น ผ้าซิ่น ผ้าขาวม้า ผ้าฝ้าย เพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทอได้ง่าย การออกแบบก็ไม่ซับซ้อน วัสดุที่นำมาทอก็หาได้ง่ายตามบริเวณบ้านและตลาดใกล้บ้านและที่สำคัญใช้เวลาไม่นานในการทอ

4. กลุ่มติดฟางรูป

กลุ่มติดฟางรูปมีสมาชิกทั้งหมด 16 คน เป็นเพศหญิง 9 คน และเพศชาย 7 คน ซึ่งได้ผ่านการฝึกอบรมในการติดฟางรูปจากครูฝึกที่มีประสบการณ์มาจากบ้านนาเล่า เมืองโพธิ์สอง แขวงเวียงจันทน์ การเข้าร่วมกลุ่มดังกล่าวเป็นการเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ภายในกลุ่มได้มีการแบ่งความ

รับผิดชอบอย่างละเอียด ซึ่งผู้ชายมีหน้าที่หาและตัดไม้ตามขนาดที่เหมาะสมกับขนาดของที่ระลึกที่สามารถพกพาได้สะดวก ส่วนผู้หญิงมีหน้าที่นำฟางที่จัดเตรียมไว้มาติดตามรอยที่ผู้ออกแบบได้วาดไว้ โดยทุก ๆ อาทิตหัวหน้ากลุ่มจะเรียกสมาชิกทุกคนมาประชุมกันเพื่อปรึกษา พูดคุย และแลกเปลี่ยนบทเรียนเกี่ยวกับความสะดวกรหรือความยุ่งยากในการผลิต ภายหลังผลิตสินค้าได้ตามจำนวนแล้วก็จะนำไปวางจำหน่ายที่สโมสรของบ้านในเวลาที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวหรือมาพัก หลังจากขายได้แต่ละครั้งจะต้องตัดไว้ 5% ของมูลค่าขายทั้งหมดเพื่อเอาเข้าคลังเป็นเงินสะสมของกลุ่ม และเพื่อนำไปใช้ในการจัดซื้อวัสดุหรือกิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่มต่อไป

5. กลุ่มบายศรีสู่ขวัญ

การท่องเที่ยวบ้านนาด้วงก็ได้นำเอากิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดังกล่าวเข้ามาเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มบายศรีสู่ขวัญมีสมาชิกทั้งหมด 6 คน เป็นเพศหญิง 2 คน เพศชาย 4 คน ประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่ม 1 คน มีหน้าที่ในการระดมสมาชิกภายในกลุ่มให้ปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนอย่างเต็มที่ รองหัวหน้ากลุ่ม 1 คน มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มวางแผน และทำงานแทนหัวหน้ากลุ่มในกรณีหัวหน้ากลุ่มติดภารกิจอื่น นอกจากหัวหน้ากลุ่มแล้วยังมีหมอพร 1 คน ผู้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ 2 คน และผู้ประสานงาน 1 คน ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้แจ้งให้แขก หรือนักท่องเที่ยวที่มาพักรู้ว่าจะมีการบายศรีสู่ขวัญในวัน เวลา และสถานที่ใด นอกจากนั้นผู้ประสานงานยังมีหน้าที่ประสานงานกับผู้เฒ่าผู้แก่ภายในบ้านที่มีประสบการณ์ในการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญมาช่วยโดยเฉพาะในกรณีมีนักท่องเที่ยวมาเป็นคณะทัวร์ เยอะ ๆ

6. กลุ่มแสดงศิลปะ

กลุ่มแสดงศิลปะมีสมาชิกทั้งหมด 21 คน ซึ่งเป็นลูกหลานของประชาชนบ้านนาด้วงเอง มีหัวหน้ากลุ่ม 1 คน มีหน้าที่เป็นผู้ปกครองของเด็ก รวบรวมสมาชิก/นักแสดงอายุน้อยมาซ้อมและคิดค้นท่าฟ้อนรำต่าง ๆ ตามแบบฉบับที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า จัดหาวัสดุอุปกรณ์การแสดง สำหรับการแสดงของกลุ่มศิลปะมีอยู่ 3 รายการ คือ ฟ้อนรำรวมกลุ่มของเผ่าขมุ ร้องเพลงเผ่าขมุ และเต้นรำกระทบไม้เผ่าขมุ สำหรับราคาในการเก็บค่าการแสดงศิลปะนั้น ที่ผ่านมายังไม่ได้กำหนด และยังไม่ได้มีการเก็บค่าการแสดงเพียงแต่ให้นักท่องเที่ยว/แขกบริจาคตามความพึงพอใจโดยจะทำการเป็นกล่องบริจาคไว้ ส่วน

นักท่องเที่ยวที่มาเป็นคณะใหญ่ ๆ หรือแขกคนสำคัญของแขวงที่เดินทางเพื่อชมการแสดงโดยเฉพาะ
จะได้ค่าการแสดงประมาณ 2,000-3,000 บาท/ครั้ง

7. กลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหาร

กลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหารมีสมาชิกทั้งหมด 6 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด มีหน้าที่ทำอาหารบริการ
แขก/นักท่องเที่ยวที่มาพักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท หรือผู้ที่สนใจเดินทางมาเที่ยวชมบ้านนาด้วง
การทำอาหารเป็นการปรุงแต่งจากวัตถุดิบและเครื่องผสมที่หาได้ภายในหมู่บ้าน หรือตลาดใกล้บ้าน
การทำอาหารแต่ละครั้งจะทำที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากทางกลุ่มได้ซื้อวัสดุอุปกรณ์การทำอาหารและ
เก็บรักษาไว้ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน สำหรับการกำหนดเมนูอาหารในแต่ละมื้อก็คือ อาหารเช้าจะมี 3 อย่าง
ส่วนอาหารกลางวันและค่าน้ำมันมี 4 อย่าง ส่วนราคาในการบริการอาหารให้กับแขก/นักท่องเที่ยวที่มา
พักนั้น คือ 80 บาท/คน/มื้อ

8. กลุ่มเดินป่า

กลุ่มเดินป่ามีสมาชิกทั้งหมด 4 คน เพศหญิง 2 คน กลุ่มดังกล่าวมีหน้าที่นำทาง ติดตาม และ
ให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการจะเข้าร่วมกิจกรรมการเดินป่า ทั้งก่อน และในเวลาเดินป่า
การแบ่งความรับผิดชอบ เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มดังกล่าวมีเพียง 4 คนและมีเพศหญิง 2 คน ส่วน
เส้นทางการเดินป่าของบ้านนาด้วงมี 2 เส้นทาง คือ ระยะทาง 1 กิโลเมตร และ 5 กิโลเมตร สำหรับ
เส้นทางเดินป่าระยะทาง 1 กิโลเมตรนั้น เริ่มเดินจากบ้านโดยผ่านไร่นาและสิ้นสุดที่น้ำตกแก้งย้อย ส่วน
เส้นทางเดินป่าระยะทาง 5 กิโลเมตร เริ่มเดินจากบ้านเช่นเดียวกันแต่จะเดินลึกเข้าไปในป่าและกินข้าว
ในป่าและจะมาสิ้นสุดอยู่ที่น้ำตกแก้งย้อยเหมือนกัน หลังจากนั้นก็มีรถมารับกลับบ้าน

9. กลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน

กลุ่มคุ้มครองเงินกองทุนมีสมาชิกทั้งหมด 7 คน เพศหญิง 3 คน มีหัวหน้ากลุ่ม 1 คน และ
รองหัวหน้ากลุ่ม 2 คน กลุ่มคุ้มครองเงินกองทุนท่องเที่ยวบ้านนาด้วงมีหน้าที่ทำบัญชีรายรับรายจ่าย
ส่วนการเก็บค่าตัวเข้าชมได้จัดให้ประชาชนภายในบ้านนาด้วงซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละครัวเรือน
โดยรอบเวียนกันวันละ 3 คน โดยแต่ละวันหลังเก็บค่าตัวแล้วก็จะเงินดังกล่าวไปให้ผู้รับผิดชอบกลุ่ม
คุ้มครองเงินกองทุน ซึ่งสมาชิกของกลุ่มคุ้มครองเงินกองทุนก็จะผลัดเปลี่ยนกันวันละ 2 คน เพื่อ

รับผิดชอบและติดตามการเก็บค่าตัวเข้าขมน้ำตกแก้งฮู่ย หลังจากสรุปรายรับรายจ่ายทุก ๆ 1 เดือน หรือ 3 เดือน จะแบ่งให้สำนักงานแถลงข่าว วัฒนธรรมและท่องเที่ยวเมืองวังเวียง 20% ส่วนที่เหลือ นำมาคำนวณคิดเป็น 100% แล้ว 60% จะแบ่งให้สมาชิกของกลุ่มและพนักงานเก็บค่าตัวทุกคน เท่ากัน ส่วนที่เหลืออีก 20% เอาเข้าเป็นเงินกองทุนของบ้านนาด้วง

การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียงแขวง เวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการ วิจัยและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือให้มีความตรงในเนื้อหาและมีความเชื่อมั่นสูงเหมาะต่อการนำไปใช้ ในพื้นที่ชุมชนบ้านนาด้วง จำนวน 104 ครัวเรือน และวัดการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะของครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูล

ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีอายุเฉลี่ย 47.38 ปี โดยมีอายุมากที่สุดคือ 79 ปี และอายุน้อยที่สุดคือ 26 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา อาศัยอยู่ในชุมชนเป็น ระยะเวลาช่วง 21-30 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน มีสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมใน การท่องเที่ยวไม่เกิน 2 คน มีรายได้เฉลี่ย 189,091.35 บาทต่อปี โดยมีรายได้ของครัวเรือนสูงสุด 1,500,000 บาท และมีรายได้ต่ำสุด 50,000 บาท นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีเจตคติต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนบ้านนาด้วง มีเจตคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง ให้การสนับสนุนและให้การร่วมมือในการจัดการ การท่องเที่ยวบ้านนาด้วงเป็นอย่างดี

การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

จากการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนา ด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในประเด็นการมีส่วน ร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.72 ผลการศึกษา ยังพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระดับมากในประเด็นการเข้าร่วมประชุมในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวใน ชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.13 ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.04 ในส่วนการมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.25 ในด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์การท่องเที่ยวในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.36 นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.41 การมีส่วนร่วมกับสมาชิกในชุมชน สํารวจแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.60 การมีส่วนร่วมในเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.16 การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดขยะตามบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.35 และการมีส่วนร่วมในการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.20

การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน

จากการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในประเด็นการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.91 ผลการศึกษายังพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระดับปานกลางในประเด็นมีส่วนร่วมในการให้บริการนำชมสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน เช่น การเดินป่า เทียน้ำตก ค่าเฉลี่ย 3.21 ส่วนการมีส่วนร่วมในการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวภายในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.35 ในส่วนการมีส่วนร่วมให้บริการอาหาร เครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.60 ในด้านการมีส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.18 นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในการจัดแสดงการละเล่น ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.61 การมีส่วนร่วมในการให้คำอธิบายหรือให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.92 การมีส่วนร่วมในการจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญให้นักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.55

การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน

จากการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในประเด็นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชนในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย

3.35 ผลการศึกษายังพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระดับปานกลางในประเด็นมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ค่าเฉลี่ย 3.44 ส่วนการมีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกตามวิถีชีวิตชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.84 ในส่วนการมีส่วนร่วมในการได้รับการพัฒนาการศึกษาอบรม การให้ความรู้ การช่วยเหลือจากชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.50 นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในการได้รับความรู้จากนักท่องเที่ยวเข้าในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.05 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.34 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.86 การมีส่วนร่วมในการพิจารณาผลกระทบด้านบวกและด้านลบในการท่องเที่ยวชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.22 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.93 และการมีส่วนร่วมในการประเมินด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.01

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียงแขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใช้สถิติอนุमान คือ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะที่ไปของครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูล คือ อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว รายได้ของครัวเรือน และเจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยการใช้สถิติ (Multiple Regression Analysis) เพื่อนำผลที่ได้มาสรุปเป็นหัวข้อในการหาข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว และเจตคติของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) สำหรับปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายได้ของครัวเรือน ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยสำคัญที่สามารถทำนายความสัมพันธ์ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว และเจตคติของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับปานกลาง ($R=0.449$) ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ร้อยละ 20.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($R^2=0.202$; $\alpha < 0.05$)

เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

การวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหาซึ่งเป็นแนวทางการเสนอแนะที่ได้มาจากการพูดคุย การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยว และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแบบสอบถามได้นำมาสรุปในประเด็นของการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเป็นเนื้อหาในการสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว รายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มคุ้มครองสถานที่ท่องเที่ยว ทุกครัวเรือน หรือประชาชนทุกคนในบ้านนาด้วง ไม่ว่าจะเป็นเด็กวัยหนุ่ม รวมไปถึงผู้อาวุโส ซึ่งทุกคนล้วนแต่เป็นเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าว เนื่องจากทุกคนภายในบ้านมีหน้าที่ในการคุ้มครอง อนุรักษ์ และใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นสมบัติของชาติอย่างคุ้มค่า และรับประกันไม่ให้เกิดการรบกวนและทำลายความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเด็ดขาด ซึ่งมีข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสถานที่ท่องเที่ยว คือ การปลูกจิตสำนึกแก่คนในชุมชนและคนรุ่นใหม่ในท้องถิ่น การจัดประชุมเพื่อปรึกษาหารือในการกำหนดกฎ ระเบียบ ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน การเปิดประชุมแกนนำและคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการร่วมกันวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในชุมชน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวและผลประโยชน์ที่จะได้รับ

2. กลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (homestay) กลุ่มบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท นอกจากจะมีหน้าที่ในการจัดเตรียมสถานที่พักแล้ว ยังมีหน้าที่พาแขกหรือนักท่องเที่ยวเข้าพักตามสถานที่ที่ได้จัดเตรียมไว้ตามลำดับรอบหมุนที่ได้ตกลงกันไว้ภายในกลุ่มสมาชิกทุกคนภายในครัวเรือนก็ยังมีหน้าที่ในการถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงการให้แขกสามารถมีส่วนร่วมในกิจวัตรประจำวันของครอบครัว ซึ่งปัจจุบันกลุ่มดังกล่าวมีสมาชิกเพียง 8 ครัวเรือนเท่านั้น และยังมีสมาชิกอีกหลายครัวเรือนที่ต้องการมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยมีข้อเสนอแนะ คือ การให้ครัวเรือนที่มีความสามารถ และมีความพร้อมทางด้านสถานที่พัก และมีสิ่งอำนวยความสะดวกตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท การจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบทให้กับคนในท้องถิ่นบ้านนาด้วง

3. กลุ่มทอผ้า บ้านนาด้วงเป็นบ้านหนึ่งที่มีจุดเด่นทางด้านทอผ้าที่ได้สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เป็นอาชีพหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวนอกจากการทำนา การทอผ้านอกจากจะเป็นการสร้างและผลิตเป็นสินค้าหรือของที่ระลึกแล้ว นักท่องเที่ยวบางคนหรือบางกลุ่มยังสนใจในการเรียนรู้วิธีทอผ้ากับชาวบ้านโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาพักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท แต่ปัญหาของกลุ่มดังกล่าว คือ ผลิตภัณฑ์ทอผ้ายังไม่เป็นที่ดึงดูดและสนใจของนักท่องเที่ยวและทำให้คนในชุมชนไม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วม คือ การจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการออกแบบลวดลายและรูปแบบใหม่ ๆ ให้กับกลุ่มดังกล่าวและคนในท้องถิ่นบ้านนาด้วงที่สนใจเพื่อให้พวกเขาเข้ามามีส่วนร่วมในการทอผ้ามากยิ่งขึ้น และการหาตลาดและสถานที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทอผ้าของกลุ่มดังกล่าวให้เป็นที่รู้จักมากกว่านี้ จึงจะทำให้คนรุ่นใหม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

4. กลุ่มติดฟางรูป กลุ่มติดฟางรูปได้ผ่านการฝึกอบรมในการติดฟางรูปจากครูฝึกที่มีประสบการณ์มาจากบ้านนาเล่า เมืองโพธิ์โฮง แขวงเวียงจันทน์ การเข้าร่วมกลุ่มดังกล่าวเป็นการเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ภายในกลุ่มได้มีการแบ่งความรับผิดชอบอย่างละเอียด ซึ่งผู้ชายมีหน้าที่หาและตัดไม้ตามขนาดที่เหมาะสมกับขนาดของที่ระลึกที่สามารถพกพาได้สะดวก ส่วนผู้หญิงมีหน้าที่นำฟาง

ที่จัดเตรียมไว้มาติดตามรอยที่ผู้ออกแบบได้วาดไว้ เช่นเดียวกับกลุ่มทอผ้าผลิตภัณฑ์ติดฟางรูปของ กลุ่มดังกล่าวยังไม่เป็นที่ดึงดูดและสนใจของนักท่องเที่ยวและทำให้คนในชุมชนไม่สนใจที่จะเข้ามามี ส่วนร่วมจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อให้สมาชิกบ้านนาด้วงเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นคือ การสอนวิธีติดฟางรูป ให้กับสมาชิกของตนเองภายในครอบครัว และชักชวนให้พวกเขาเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มเพิ่มขึ้น และการหาตลาดและสถานที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ติดฟางรูปของกลุ่มดังกล่าวให้เป็นที่รู้จักมากกว่านี้ จึงจะทำให้คนรุ่นใหม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

5. กลุ่มบายศรีสู่ขวัญ การท่องเที่ยวบ้านนาด้วงก็ได้นำเอากิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ทาง วัฒนธรรมดังกล่าวเข้ามาเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้างความประทับใจให้กับ นักท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มบายศรีสู่ขวัญมีสมาชิกทั้งหมด 6 คน เป็นเพศหญิง 2 คน เพศชาย 4 คน ประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่ม 1 คน รองหัวหน้ากลุ่ม 1 คน นอกจากหัวหน้ากลุ่มแล้วยังมีหมอพร 1 คน ผู้ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ 2 คน และผู้ประสานงาน 1 คน ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้แจ้งให้แขก หรือ นักท่องเที่ยวที่มาพักรู้ว่าจะมีการบายศรีสู่ขวัญในวัน เวลา และสถานที่ใด นอกจากนั้นผู้ประสานงาน ยังมีหน้าที่ประสานงานกับผู้เฒ่าผู้แก่ภายในบ้านที่มีประสบการณ์ในการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญมาช่วย โดยเฉพาะในกรณีมีนักท่องเที่ยวมาเป็นคณะทัวร์เยอะ ๆ แต่กระนั้นก็ยังมีส่วนที่ผู้เฒ่าผู้แก่บางคนไม่มีส่วนร่วม ในกลุ่มดังกล่าว ข้อเสนอแนะผู้นำชุมชน ควรให้ผู้เฒ่าผู้แก่ภายในบ้านที่มีประสบการณ์ในการทำพิธี บายศรีสู่ขวัญ เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ไม่เฉพาะในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวมาเป็นคณะทัวร์เยอะ ๆ เท่านั้น และผู้เฒ่าผู้แก่ภายในบ้านที่มีประสบการณ์ในการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ควรถ่ายทอดความรู้ให้กับ คนรุ่นใหม่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป ทั้งเป็นการให้คนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม มากขึ้น

6. กลุ่มแสดงศิลปะ มีสมาชิกทั้งหมด 21 คน ซึ่งเป็นลูกหลานของประชาชนบ้านนาด้วงเอง มีหัวหน้ากลุ่ม 1 คน มีหน้าที่เป็นผู้ปกครองของเด็ก รวบรวมสมาชิก/นักแสดงอายุน้อยมาซ้อมและ คิดค้นท่าฟ้อนรำต่าง ๆ ตามแบบฉบับที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า จัดหาวัสดุอุปกรณ์การแสดง ซึ่ง สมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มดังกล่าวจะเป็นเด็ก แต่บางครั้งวัยรุ่นก็ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งทำให้พวกเขาไม่พอใจเท่าไร เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมมากขึ้นและไม่ให้มีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น ข้อเสนอแนะ คือ ผู้นำชุมชน ควรกระตุ้นให้คนวัยหนุ่มสาวภายในบ้านนาด้วงเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น และควรให้

โอกาสเด็กทุกคนในบ้านนำตัวเองเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงศิลปะ และให้พวกเขาได้รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน

7. กลุ่มแม่บ้าน/ทำอาหาร มีสมาชิกทั้งหมด 6 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด ซึ่งผู้เข้าร่วมกลุ่มต้องเป็นผู้ที่สนใจและมีเงื่อนไขครบตามระเบียบของกลุ่มวางเอาไว้ เช่น ต้องมีสุขภาพแข็งแรง มีความตั้งใจ รักความสะอาด มีความอดทน และรักอาชีพบริการ สมาชิกส่วนใหญ่ภายในกลุ่มจะเป็นครัวเรือนที่ให้บริการที่พักแบบสัมพัทธ์วัฒนธรรมชนบท ปัญหาก็คือ ครัวเรือนที่ไม่มีบริการที่พักแบบสัมพัทธ์วัฒนธรรมชนบทไม่มีส่วนร่วมในกลุ่มดังกล่าว ซึ่งมีข้อเสนอแนะเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มแม่บ้านมากขึ้น คือ กลุ่มดังกล่าว ควรระดม และเปิดโอกาสให้ครัวเรือนที่ไม่มีบริการที่พักแบบสัมพัทธ์วัฒนธรรมชนบท เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

8. กลุ่มเดินป่า กลุ่มเดินป่ามีสมาชิกทั้งหมด 4 คน เพศหญิง 2 คน กลุ่มดังกล่าวมีหน้าที่นำทาง ติดตาม และให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการจะเข้าร่วมกิจกรรมการเดินป่า ทั้งก่อนและในเวลาเดินป่า การแบ่งความรับผิดชอบ เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มดังกล่าวมีเพียง 4 คนและมีเพศหญิง 2 คน จึงแบ่งความรับผิดชอบโดยให้ผู้หญิงเป็นผู้ประสานงานเป็นหลัก ส่วนผู้ชายจะเป็นผู้รับผิดชอบนักท่องเที่ยวเดินป่า แต่เวลามีนักท่องเที่ยวมาพร้อมกันเยอะ ๆ ก็จะไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมีข้อเสนอแนะ คือผู้นำชุมชน หรือหัวหน้ากลุ่มดังกล่าว ควรให้ครัวเรือนที่มีความรู้และประสบการณ์ในการเดินป่าเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

9. กลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน ในระยะผ่านมาเงินกองทุนพัฒนาการท่องเที่ยวของบ้าน ได้ประกอบส่วนเข้าในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งทำให้ประชาชนได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยการมีส่วนร่วมในธุรกิจการท่องเที่ยวของบ้านทั้งทางตรงและทางอ้อม กองทุนพัฒนาการท่องเที่ยวของบ้าน นอกจากจะเป็นเงินทุนให้กู้สำหรับสมาชิกของบ้าน หรือกลุ่มบริการด้านการท่องเที่ยวของบ้าน ยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของบ้าน แต่ในช่วงระยะเวลา 3-4 ปีที่ผ่านมามีปัญหาเกี่ยวกับการรายงานรายรับ-รายจ่าย และการแบ่งปันผลประโยชน์ของเงินกองทุนดังกล่าว โดยมีข้อเสนอแนะ คือ ผู้นำชุมชน หรือหัวหน้ากลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน ควรทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของเงินกองทุนแล้วรายงานทุก ๆ 1 หรือ 3 เดือนเพื่อให้ประชาชนทุกคนภายในชุมชนได้ทราบทั่วกัน และควรมีการสรุป รายงานรายรับ-รายจ่ายแล้ว ควรมีการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับประชาชนแต่ละ

ครัวเรือนภายในชุมชนอย่างเท่าเทียมกันตามความเหมาะสม นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ ควรจัดฝึกอบรมให้กับกลุ่มดังกล่าวเกี่ยวกับการบริหารจัดการทางการเงินและการคุ้มครองเงินกองทุน และควรมีการตรวจสอบรายรับ-รายจ่ายของเงินกองทุนของกลุ่มดังกล่าว เพื่อความโปร่งใสและเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนภายในชุมชนบ้านนาดัวง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาดัวง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว ซึ่งผลการวิจัยมีประเด็นอภิปรายดังนี้

จากการศึกษาบริบทและสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาดัวง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว พบว่า บ้านนาดัวงมีต้นกำเนิดมาจากเผ่าไทปัว ย้ายถิ่นฐานมาจากแขวงหัวพัน มาตั้งถิ่นฐานอยู่บ้านเมืองของ หนองแก้ว ในปี 1975 หลังจากประเทศลาวได้ถูกประกาศให้เป็นอิสระจากการเป็นหัวเมืองขึ้น ได้มีประชาชนเผ่าขมุจากบ้านน้ำแก้อ้ายมาสมทบ และตั้งถิ่นฐานอยู่บ้านนาดัวง ซึ่งทำให้บ้านนาดัวงมีการขยายตัวจากบ้านเล็กกลายเป็นบ้านใหญ่ในปัจจุบัน บ้านนาดัวงยังเป็นบ้านหนึ่งที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว กล่าวคือมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นเอกลักษณ์เหมาะสำหรับการที่จะพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น บ้านนาดัวงได้รับการสนับสนุนทางด้านทุนจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) โดยความร่วมมือของประชาชนภายในบ้าน ภายใต้โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อการพัฒนาให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยว และได้เริ่มเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการในวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ซึ่งสอดคล้องกับ (ลัดดาวรร ดวงบุปผา, 2557 : 3) ได้ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านย้อ เมืองแบง แขวงอุดมไชย สปป. ลาว ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านย้อ เมืองแบง แขวงอุดมไชย เป็นบ้านที่ตั้งอยู่เรียงตามแนวเส้นทางเลขที่ 2W (เส้นทางเลขที่ 2 ทางทิศตะวันตกของแขวงอุดมไชย) ซึ่งเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับอนุภาคพื้น เช่น จังหวัดน่าน ประเทศไทย และเดียนเบียนฟู สาธารณรัฐ สังคมนิยมเวียดนาม นอกจากนี้ยังเป็นชุมชนที่ได้รับประกาศเป็นบ้านวัฒนธรรม บ้านปลอดภัย บ้านแบบอย่างสามสะอาด และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาแต่สมัยบรรพบุรุษ ดังนั้น ด้านทรัพยากรการ

ท่องเที่ยวเป็นชุมชนที่ถูกคัดเลือกเป็นชุมชนที่มีการท่องเที่ยวแบบประชาชนมีส่วนร่วมของชุมชน และ ได้กำหนดการจัดการท่องเที่ยวภายในออกเป็น 4 กลุ่มการผลิต ได้แก่ การทอผ้า การจักสาน การผลิตเครื่องปั้นดินเผา และการแสดงศิลปะที่สะท้อนถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของชุมชน ซึ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ให้ข้อมูลในด้าน การมีส่วนร่วมใน กระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ในประเด็นเข้าร่วมประชุมใน ชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน มีส่วนร่วมกับสมาชิกในชุมชน สำรวจแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน และมีส่วนร่วมในการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยว และ ให้เกิดความหลากหลายในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ชันญ์ วงษ์วิภาค (2545 : 57) ได้กล่าวว่า การวางแผนจัดการ ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนต้องประสานความรู้ของผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานของรัฐ ที่ต้องมีข้อตกลงร่วมกันของสิ่งที่ควรอนุรักษ์ และสิ่ง ที่อยากให้เกิดขึ้น ในทำนองเดียวกันกับ อมรา อินทจักร (2550 : 3) พบว่า สมาชิกชมรมการ ท่องเที่ยวได้ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานตามกลยุทธ์โดยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงเพื่อกำหนดวิสัย ทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ ตลอดจนการดำเนินการตามกลยุทธ์ และแผนงานที่สมาชิกชมรมการ ท่องเที่ยวร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อให้การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านศรีตงเย็น ตำบลบ้านช้าง อำเภอมะแมง จังหวัดเชียงใหม่ นั้นประสบผลสำเร็จ รวมทั้งการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการ ที่ชุมชนได้กำหนดแนวทางการดำเนินการไว้โดยอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ และ สนับสนุน ตลอดจนการส่งเสริมเพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนใน ระดับปานกลาง ในประเด็น การมีส่วนร่วมในการให้บริการนำชมสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน เช่น การ เดินป่า เทียน้ำตก การมีส่วนร่วมในการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวภายในชุมชน การมีส่วนร่วม ให้บริการอาหารเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการให้คำอธิบายหรือให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่ง สอดคล้องกับ ชูวิทย์ ศิริเวชกุล (2544 : 52-56) ได้สรุปการบรรยายของ Dr. Erik Holm Petersen ผู้เชี่ยวชาญพิเศษจากองค์การท่องเที่ยวโลก ที่กล่าวถึงหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงชุมชน คือ การ

มีส่วนร่วมของชุมชนอันรวมถึงกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงชุมชนจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวลักษณะนี้ได้แก่ การจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน กิจกรรมการแสดงวัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวแคมป์ การจัดที่พักแรมแบบโฮมสเตย์ และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและที่พักแรมในหมู่บ้าน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชนอยู่ในระดับปานกลางในประเด็น ได้รับความรู้จากนักท่องเที่ยวเข้าในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวชุมชน การมีส่วนร่วมในการพิจารณาผลกระทบด้านบวก และด้านลบในการท่องเที่ยวชุมชน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งผลประโยชน์ที่พวกเขาได้รับขึ้นอยู่กับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวที่พวกเขาได้เข้าร่วม ซึ่งสอดคล้องกับไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531 : 241) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการการดำเนินงานร่วมพลังประชาชนกับองค์กรภาครัฐ หรือองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่าสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ จะต้องร่วมมือกันวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการ หรือแก้ไขปัญหาของประชาชนในชุมชน และยังสอดคล้องกับ อารีย์ นัยพินิจ จูริชญา มณีเนตร (2551 : 3) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว หมู่บ้านบุไทรโฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว หมู่บ้านบุไทรโฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมลงมติหรือลงความเห็นที่จะช่วยกันในการจัดการท่องเที่ยว ทุกครั้งที่มีการประชุมในหมู่บ้าน และการเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและการรับผลประโยชน์ตอบแทน ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการวางแผนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ชุมชนมีการได้ประชุม การวางแผนจัดสถานที่บริเวณหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีการเข้าร่วมตัดสินใจในกิจกรรมรณรงค์รักษาความสะอาด ความสวยงาม และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวภายนอกชุมชนจากสื่อต่าง ๆ เจตคติของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยว

โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับมากที่สุดคือ อบต. ควรรับฟังข้อเสนอแนะของประชาชนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เนื่องจากองค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนเท่าที่ควร

จากการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งตัวแปรจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว สามารถอธิบายการผันแปรของการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ร้อยละ 11.90 เมื่อครัวเรือนมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวมากมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับมาก สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 157-159) สมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว นอกจากนี้จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการแรงงานในกิจกรรมในพื้นที่ การขยายตัวของการท่องเที่ยวทำให้ต้องการแรงงาน เกิดการสร้างงานและอาชีพ ส่งผลให้สมาชิกในครัวเรือนเข้าไปประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า เจตคติของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ หากหัวหน้าครัวเรือนมีเจตคติต่อการท่องเที่ยวมากมีแนวโน้มที่มีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ อัครพงศ์ อ้นทอง (2549 : 3) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของคนในท้องถิ่นที่มีต่อผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า คนในท้องถิ่นคิดว่าการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดผลกระทบที่ดีทางด้านเศรษฐกิจและชุมชน เช่น ทำให้คนในชุมชนมีงานทำมากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความภาคภูมิใจ และสามัคคีกันมาก

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงให้ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมให้ครัวเรือนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลและได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นการลดข้อขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น รวมถึงการให้ความสำคัญในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากร

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ให้มีความยั่งยืน ไว้ให้ลูกหลานได้มีส่วนร่วมในการใช้และเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ต่อ ๆ กันไป

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว ทำให้ได้ประเด็นในการเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือจากคนภายในชุมชนซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้จากการวิจัยทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. ผู้นำชุมชน หัวหน้ากลุ่มการท่องเที่ยว สมาชิกของกลุ่มการท่องเที่ยว และคนในชุมชนบ้านนาด้วง ที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ควรมีการประชุมร่วมกันในหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนบางส่วนที่ไม่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ได้รับรู้ถึงการท่องเที่ยว ความสำคัญของการท่องเที่ยว และประโยชน์ที่จะได้จากการท่องเที่ยว เพื่อให้ทุกคนในชุมชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
2. แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์ ควรสนับสนุน และส่งเสริมด้านการตลาดท่องเที่ยวให้กับชุมชนบ้านนาด้วง เพื่อที่จะสามารถสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมและสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว
3. แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์ สามารถนำเอาข้อมูลต่างๆที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้นำมากำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนการพัฒนาและแนวทาง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่บ้านนาด้วง และอาจจะนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวได้

4. ผู้นำชุมชน หัวหน้ากลุ่มการท่องเที่ยว บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สามารถนำเป็นแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของบ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

1. ประชาชนบ้านนาด้วงมีผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เสนอแนะในการจัดการผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ควรมีการทำความเข้าใจร่วมกันในการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับประชาชนแต่ละครัวเรือนภายในชุมชนอย่างเท่าเทียมกันตามความเหมาะสม ผู้นำชุมชน หรือหัวหน้ากลุ่มคุ้มครองเงินกองทุน หลังจากมีการสรุป รายงานรายรับ-รายจ่ายแล้ว ควรมีการแบ่งรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ ควรมีการตรวจสอบรายรับ-รายจ่ายของเงินกองทุนของกลุ่มดังกล่าว เพื่อความโปร่งใสและเพื่อลดข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นภายในชุมชนบ้านนาด้วง

2. ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้ากลุ่มการท่องเที่ยว บ้านนาด้วง ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของชุมชนมากขึ้น โดยการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น การแสดงศิลปะ และควรให้ครัวเรือนที่มีความสามารถ และมีความพร้อมทางด้านสถานที่พัก และมีสิ่งอำนวยความสะดวกตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบทเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการมาพักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท

3. แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรมและท่องเที่ยว ควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่คนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว และควรปลูกจิตสำนึกและสร้างความรับรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาด้วง เนื่องจากทุกคนภายในบ้านมีหน้าที่ในการคุ้มครอง อนุรักษ์ และใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างคุ้มค่า และรับประกันไม่ให้มีการรบกวนและทำลายความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกต่อไป

4. ชุมชนบ้านนาด้วงเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เกิดความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (survey research) มุ่งอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research) เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนจัดการผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้น้อยที่สุด

3. การศึกษาครั้งต่อไปอาจมุ่งประเด็นของการศึกษาความเข้มแข็งในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการศึกษาในหลายพื้นที่ของเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

- กติกากา กลิ่นจันทร์แดง. 2554. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน: แผนนำเสนอชุมชน
ต้นแบบ เพื่อการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน. ขอนแก่น.
- กรมพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทย. 2558. สถิติการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาวสำหรับปี 2558.
- กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว. 2553. แผนยุทธศาสตร์พัฒนา และส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.
- กองพัฒนาเกษตรที่สูง สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2545. คู่มือการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนด้านการท่องเที่ยว. อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่: กองพัฒนาเกษตรที่สูง สำนักงาน
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ. 2554. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฉอ้าน วุฒิกรรมรักษา. 2536. ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของ
ประชาชนในโครงการงานในชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- ชนัญ วงษ์วิภาค. 2545. การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
กรุงเทพฯ: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัยณรงค์ สุประดิษฐ์. 2555. การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา ตำบลกรุงชิง
อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ชูวิทย์ ศิริเวชกุล. 2544. จัดโฮมสเตย์อย่างไรไม่ผิดทาง-แนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวชนบท.
วารสารการท่องเที่ยว.
- ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. 2539. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพฯ: วัชรินทร์การพิมพ์.
- ทิพย์สุดา พุฒจร. 2556. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนสลักตอก จังหวัดตราด.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. 2543. กระบวนการสร้างชุมชนเข้มแข็งประชาคม และประชาสังคม.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- นภัสวรรณ ปานเหง้า. 2553. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษาหมู่บ้าน
เต่า บ้านกอก อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นฤพร เวศอุไร. 2552. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยมีชุมชนเป็นฐานของ
ตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. 2548. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ ซี.พี.บุ๊ค สแตนดาร์ด.
- ปธาน สุวรรณมงคล. 2526. ทิศนะบางประการในเรื่องสภาพตำบลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการมี
ส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา.
- ประภรณ์ ช่างเรือน. 2552. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม กรณีศึกษา ชุมชนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน
จังหวัดเชียงราย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ประเวส หอมชื่น. 2550. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านชะยอม หมู่ที่ 7 ตำบลนโปธิ์กลาง
อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปรีชา คุณแสน. 2555. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ อำเภอ
สะเมิง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2546. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ: โครงการ
เสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส).
- ปิยะกร วงษ์ศิริ. 2556. ผลกระทบจากการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของ
ชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์. 2553. แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการ
ท่องเที่ยวของแผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงเวียงจันทน์.
- พจนา สวนศรี. 2546. คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและ
ธรรมชาติ.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2527. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา
ปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. 2531. การมีส่วนร่วมของประชาชน. วารสารพัฒนาชุมชน.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2546. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. ไทยอนุเคราะห์ไทย.

- ฤดีกร เดชาชัย. 2557. **การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชนเผ่าอาข่า จังหวัด เชียงราย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ลัดดาวร ดวงบุปผา. 2557. **กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านย้อย เมืองแขวง อุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วรารภรณ์ ดวงแสง. 2553. **ผลกระทบของการท่องเที่ยวและการปรับตัวของครัวเรือนในพื้นที่การท่องเที่ยวหนาแน่น: กรณีศึกษาอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วรารภรณ์ มาลารัตน์. 2557. **การบริหารจัดการการท่องเที่ยวทะเลสาบดอยเต่าเชิงบูรณาการ**. รายงานการค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วิภาดา ศุภรัฐปรีชา. 2553. **ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกต เชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- วีระพล ทองมา และประเจต อำนาจ. 2547. **ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อประชาชนพื้นที่ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่**. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. 2559. **การท่องเที่ยวโดยชุมชน**. [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.cbt-i.org/travel.php>. (6 มีนาคม 2559).
- สายรุ้ง ดินโคกสูง. 2549. **การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาหาดขบา ตำบลขบา อำเภอ เมือง จังหวัดอุบลราชธานี**. ขอนแก่น: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สินธุ์ สโรบล และอุตร วงษ์ทับทิม. 2546. **การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สิริพัฒน์ ลากจิตตร. 2550. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาดา วงษ์ชัยภูมิ. 2551. **การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัด นครราชสีมา**. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนิสา ฉันทรัตน์โยธิน. 2546. **ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านดอยปู่ย ตำบล สุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชาติพิทย์ เข็มน้อย. 2554. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- แสงดาว วงศ์พระจันทร์. สัมภาษณ์. 2559.
- อคิน รพีพัฒน์. 2527. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารพิมพ์.

- อภิญา สุพิชญ์. 2555. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
กรณีศึกษา บ้านสิงห์ท่า อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อักรพงศ์ อ้นทอง. 2549. ทศนคติของคนในท้องถิ่นที่มีต่อผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว
กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และเชียงราย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัศวิน แสงพิกุล. 2556. ระเบียบวิธีวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อารีย์ นัยพินิจ และฐิรชญา มณีเนตร. 2551. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
หมู่บ้านบุไทรโฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อมรา อินทจักร. 2550. ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านศรีดงเย็น
ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.
- อำภรณ์ ชางเกวียน. 2540. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่า
ชายเลนชุมชนตำบลเข้าไม้แคว อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต บัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรรถพล จันท์เพ็ญ. 2554. ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน บริเวณคลองอัมพวา จังหวัดส
มุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Yang. 2555. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามการรับรู้ของชุมชนขุนนาน
ตำบลแม่ฮ่อง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถาม**เรื่อง** การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

โดย นายจิตประสงค์ สุลิเดช

สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เพื่อประกอบวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโท คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งทำการวิจัยในหัวข้อเรื่อง “การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว” จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านช่วยตอบแบบสอบถามให้สมบูรณ์ทุกข้อความด้วยความเป็นจริง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวิทยานิพนธ์นี้และข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของท่านจะถูกนำเสนอในภาพรวม ซึ่งการให้ข้อมูลในแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด โดยแบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของครัวเรือน เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน • หรือกรอกข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. อายุ .....ปี
2. ระดับการศึกษา
  - ประถมศึกษา   • มัธยมศึกษาตอนต้น   • มัธยมศึกษาตอนปลาย
  - อนุปริญญา   • ปริญญาตรี   • สูงกว่าปริญญาตรี
  - อื่นๆ (โปรดระบุ).....
3. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน.....ปี
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว.....คน
6. รายได้ของครัวเรือนซึ่งเป็นรายได้เฉลี่ยต่อปี จำนวน.....บาท/ปี

ตอนที่ 2 เจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำชี้แจง เจตคติของหัวหน้าครัวเรือนที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดโดยกำหนดระดับความคิดเห็นดังนี้

ระดับ	การแปลความหมาย	ระดับความคิดเห็น
5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ลำดับที่	ข้อความ	ระดับเจตคติ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1	ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วงส่วนใหญ่ตกอยู่ที่คนในชุมชน					
2	การดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดขยะตามบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน เป็นหน้าที่ของชุมชนเท่านั้น					
3	การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วงทำให้ชุมชนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
4	การให้บริการที่พนักงานท่องเที่ยวภายในชุมชน เป็นการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน					
5	การจัดแสดงการละเล่น ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น					
6	การผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวทำให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น					
7	การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้ท้องถิ่นมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี					

ลำดับที่	ข้อความ	ระดับเจตคติ				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
8	คนในชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว จึงมีสิทธิและหน้าที่ในการดูแลรักษา					
9	ท่านจะให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง					
10	ท่านคิดว่าโฮมสเตย์ในชุมชนบ้านนาด้วงมีคุณภาพและมาตรฐาน					
11	ท่านคิดว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้คนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว					
12	ท่านเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาด้วง					
13	ท่านคิดว่าคนในชุมชนบ้านนาด้วงควรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาด้วง					
14	ท่านคิดว่าคนในชุมชนบ้านนาด้วงควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบ ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง					
15	ท่านเห็นว่าคนในชุมชนบ้านนาด้วงควรได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว					

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำชี้แจง ความคิดเห็นที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน เป็นต้น โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดโดยกำหนดระดับความคิดเห็นดังนี้

ระดับ	การแปลความหมาย	ระดับความคิดเห็น
5	หมายถึง	มีส่วนร่วมมากที่สุด
4	หมายถึง	มีส่วนร่วมมาก
3	หมายถึง	มีส่วนร่วมปานกลาง
2	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อย
1	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมของครุเรือน	ระดับการมีส่วนร่วม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1	การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว					
1.1	ท่านหรือสมาชิกในครุเรือนเคยเข้าร่วมประชุมในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน					
1.2	ท่านหรือสมาชิกในครุเรือนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน					
1.3	ท่านหรือสมาชิกในครุเรือนมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน					
1.4	ท่านหรือสมาชิกในครุเรือนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์การท่องเที่ยวในชุมชน					
1.5	ท่านหรือสมาชิกในครุเรือนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน					
1.6	ท่านหรือสมาชิกในครุเรือนมีส่วนร่วมกับสมาชิกในชุมชนสำรวจแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน					
1.7	ท่านหรือสมาชิกในครุเรือนมีส่วนร่วมในเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว					
1.8	ท่านหรือสมาชิกในครุเรือนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดขยะตามบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของ					

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมของครัวเรือน	ระดับการมีส่วนร่วม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1.9	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว					
2	การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน					
2.1	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการให้บริการนำชมสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน เช่น การเดินป่า เทียนน้ำตก					
2.2	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวภายในชุมชน					
2.3	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมให้บริการอาหารเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว					
2.4	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว					
2.5	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดแสดงการละเล่น ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยว					
2.6	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการให้คำอธิบายหรือให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว					
2.7	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญให้นักท่องเที่ยว					
3	การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและรับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน					
3.1	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม					
3.2	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกตามวิถีชีวิตชุมชน					

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมของครัวเรือน	ระดับการมีส่วนร่วม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
3.3	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนได้รับการพัฒนาการศึกษา อบรม การให้ความรู้ การช่วยเหลือจากชุมชน					
3.4	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนได้รับความรู้จากนักท่งเกี่ยวข้อง เข้าในการพัฒนากิจกรรมการท่งเกี่ยวข้องของชุมชน					
3.5	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่งเกี่ยวข้องชุมชน					
3.6	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการประเมินผล การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่งเกี่ยวข้อง ชุมชน					
3.7	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการพิจารณา ผลกระทบด้านบวก และด้านลบในการท่งเกี่ยวข้องชุมชน					
3.8	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน					
3.9	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการประเมินด้าน ความปลอดภัยของนักท่งเกี่ยวข้อง					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการจัดการการท่งเกี่ยวข้องโดย
ชุมชน บ้านนาด้วง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่าน

ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ภาคผนวก ข ผลการทดสอบความเชื่อมั่น

ตารางภาคผนวกที่ 1 แสดงผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้านเจตคติของหัวหน้าครัวเรือน

เจตคติของหัวหน้าครัวเรือน	ผู้ให้ข้อมูล (n=30) ค่าความเชื่อมั่น
1. ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วงส่วนใหญ่ตกอยู่ที่คนในชุมชน	.774
2. การดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดขยะตามบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน เป็นหน้าที่ของชุมชนเท่านั้น	.757
3. การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วงทำให้ชุมชนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	.770
4. การให้บริการที่พนักงานท่องเที่ยวภายในชุมชน เป็นการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน	.759
5. การจัดแสดงการละเล่น ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น	.776
6. การผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวทำให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น	.771
7. การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้ท้องถิ่นมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี	.752
8. คนในชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว จึงมีสิทธิและหน้าที่ในการดูแลรักษา	.752
9. ท่านจะให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง	.771
10. ท่านคิดว่าโฮมสเตย์ในชุมชนบ้านนาด้วงมีคุณภาพและมาตรฐาน	.779
11. ท่านคิดว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรม ให้ความรู้คนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว	.787
12. ท่านเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาด้วง	.766
13. ท่านคิดว่าคนในชุมชนบ้านนาด้วงควรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาด้วง	.769

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

เจตคติของหัวหน้าครัวเรือน	ผู้ให้ข้อมูล (n=30) ค่าความเชื่อมั่น
14. ท่านคิดว่าคนในชุมชนบ้านนาด้วงควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด กฎระเบียบ ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาด้วง	.780
15. ท่านเห็นว่าคนในชุมชนบ้านนาด้วงควรได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว	.780
ค่าคะแนนความเชื่อมั่น	.779

ผลการทดสอบพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้คือ 0.779 แสดงว่าแบบสอบถามมีความแน่นอนคงที่และอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลได้

ตารางภาคผนวกที่ 2 แสดงผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้านการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม	ผู้ให้ข้อมูล (n=30) ค่าความเชื่อมั่น
<u>ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว</u>	
1. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนเคยเข้าร่วมประชุมในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน	.921
2. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน	.917
3. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน	.917
4. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์การท่องเที่ยวในชุมชน	.917
5. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชน	.923
6. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมกับสมาชิกในชุมชน สำรวจแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	.920
7. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	.917
8. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดขยะตามบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน	.921
9. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว	.922
<u>ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน</u>	
1. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการให้บริการนำชมสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน เช่น การเดินป่า เทียน้ำตก	.922
2. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวภายในชุมชน	.916
3. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมให้บริการอาหารเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว	.917

ตารางภาคผนวกที่ 2 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	ผู้ให้ข้อมูล (n=30) ค่าความเชื่อมั่น
4. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว	.919
5. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดแสดงการละเล่น ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยว	.920
6. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการให้คำอธิบายหรือให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	.916
7. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญให้นักท่องเที่ยว	.920
<u>ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและรับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมในชุมชน</u>	
1. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม	.915
2. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกตามวิถีชีวิตชุมชน	.918
3. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนได้รับการพัฒนาการศึกษา อบรม การให้ความรู้ การช่วยเหลือจากชุมชน	.915
4. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนได้รับความรู้จากนักท่องเที่ยวเข้าในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน	.915
5. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน	.916
6. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวชุมชน	.911
7. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการพิจารณาผลกระทบด้านบวกและด้านลบในการท่องเที่ยวชุมชน	.916

ตารางภาคผนวกที่ 2 (ต่อ)

เจตคติ และการมีส่วนร่วม	ผู้ให้ข้อมูล (n=30)
	ค่าความเชื่อมั่น
8. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน	.914
9. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการประเมินด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	.918
ค่าคะแนนความเชื่อมั่น	.921

ผลการทดสอบพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้คือ 0.921 แสดงว่าแบบสอบถามมีความแน่นอนคงที่และอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลได้

ภาคผนวก ค ผลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อแบบสอบถาม

ตารางภาคผนวกที่ 3 ผลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อแบบสอบถาม

	ผู้ทรงคุณวุฒิที่			ค่า IOC	ค่า Validity
	1	2	3		
แบบสอบถาม					
เจตคติของหัวหน้าครัวเรือนต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
1. ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาตัวส่วนใหญ่ตกอยู่ที่คนในชุมชน	+1	+1	+1	1	1
2. การดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดขยะตามบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน เป็นหน้าที่ของชุมชนเท่านั้น	+1	+1	+1	1	1
3. การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาตัวทำให้ชุมชนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	+1	+1	+1	1	1
4. การให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวชุมชน เป็นการเห็นอกเห็นใจได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน	+1	+1	+1	1	1
5. การจัดแสดงการเล่น ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น	+1	+1	+1	1	1
6. การผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวทำให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	1	1
7. การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้ท้องถิ่นมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี	0	+1	+1	0.67	1
8. คนในชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว จึงมีสิทธิและหน้าที่ในการดูแลรักษา	0	+1	+1	0.67	1
9. ท่านจะให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาตัว	+1	+1	+1	1	1
10. ท่านคิดว่าโฮมสเตย์ในชุมชนบ้านนาตัวมีคุณภาพและมาตรฐาน	+1	+1	+1	1	1
11. ท่านคิดว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรม ให้ความรู้คนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว	0	+1	+1	0.67	1
12. ท่านเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความรู้ความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาตัว	0	+1	+1	0.67	1

ตารางภาคผนวกที่ 3 (ต่อ)

	ผู้ทรงคุณวุฒิที่			IOC	ค่า Validity
	1	2	3		
แบบสอบถาม					
13. ท่านคิดว่าคนในชุมชนบ้านนาตัวควรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาตัว	+1	+1	+1	1	1
14. ท่านคิดว่าคนในชุมชนบ้านนาตัวควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบ ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาตัว	+1	+1	+1	1	1
15. ท่านเห็นว่าคนในชุมชนบ้านนาตัวควรได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1	1
<u>ด้านความร่วมมือในกระบวนการจัดเตรียมชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว</u>					
1. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนเคยเข้าร่วมชมรมในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน	+1	+1	+1	1	1
2. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน	+1	+1	+1	1	1
3. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน	+1	+1	+1	1	1
4. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์การท่องเที่ยวในชุมชน	+1	+1	+1	1	1
5. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน	+1	+1	+1	1	1
6. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมกับสมาชิกในชุมชน สำรวจแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	+1	+1	+1	1	1
7. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1	1
8. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาด การกำจัดขยะตามบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน	+1	+1	+1	1	1
9. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1	1

ตารางภาคผนวกที่ 3 (ต่อ)

	ผู้ทรงคุณวุฒิที่			ค่า IOC	ค่า Validity
	1	2	3		
แบบสอบถาม					
ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชน					
1.	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการให้บริการนำขยะมาทิ้งที่ห้องขยะของชุมชน เช่น การเดินป่า เทียนำตก	+1	+1	+1	1
2.	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการให้บริการที่พนักงานห้องขยะภายในชุมชน	+1	+1	+1	1
3.	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมให้บริการอาหารเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1
4.	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ระลึกแก่นักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1
5.	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดแสดงการเล่น ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1
6.	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการให้คำอธิบายหรือให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1
7.	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดพิธีบายศรีสู่ขวัญให้นักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและรับผลประโยชน์จากการจัดการขยะในชุมชน					
1.	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม	+1	+1	+1	1
2.	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกตามวิถีชีวิตชุมชน	+1	+1	+1	1
3.	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนได้รับการพัฒนาการศึกษาอบรม การให้ความรู้ การช่วยเหลือจากชุมชน	+1	+1	+1	1
4.	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนได้รับความรู้จากนักท่องเที่ยวเข้าในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน	+1	+1	+1	1
5.	ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน	+1	+1	+1	1

ตารางภาคผนวกที่ 2 (ต่อ)

	ผู้ทรงคุณวุฒิที่				IOC	ค่า Validity
	1	2	3	ค่า		
6. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1	1	1
7. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการพิจารณาผลกระทบด้านบวก และด้านลบในการท่องเที่ยวชุมชน	+1	+1	+1	1	1	1
8. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน	+1	+1	+1	1	1	1
9. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการประเมินด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	+1	0	+1	0.67	1	1
รวม					38.35	40

หมายเหตุ การแปลความหมายการทดสอบค่าความเที่ยงตรงในเนื้อหา (validity)

1 แสดงว่า คำถามข้อนี้มีความตรงเชิงเนื้อหา

2 แสดงว่า คำถามข้อนี้ไม่มีความตรงเชิงเนื้อหา

การแปลความหมายของค่า IOC (Index of Concordance)

เมื่อได้ค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า คำถามข้อนี้มีความตรงเชิงเนื้อหา

เมื่อได้ค่า IOC น้อยกว่า 0.50 หรือมีค่าเป็นลบ แสดงว่า คำถามข้อนี้ไม่มีความตรงเชิงเนื้อหา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	Mr. Chitpasong Soulideth	
เกิดเมื่อ	19 กันยายน 2520	
ประวัติการศึกษา	พ.ศ 2548	ปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ 2560
		ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

